

Ruimte en Milieu
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Recreatief groen in de stedelijke regio's

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door Kenniscentrum Recreatie (KCR) in samenwerking met Motivaction in opdracht van het ministerie van VROM.

Meer informatie

De publicatie is te bestellen en te downloaden via www.vrom.nl of te bestellen via de Postbus 51 Infolijn, telefoon 0800 8051 onder vermelding van VROM 9296

Foto omslag

Menno Kuiper

Publicatienummer: 0085 | februari 2010

Recreatief groen in de stedelijke regio's

Beleidsopgave voor groen in het kader van de integrale verstedelijkingsopgaven

Eindrapport

Inhoud

Recreatief groen in de stedelijke regio's	1
Managementsamenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Onderzoeksaanpak	8
2 Vraag en aanbod van recreatie in 2020	9
2.1 Uitgangspunten vraag-aanbod analyse	9
2.2 Resultaten vraag-aanbod analyse	10
2.2.1 Wandelen	11
2.2.2 Fietsen	13
2.3 Kwantitatieve groenopgave	15
2.3.1 De berekende opgave in hectares	15
2.3.2 Meer vlakgroen, meer natuur of beter ontsluiten van het agrarisch gebied?	16
2.3.3 De rol van barrières	16
2.4 Interpretatie van de groenopgave	16
3 Van kwantiteit naar kwaliteit	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Motieven voor groenbezoek	19
3.3 Soorten groen en groenvoorziening	21
4 Groenopgave van de stedelijke regio's	23
4.1 Alkmaar	25
4.2 Amersfoort	28
4.3 Arnhem - Nijmegen	31
4.4 Bestuur Regio Utrecht	34
4.5 Breda - Tilburg	37
4.6 Drechtsteden	40
4.7 Emmen	43
4.8 Flevoland	46
4.9 Groningen - Assen	49
4.10 Haaglanden	52
4.11 Haarlem	55
4.12 Hilversum	58
4.13 Leeuwarden	61
4.14 Holland Rijnland	64
4.15 Stadsregio Amsterdam	67
4.16 Stadsregio Eindhoven	70
4.17 Stadsregio Rotterdam	73
4.18 Stedendriehoek	76
4.19 Twente	79
4.20 Venlo	82
4.21 Waalbos	85
4.22 Zeeland	88
4.23 Zuid-Limburg	91
4.24 Zwolle - Kampen	94

5 Conclusies en aanbevelingen	99
5.1 Conclusies	99
5.2 Beleidsaanbevelingen	101
5.3 Onderzoeksaanbevelingen	102
Bijlage	105
Model BRAM	105
Bronnen	107

Managementsamenvatting

In de gebiedsagenda's van de integrale verstedelijkingsafspraken komen de visies en opgaven op het gebied van mobiliteit, water, verstedelijking en natuur en landschap van regio en rijk samen. Als kennisdocument voor de concretisering van de groenopgave hebben het Kenniscentrum Recreatie en Motivatie onderzoek gedaan naar de vraag naar en het aanbod van recreatief groen in 2020.

De conclusies van dit onderzoek zijn:

1. Het merendeel van de stedelijke regio's heeft een kwantitatief tekort aan groen in 2020
2. De groene opgaven om deze tekorten weg te werken zijn in een aantal regio's zeer hoog, met name in het westen van het land
3. Ruimtelijke barrières veroorzaken een deel van de tekorten aan groen
4. Recreanten zoeken het groen vooral op voor rust en het genieten van de natuur, maar sociale motieven om groen te bezoeken zijn in de stedelijke regio's wel sterker dan het landelijk gemiddelde
5. Daar waar een groot tekort aan groen is, is de participatie lager en is ook de tevredenheid over de recreatiemogelijkheden lager. Verder zijn de maatschappelijke gevolgen van de tekorten aan groen slechts ten dele bekend

De beleidsaanbevelingen van dit onderzoek zijn:

1. Uitvoering van de lopende afspraken is nodig om tekorten niet verder op te laten lopen
2. Ontwikkel een aanvullend beleidskader voor de realisatie van groen na 2013
3. Kwaliteit van recreatief groen verdient aandacht
4. Verschillende leefstijlen en recreatiemotieven vragen om een divers en gevarieerd groenaanbod, met een duidelijke identiteit

De kwantitatieve groenopgave in deze studie is bepaald met het model BRAM. De berekeningen leiden tot goede handvatten voor beleid, maar verbeterlagen van dit model zijn mogelijk zodat in de toekomst tot een nauwkeuriger bepaling van de groenopgave te komen. De onderzoeksaanbevelingen van dit onderzoek zijn:

1. Onderzoek aspecten van druktebeleving
2. Herijk de opvangcapaciteiten op basis van dichtheid van wegen en paden
3. Betrek een leefstijlen- of recreatiemotieven benadering in de vraag
4. Neem meer kwaliteitsaspecten van groengebieden op
5. Verrijk de vraag - aanbod analyses naast wandelen en fietsen met andere recreatievormen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het najaar van 2009 willen het rijk en de regio's de gebiedsagenda's voor het ruimtelijk-fysieke domein vaststellen. Hierin komen ruimtelijke visies en opgaven op het terrein van mobiliteit, water, verstedelijking en natuur en landschap van regio en rijk samen. Met de invulling van deze gebiedsagenda's worden investeringen in ruimte en bereikbaarheid integraal en gebiedsgericht voorbereid en op elkaar afgestemd. Een onderdeel van de gebiedsagenda's zijn de integrale verstedelijkingsopgaven, waarin naast de woningbouwopgaven ook de opgaven voor natuur en landschap een plek krijgen.

Tijdens de bestuurlijke overleggen in het voorjaar van 2009 zijn de gebiedsdocumenten Verstedelijking van de twintig stedelijke regio's aan de orde geweest. Deze vormen de inhoudelijke basis voor de integrale verstedelijkingsafspraken 2010-2020. Afgesproken is dat deze de komende periode worden geïntegreerd in de MIRT-gebiedsagenda's. Tijdens de najaarsoverleggen MIRT worden op hoofdlijnen verstedelijkingsafspraken gemaakt en vervolgens jaarlijks geconcretiseerd.¹

De programmadirectie Mooi Nederland en de programmadirectie Verstedelijking van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) heeft voor het traject van de integrale verstedelijkingsafspraken behoefte aan een kennisdocument waarin een concretisering van de groenopgave centraal staat. Op het gebied van natuur, landschap en recreatie zijn de achtergronden voor dit onderzoek:

- Landschappelijke verrommeling vindt met name plaats in de stadsrandzones, waar verschillende ruimteclaims samenvallen. Zwakkere functies als groene recreatierruimte staan met name daar onder permanente druk;
- In veel verstedelijkte gebieden, met name in de Randstad, is al langer bekend dat er een tekort bestaat aan recreatieve groengebieden. Van een evenwichtige rood-groenbalans is in deze gebieden geen sprake. Door verdergaande verstedelijking dreigen deze groentekorten zelfs verder op te lopen.
- De Task Force Rinnooy Kan² constateerde ondermeer dat de opgave voor investeringen in het landschap en recreatief groen nog onvoldoende concreet is.

1.2 Doelstelling

De doelstellingen van dit onderzoek zijn als volgt:

- De kwantitatieve opgave aan recreatief groen voor 2020 per regio concreet maken
- Door kwalitatieve segmentering aan vraag en aanbodzijde aangeven welk type recreatief groen aansluit op te onderscheiden doelgroepen
- Per regio de gekwantificeerde opgave uit te splitsen naar opgaven voor verschillende typen recreatief groen
- Aanbevelingen te doen over de mogelijkheden de opgaven voor recreatief groen op te nemen in de integrale verstedelijkingsafspraken

¹ Brief aan de Tweede Kamer 'Uitkomsten Bestuurlijke Overleggen MIRT mei 2009', 17-06-2009, VenW/DGMO-2009/4109.

² Landschap verdient beter!, advies van de Task Force Financiering Landschap Nederland, november 2008.

1.3 Onderzoeksaanpak

De analyse van vraag en aanbod van recreatie voor 2020 is gedaan met het Beleidsondersteunend Recreatie Analyse Model (BRAM) van het Kenniscentrum Recreatie. Aan de vraagzijde is door middel van CBS-bevolkingsprognoses en cijfers over participatie bepaald welk aantal dagtochten voor wandelen en fietsen de bevolking per stedelijk regio vraagt. Aan de aanbodzijde is bepaald hoeveel dagtochten voor wandelen en fietsen het grondgebruik kan bieden. Daarbij is de realisatie van nieuw groen voor zowel recreatie (RodS) en natuur (EHS) als andere groenplannen meegenomen in de analyse. Deze gegevens scheppen een beeld van de te verwachten groenstructuur in 2020 en de daaruit voortkomende recreatieve capaciteit van de stadsregio's.

De gegevens van vraag en aanbod zijn de basis voor aanvullende groenopgave voor de stadsregio's. Aan de hand van de Groenmodule van Motivaction is ingegaan op de mogelijke kwalitatieve invulling van deze groenopgave. De Groenmodule was onderdeel van het 'Kijk op het dagelijks leven'-onderzoek van Motivaction. Dit was een deur tot deur, random walk, onderzoek waarvoor de data is verzameld van september tot en met de eerste helft van oktober 2005. De steekproef is landelijk representatief voor Nederlanders van 15 tot 80 jaar. De steekproefgrootte was 2.041.

De Groenmodule uit de Mentality meting 2005 hebben we uitgesplitst naar de sociaaldemografische achtergrondkenmerken opleiding, leeftijd, etniciteit en inkomen. Voor deze kenmerken zijn per regio afwijkingen berekend van het landelijk gemiddelde voor de antwoorden op de vragen uit de groenmodule.

Als voorbeeld nemen we de vraag hoe noodzakelijk mensen een bepaald soort groen vinden. Uitgesplitst naar sociaaldemografische kenmerken blijkt dat mensen met een beneden modaal inkomen een stadspark relatief belangrijk vinden. In een regio waar relatief veel mensen met een beneden modaal inkomen wonen is het belang van stadsparken daardoor relatief groter. Op deze manier zijn voor de verschillende vragen uit de Groenmodule indices per stedelijke regio berekend. Het indexcijfer geeft weer hoe de vraag op basis van de bevolkingssamenstelling afwijkt van het landelijk gemiddelde. Een indexcijfer boven 1,0 geeft aan dat betreffende antwoord vaker te verwachten is, een indexcijfer beneden 1,0 minder vaak.

2 Vraag en aanbod van recreatie in 2020

De 20 bestuurlijke regio's waarmee het Rijk integrale verstedelijkingsafspraken maakt zijn geografisch gezien 24 regio's. Voor deze regio's is met het model BRAM een analyse uitgevoerd naar de vraag en het aanbod van de recreatievormen wandelen en fietsen in het jaar 2020. Wandelen en fietsen zijn de twee meest beoefende vormen van buitenrecreatie. De uitgangspunten van deze analyse zijn puntsgewijs weergegeven in paragraaf 2.1. De omschrijving van het model BRAM is opgenomen in bijlage 1. Paragraaf 2.2 presenteert de resultaten van de vraag-aanbod analyse. Hieruit is een groenopgave in hectares geformuleerd (2.3), waarna we ingaan op de vraag hoe deze groenopgave wat betreft kwaliteit is vorm te geven (2.4).

De in dit hoofdstuk gepresenteerde vraag-aanbod analyse is kwantitatief en ruimtelijk van aard. De werking van het model BRAM is gebaseerd op de capaciteitsbenadering. Dit wil zeggen dat aan een gebied een opvangcapaciteit (recreanten per hectare per dag) wordt toegekend. Deze opvangcapaciteit is afhankelijk van de hoeveelheid wegen en paden, en de hoeveelheid en type begroeiing. Wanneer in een bepaald gebied de vraag (het aantal personen dat wil recreëren) de opvangcapaciteit overschrijdt, dan is er sprake van een tekort.

De kwantitatieve ruimtelijke analyse is uitgevoerd voor de activiteiten wandelen en fietsen. Naast deze twee meest ondernomen vormen van buitenrecreatieve vrijetijdsbesteding vinden in de groen en blauwe buitenruimte tal van andere activiteiten plaats, zoals varen, skaten, paardrijden, zwemmen of zonnen bij een plas of rivier. Hiervoor hanteren beheerders andere opvangcapaciteiten dan die van wandelen en fietsen, afhankelijk van gebiedskenmerken, zoals natuurwaarden, aanwezige voorzieningen en bereikbaarheid.

Naast deze kwantitatieve benadering is er sprake van een kwalitatieve vraag en de kwaliteit van het aanbod. Hier gaat hoofdstuk 3 nader op in.

2.1 Uitgangspunten vraag-aanbod analyse

De algemene uitgangspunten voor de analyse zijn als volgt:

- De analyse is uitgevoerd voor het jaar 2020.
- Vraag, aanbod en tekort worden berekend voor de zogenaamde normdag³.
- Het ruimtelijk schaalniveau van de analyse is het Wijk- en Buurt register (CBS 2006).
- De gehanteerde normafstanden (afstand waarbinnen 'de vraag' ruimte moet vinden) zijn voor wandelen 10 km en voor fietsen 15 km.
- Per stedelijke regio hebben we rekening gehouden met een randgebied van 15 km rondom de regio. Dit is gedaan omdat het aanbod in het randgebied een deel van de vraag in de stedelijke regio kan accommoderen, terwijl inwoners uit het randgebied ook aanspraak kunnen maken op aanbod binnen de regio.

³ De normdag is in dit onderzoek de 5e drukste dag van het jaar. Dit is een vaak gebruikte beleidsmatige keuze: hiermee wordt geaccepteerd dat de vraag op incidentele, uitzonderlijk drukke dagen, het aanbod overschrijdt.

- Bij de analyse houden we ook rekening met fysieke barrières. Dit zijn snelwegen, spoorwegen en vaarwegen die het landschap doorsnijden. Barrières verhinderen dat wandelaars en fietsers zich vrij vanuit hun woonomgeving richting het groen kunnen verplaatsen.
- Landsgrenzen worden gezien als ‘harde’ barrières. Dit houdt in dat er modelmatig gezien geen vraag en aanbod uitwisseling met het buitenland plaatsvindt.

Uitgangspunten voor de analyse aan de vraagkant zijn:

- De vraag naar wandelen en fietsen berekenen we op basis van het aantal wandel- en fietstochten dat er in Nederland wordt ondernomen. Dit landelijke cijfer zetten we om in een lokale vraag per wijk/ buurt door te corrigeren voor de bevolkingsomvang, leeftijd en etniciteit
- De bevolkingsomvang voor 2020 is gebaseerd op CBS prognoses per gemeente
- De correctie voor bevolkingsopbouw (leeftijd en etniciteit) vindt plaats op basis van deelnamecijfers uit het CVTO 2007⁴
- De ruimtelijke verdeling van de vraag binnen de gemeenten is gecorrigeerd voor nieuwe woningbouwlocaties, op basis van de Nieuwe Kaart van Nederland (NIROV, maart 2009)

Uitgangspunten voor de analyse aan de aanbodkant zijn:

- De opvangcapaciteit (het aantal wandelaars of fietsers dat per dag op 1 hectare kan recreëren) is afhankelijk van grondgebruik, begroeiing, ontsluiting (dichtheid wegen en paden) en openheid van het landschap. In bijlage 1 zijn de opvangcapaciteiten voor wandelen en fietsen voor verschillende typen grondgebruik weergegeven.
- Voor de situatie in 2020 is uitgegaan van de volledige realisatie van Recreatie om de Stad (RodS). RodS gebieden zijn vertaald naar ‘vlakgroen’, met de opvangcapaciteit van bos.
- Naast de RodS gebieden zijn alle concrete (‘harde’) groene en rode plannen opgenomen uit de Nieuwe Kaart van Nederland, met een realisatietermijn tot 2020. Deze plannen zijn ingedeeld in de categorieën ‘rood’ (bebouwing en infrastructuur), ‘recreatie (= bos)’ en ‘natuur’.
- Voor de realisatie van ontbrekende schakels EHS (netto EHS, Nota Ruimte) is uitgegaan van nieuw te ontwikkelen natuur op de plaats van het huidig grondgebruik landbouw.
- Voor nieuwe natuurgebieden hebben we op basis van de landschapstypenkaart uit SGR2 een onderverdeling gemaakt in natte en droge natuur. Dit is nodig omdat de opvangcapaciteiten van beide natuurtypen sterk verschillen. De onderverdeling geldt voor de nieuw te realiseren EHS alsmede voor nieuwe natuur uit de Nieuwe Kaart.

2.2 Resultaten vraag-aanbod analyse

Deze paragraaf presenteert de resultaten van de vraag-aanbod analyse met het model BRAM voor wandelen en fietsen in 2020. De tabellen en kaartbeelden geven de resultaten voor de 24 regio’s weer.

Uit eerdere studies naar groentekorten blijkt dat grote delen van het land tekorten kennen. De vraag is echter wanneer een tekort ernstig genoeg is om actie te ondernemen. In dit kader is een onderzoek⁵ van belang van het Kenniscentrum Recreatie, waarin het verband is berekend tussen een tekort aan recreatieve ruimte en de tevredenheid en het gedrag van de bevolking. De belangrijkste conclusies van dit onderzoek zijn dat mensen die in gebieden met een groot tekort wonen minder tevreden zijn met het groen en minder vaak het groen opzoeken. Daar waar het berekende tekort klein is, is geen sprake van een afwijking in tevredenheid en deelname. Hoofdstuk 4 geeft per regio een overzicht van de tekorten en de resterende groenopgave.

⁴ CVTO is het Continu Vrije TijdsOnderzoek: grootschalig onderzoek naar het vrijetijdsgedrag van de Nederlandse bevolking. Uitvoering NBTC-NIPO Research.

⁵ Kenniscentrum Recreatie (2008), Recreatietekorten; model of werkelijkheid?

2.2.1 Wandelen

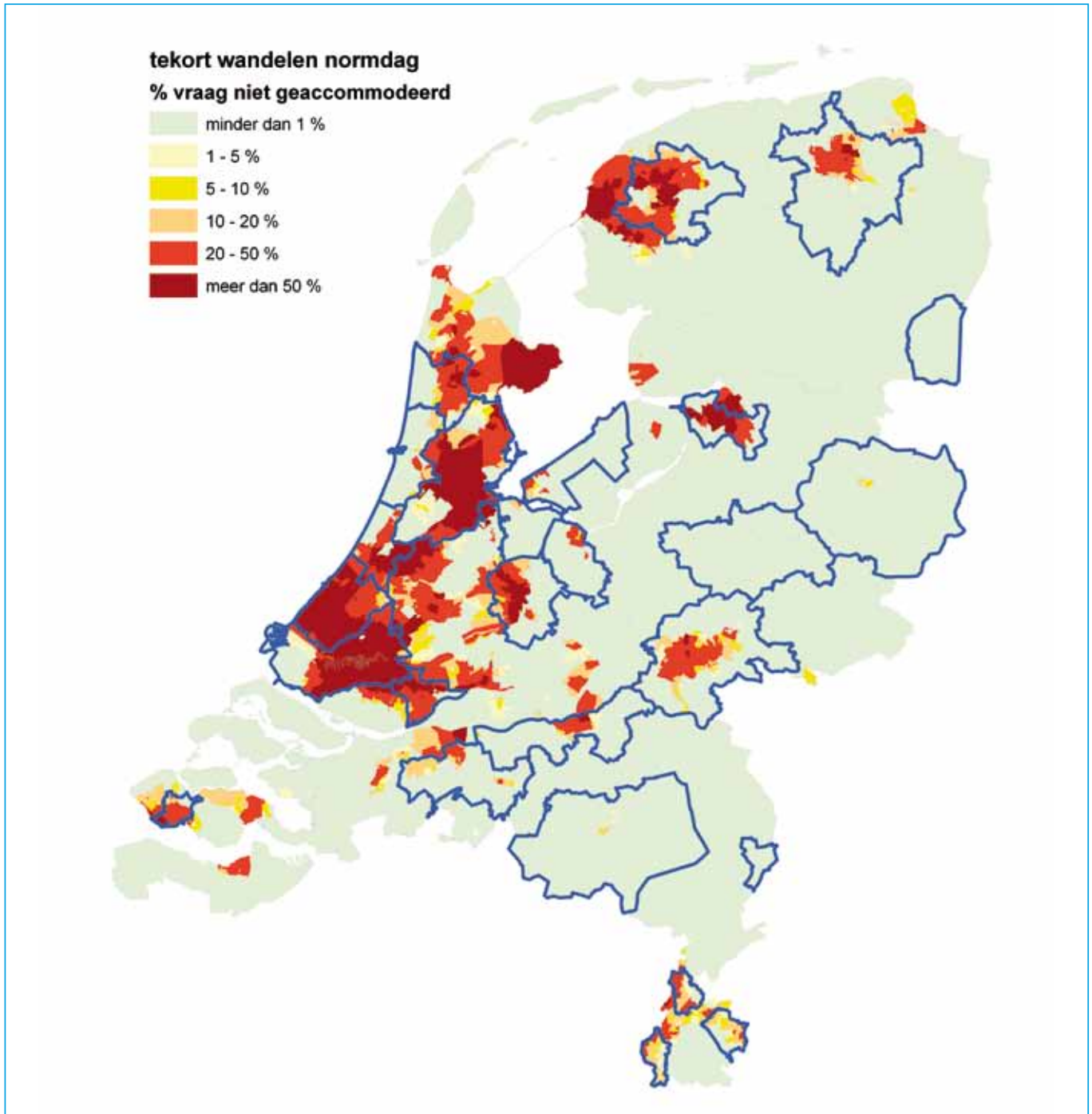
De vraag-aanbod analyse voor wandelen gaat uit van de vraag naar de activiteiten wandelen, hardlopen en nordic walking. Het relatieve tekort aan ruimte voor wandelen op de normdag (de niet geacommodeerde vraag) in 2020 ligt in negen stedelijke regio's hoger dan 20%.

Tabel 2.1 Resultaat vraagaanbod analyse voor wandelen op de normdag (2020)

Regio	Vraag naar dagtochten (normdag)	Aanbod van dagtochten	Tekort (normdag)	% niet geacc. vraag (normdag)
Haaglanden	173.458	64.563	108.895	61,2
SRR	182.680	80.672	111.012	55,8
SRA	233.344	93.450	143.614	47,6
Drechtsteden	50.106	31.909	22.912	44,6
Holland Rijnland	58.777	37.833	25.001	43,1
Zeeland	14.514	8.707	5.969	40,0
Zwolle_Kampen	24.748	17.618	10.039	38,8
BRU	97.240	81.509	38.812	30,9
Leeuwarden	32.068	29.409	10.614	30,3
Alkmaar	40.147	57.824	8.683	18,1
Zuid_Limburg	57.731	54.122	5.435	9,8
Arnhem_Nijmegen	116.468	220.684	9.413	8,0
Groningen_Assen	76.399	178.473	9.182	6,7
Waalbos	64.792	95.021	4.291	6,5
Breda_Tilburg	87.545	143.959	4.899	5,3
Haarlem	73.903	92.409	2.369	3,2
Amersfoort	51.055	91.959	1.206	2,4
Flevoland	46.320	101.054	675	1,2
Hilversum	41.262	56.384	112	0,6
SRE	117.217	408.123	568	0,4
Twente	102.730	293.321	94	0,1
Stedendriehoek	63.601	336.325	22	0,0
Emmen	17.211	41.942	0	0,0
Venlo	12.549	21.607	0	0,0

NB: Het tekort per regio (zoals gepresenteerd in tabellen 2.1 en 2.2) is géén directe resultante van vraag minus het aanbod. Het totale tekort in een regio is een optelsom van de tekorten van alle wijken en buurten die binnen die regio vallen. Er kunnen echter ook wijken en buurten in de regio liggen waar het aanbod hoger is dan de vraag: deze 'overschotten' gaan in feite verloren en dragen niet bij aan een vermindering van het totale tekort in deze regio.

Figuur 2.1 Tekort wandelen normdag 2020, percentage van de vraag dat niet geacommodeerd is

Toelichting kaartbeeld

Het gepresenteerde percentage is een relatief tekort, namelijk de niet geacommodeerde vraag als percentage van de totale vraag. Dit betekent dat met een totale vraag van 100.00 dagtochten, en een aanbod van 80.000 dagtochten het tekort 20.000 dagtochten is. Als percentage komt dit neer op 20% niet geacommodeerde vraag. Bij een totale vraag van 40.000 dagtochten en een aanbod van 32.000 dagtochten is het percentage niet geacommodeerde vraag eveneens 20% (namelijk 8.000 van 40.000).

2.2.2 Fietsen

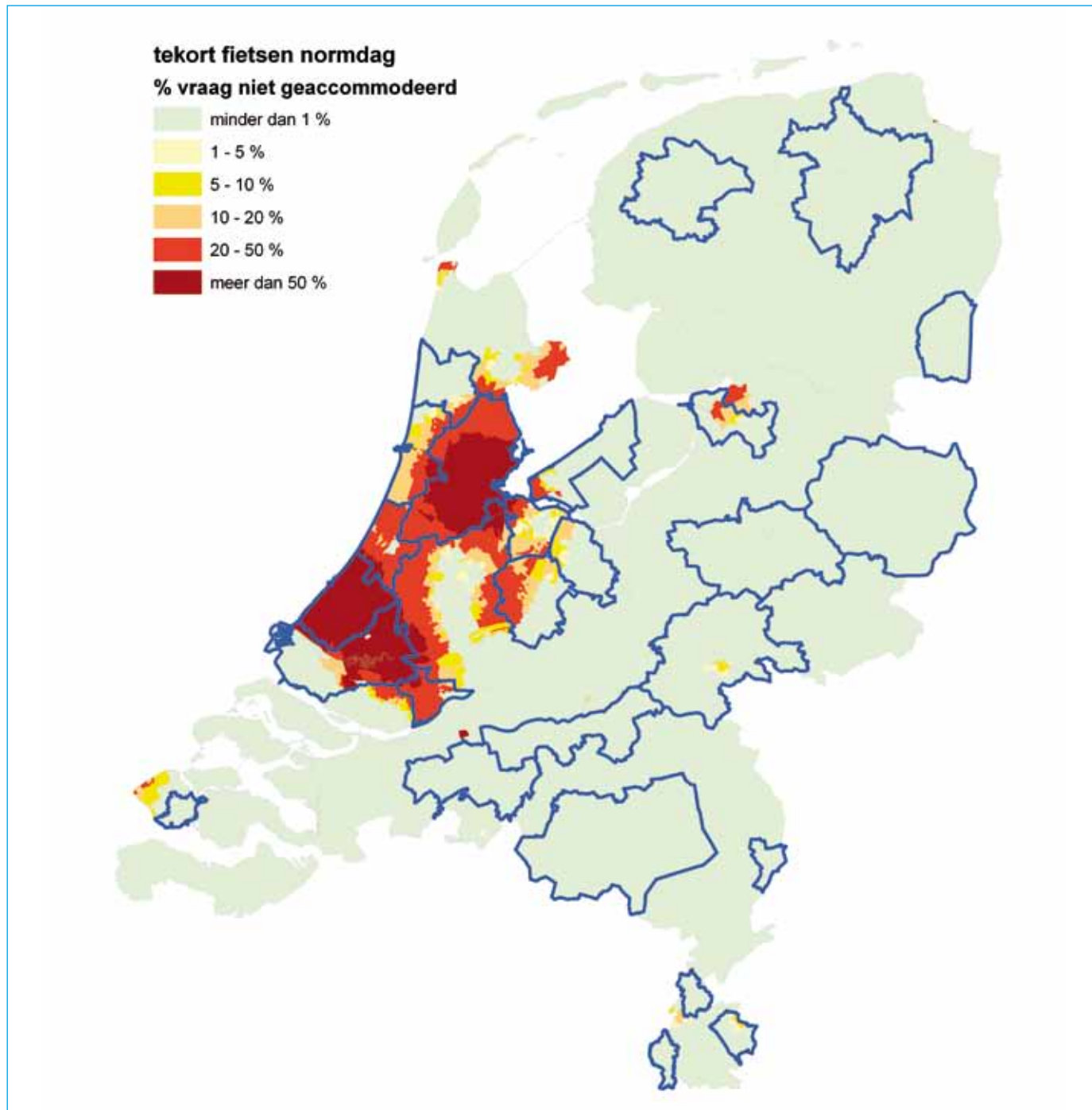
Voor fietsen is in zes stedelijke regio's een tekort berekend dat hoger is dan 20% van de vraag. Alle zes regio's liggen in het westen van het land. De stedelijke regio's Haaglanden, Amsterdam (SRA) en Rotterdam (SRR) hebben absolute tekorten op de normdag boven de 50.000 dagtochten. Vijf van de zes regio's waar een tekort aan fietsmogelijkheden zijn, hebben ook bij wandelen een vraag waarvan meer dan 20% niet geaccomodeerd kan worden. De regio Haarlem heeft alleen bij fietsen een aanzienlijk tekort en bij wandelen niet. De belangrijkste verklaring hiervoor is de hogere actieradius (15 km) van fietsers. Voor veel fietsers uit de Stadsregio Amsterdam ligt Haarlem binnen de actieradius, waardoor de vraag extra hoog is. Vanwege de kleinere actieradius geldt dit effect voor wandelen in veel mindere mate.

Tabel 2.2 Resultaat vraagaanbod analyse voor fietsen op de normdag (2020)

Regio	Vraag (normdag) dagtochten	Aanbod dagtochten	Tekort (normdag) dagtochten	% niet geacc. vraag (normdag)
Haaglanden	95.568	27.475	68.093	71,2
SRA	114.272	43.182	71.090	58,0
SRR	94.061	43.910	53.599	51,6
Drechtsteden	29.095	18.589	12.137	40,3
Holland Rijnland	34.295	20.975	13.946	39,7
Haarlem	39.462	29.733	9.763	22,0
BRU	52.638	50.039	7.422	13,7
Hilversum	25.216	21.798	3.686	11,4
Alkmaar	24.202	27.048	1.094	3,4
Zwolle_Kampen	13.355	24.553	406	3,3
Flevoland	26.372	52.971	850	3,0
Amersfoort	33.428	52.144	246	0,7
Zuid_Limburg	30.735	38.120	61	0,2
Arnhem_Nijmegen	71.098	128.624	1.95	0,2
Zeeland	8.650	10.734	1	0,0
Breda_Tilburg	47.950	98.150	0	0,0
Emmen	8.761	29.556	0	0,0
Groningen_Assen	45.258	127.407	0	0,0
Leeuwarden	19.128	35.945	0	0,0
SRE	67.744	208.214	0	0,0
Stedendriehoek	37.140	164.576	0	0,0
Twente	61.702	199.071	0	0,0
Venlo	5.846	16.729	0	0,0
Waalbos	37.414	64.662	0	0,0

NB: Het tekort per regio (zoals gepresenteerd in tabellen 2.1 en 2.2) is géén directe resultante van vraag minus het aanbod. Het totale tekort in een regio is een optelsom van de tekorten van alle wijken en buurten die binnen die regio vallen. Er kunnen echter ook wijken en buurten in de regio liggen waar het aanbod hoger is dan de vraag: deze 'overschotten' gaan in feite verloren en dragen niet bij aan een vermindering van het totale tekort in deze regio.

Figuur 2.2 Tekort fietsen normdag 2020, percentage van de vraag dat niet geacommodeerd is

Toelichting kaartbeeld

Het gepresenteerde percentage is een relatief tekort, namelijk de niet geacommodeerde vraag als percentage van de totale vraag. Dit betekent dat met een totale vraag van 100.00 dagtochten, en een aanbod van 80.000 dagtochten het tekort 20.000 dagtochten is. Als percentage komt dit neer op 20% niet geacommodeerde vraag. Bij een totale vraag van 40.000 dagtochten en een aanbod van 32.000 dagtochten is het percentage niet geacommodeerde vraag eveneens 20% (namelijk 8.000 van 40.000).

2.3 Kwantitatieve groenopgave

2.3.1 De berekende opgave in hectares

Om vanuit de niet geaccommodeerde vraag een groenopgave in hectares te formuleren hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De recreatieve opgave aan de vraagzijde (in dagtochten) is om te rekenen in aanbod van drie typen landgebruik:
 - Vlakgroen⁶
 - Natuur
 - Goed ontsloten agrarisch gebied'
- Er is, in de variant 'beter ontsluiten van het agrarisch gebied' vanuit gegaan dat er *laag ontsloten, open agrarisch gebied* (laagste capaciteit) wordt omgezet in *hoog ontsloten, gesloten agrarisch gebied* (hoogste capaciteit).
- De groenopgave accommodeert tegelijk wandelaars én fietsers (voorbeeld: 100 hectare bos accommodeert 900 wandel-dagtochten en 300 fietsdagtochten per dag). De berekende groenopgave komt hierdoor voort uit de hoogste niet geaccommodeerde vraag, van wandelen óf fietsen, en is dus geen optelsom van beide recreatievormen.
- De drie typen landgebruik (vlakgroen, natuur, agrarisch gebied) zijn in deze uitwerking complementair en uitwisselbaar, een combinatie van deze typen grondgebruik werkt ook voor het terugdringen van de recreatieve tekorten (bijvoorbeeld 50% vlakgroen en 50% agrarisch). Dit leggen we uit aan de hand van een rekenvoorbeeld voor de regio Drechtsteden. De Drechtsteden hebben een tekort aan groen om op de normdag 22.912 wandel-dagtochten en 12.137 fietsdagtochten te accommoderen. Dit tekort kan worden weggewerkt door 4.335 hectare vlakgroen aan te leggen of door 38.187 hectare agrarisch gebied beter te ontsluiten. Het tekort kan ook worden weggewerkt door helft met vlakgroen in te vullen (2.156 ha) en de andere helft in te vullen met een betere ontsluiting van het agrarisch gebied (19.094 ha). Ook een combinatie met natuurontwikkeling biedt mogelijkheden.

Tabel 2.3 Aanvullende groenopgave per stedelijke regio

Regio	Vlakgroen (ha)	Natuur (ha)	Ontsluiting agrarisch gebied (ha)
Alkmaar	965	1.447	14.472
Amersfoort	134	201	2.010
Arnhem_Nijmegen	1.046	1.569	15.688
Breda_Tilburg	544	817	8.165
BRU	4.312	6.469	64.687
Drechtsteden	4.335	6.743	38.187
Emmen	-	-	-
Flevoland	304	472	1.125
Groningen_Assen	1.020	1.530	15.303
Haaglanden	24.319	37.829	181.492
Haarlem	3.487	5.424	6.102
Hilversum	1.316	2.048	2.304
Leeuwarden	1.179	1.769	17.690
Holland Rijnland	4.981	7.748	41.668
SRA	25.389	39.494	239.357
SRE	63	95	947
SRR	19.143	29.777	185.020
Stedendriehoek	2	4	37
Twente	10	16	157
Venlo	-	-	-
Waalbos	477	715	7.152
Zeeland	663	995	9.948
Zuid_Limburg	604	906	9.058
Zwolle_Kampen	1.115	1.673	16.732

De groenopgave is geen optelsom van de kolommen, zoals in het voorbeeld van Drechtsteden reeds is aangegeven.

⁶ De term 'vlakgroen' wordt gehanteerd voor bos, of recreatiegebied met de opvangcapaciteit (voor wandelen en fietsen) van bos.

2.3.2 Meer vlakgroen, meer natuur of beter ontsluiten van het agrarisch gebied?

De drie typen landgebruik vlakgroen, natuur en goed ontsloten agrarisch gebied hebben verschillende recreatieve opvangcapaciteiten voor de activiteiten wandelen en fietsen. Dit heeft gevolgen voor de berekeningen voor de resulterende groenopgave. Voor het wegwerken van de tekorten voor wandelen levert het realiseren van vlakgroen of droge natuur aanzienlijk meer extra aanbod op dan voor fietsen. In 100 hectare bos zijn 900 wandeltochten per dag extra te accommoderen, en slechts 300 dagtochten voor fietsen. Het beter ontsluiten van het agrarisch gebied heeft met name effect voor de capaciteit van het gebied voor fietsen en in veel mindere mate voor wandelen. Goed ontsloten agrarisch gebied accommodeert per 100 ha 180 dagtochten voor fietsen en 60 dagtochten wandelen. Hierdoor neemt het tekort aan ruimte voor wandelen pas af als het beter ontsluiten van het agrarisch gebied op zeer grote schaal plaatsvindt.

Tabel 2.4 Recreatieve opvangcapaciteiten

Grondgebruik typen	Capaciteitsnormen (aantal recreanten per hectare)	
	Wandelen	Fietsen
Bos (vlakgroen)	9	3
Droog natuurlijk terrein	6	2
Nat natuurlijk terrein	3	1
Agrarisch gebied hoog ontsloten en besloten	0,6	1,8
Agrarisch gebied hoog ontsloten en open	0,3	0,9

Bron: De Vries en Hoogerwerf (2004)

Op regionale schaal resulteren de tekorten voor wandelen en fietsen en de verschillende opvangcapaciteiten erin dat de invulling van de groenopgave die relatief het meeste effect sorteert verschilt. Voor regio's waar het tekort voor fietsen veel hoger is dan dat het tekort voor wandelen (tabellen 2.1 en 2.2) is de invulling van de opgave met hoog ontsloten agrarisch gebied ongeveer gelijk of niet heel hoger dan de invulling met natuur. Dit is bij de regio's Haarlem en Hilversum het geval. Bij de meeste regio's is het tekort voor wandelen (veel) hoger dan voor fietsen. Hier geeft de invulling met hoog ontsloten agrarisch gebied zeer hoge opgaven in hectaren, van vele tienduizenden hectaren. In hoofdstuk 4 wordt specifiek per regio aandacht besteed aan de invulling van de berekende opgave.

2.3.3 De rol van barrières

De tekorten aan groen worden, naast het gebrek aan voldoende aanbod in de regio, gedeeltelijk veroorzaakt door fysieke barrières, zoals snelwegen, spoorwegen en waterwegen. Dit speelt een grote rol in enkele regio's, zoals Drechtsteden (beperkte bereikbaarheid Biesbosch) en Zwolle-Kampen (barrièrewerking door IJssel, Zwarte Water). Door het realiseren van meer recreatieve verbindingen (zoals veerpontjes) kan een deel van de tekorten in deze regio's worden weggewerkt.

In regio's met hele grote tekorten heeft het wegwerken van barrières vaak weinig invloed op het verminderen van het tekort. Het kan zijn dat recreanten een bepaald groengebied niet goed kunnen bereiken doordat er een snelweg tussen ligt. De capaciteit van datzelfde groengebied wordt echter vaak al volledig benut door mensen die aan de 'goede' kant van de snelweg wonen. Het slechten van zo'n barrière door aanleg van bijvoorbeeld een fietstunnel levert dan kwantitatief niets op. Kwalitatief kan het wel van waarde zijn. Er ontstaat immers meer diversiteit van het aanbod.

2.4 Interpretatie van de groenopgave

De groenopgaven zijn voor een aantal regio's zeer aanzienlijk. Ze geven aan dat er duizenden hectares groen tot 2020 extra gerealiseerd moeten worden om de tekorten zo terug te dringen dat alle vraag geacommodeerd kan worden in de groene ruimte.

Zoals in paragraaf 2.1 is beschreven, kent het model BRAM een aantal uitgangspunten dat grote invloed heeft op de uitkomst van de berekeningen. De vijf belangrijkste zijn: de opvangcapaciteit, de normdag, de normafstand, de focus op de activiteiten wandelen en fietsen, en de deelnamepercentages. Het meeste invloed op de uitkomst van de modelberekeningen hebben de normafstand en de opvangcapaciteit.

Normafstand

Uit het Continu VrijeTijdsOnderzoek (CVTO, NBTC-NIPO Research) blijkt dat het overgrote deel van de wandelingen en een zeer groot deel van de fietstochten binnen 10, respectievelijk 15 km van de woning plaatsvindt. De keuze om deze normafstanden te nemen is hieruit te verklaren. Anderzijds; mensen blijken best bereid om een stukje te rijden naar een mooi gebied om daar te gaan wandelen. Moet je er dan als beleidsmaker naar streven om al het benodigde recreatieve wandelgroen binnen 10 kilometer te realiseren? Als het antwoord op die vraag 'nee' luidt, dan pleit dat voor een ruimere normafstand. Rekenen met een grotere normafstand zal het tekort (iets) omlaag brengen. Een effect dat dan, met name in de Randstad, zal gaan optreden, is de interferentie tussen stedelijke gebieden. Groen tussen de steden in zal dan door meer recreanten 'geclaimd' gaan worden. Rotterdammers gaan bijvoorbeeld het groen bij Den Haag gebruiken, en omgekeerd.

Opvangcapaciteit

Meer nog dan de normafstand is de opvangcapaciteit bepalend voor de uitkomst van de berekeningen. Zeker in de gebieden waar de tekorten hoog zijn. In het model BRAM gaan wij ervan uit dat de opvangcapaciteit de bovengrens is: er kunnen niet meer mensen in het gebied recreëren dan de capaciteit ervan toelaat. De praktijk zal echter vaak anders zijn. De daadwerkelijke gebruiksintensiteit van een gebied kan hoger zijn dan de toegekende capaciteit. De gedachte is dat het in dat geval drukker is dan dat de recreanten zouden willen. Goede onderzoeksgegevens waaruit onomstotelijk blijkt dat dit daadwerkelijk het geval is, zijn er echter niet. En als mensen het al te druk vinden, dan is er ook nog altijd de beleidsvraag: in hoeverre is het een maatschappelijk probleem? Ten aanzien van de opvangcapaciteit speelt ook dat aan stedelijke gebieden geen opvangcapaciteit wordt toegekend. Het model BRAM is een model voor recreatie in de groene ruimte. In de praktijk wandelen en fietsen mensen in hun vrije tijd ook in bebouwd gebied voor ontspanning.

BRAM berekent hoeveel groen nodig is zodat een ieder die dat wil, dichtbij huis zonder druktebeleving kan wandelen en fietsen. Dit geeft het hoogste ambitieniveau aan. Zodanig hoog dat er ruimteclaims uitkomen die maatschappelijk en financieel niet haalbaar zijn. Dit betekent uiteraard niet dat de uitkomsten van de kwantitatieve analyse geen waarde hebben. De uitkomst van de BRAM-analyse is uitstekend geschikt om als input voor een richtinggevende discussie over vraag naar en aanbod van recreatief groen.

Ontevredenheid over een tekort aan groen

De berekende tekorten hebben daarnaast betekenis wanneer we deze vergelijken met uitkomsten uit het WoON onderzoek. Hierin zijn vragen over de tevredenheid van bewoners met het groen om de stad⁷ opgenomen. Het Milieu- en Natuurplanbureau (tegenwoordig Planbureau voor de Leefomgeving) concludeert op basis van de antwoorden op deze vragen:

- Twee derde van de bewoners van de grote steden (G31) is tevreden over het groen om de stad. Alle grote steden (van de G31) met een relatief lage tevredenheid liggen in de Randstad (met uitzondering van Hengelo en Leeuwarden). Duidelijk het minst tevreden zijn de bewoners van de Zuidvleugel. Zo is één op de vijf bewoners in Rotterdam en Schiedam (zeer) ontevreden over dit groen.
- Voor de kwalitatieve aspecten van het groen om de stad scoren aantrekkelijkheid, hoeveelheid en bereikbaarheid van het groen relatief goed bij de inwoners van de grote steden. Relatief minder goed is het oordeel over rust, diversiteit van het aanbod en stilte. Ook buiten de Randstad vinden Nederlanders dat het groen om de stad weinig gevarieerd is en dat rust en stilte ontbreken. Landelijk gezien is slechts 35% tevreden over het ontbreken van drukte. Bijna 50% is tevreden met de diversiteit van het aanbod. Bijna 60% is tevreden met de stilte in het groen om de stad.
- Nederlanders waarderen het vooral als er bos en natuurgebieden in de nabijheid van de stad zijn. Eén op de vijf bewoners van de grote steden in de Randstad mist dit.

Relatief veel bewoners van de grote steden zijn ontevreden over de drukte in het groen om de stad. Dit wil echter niet zeggen dat zij zich laten weerhouden om het groen in te gaan. (MNP 2007). Er is sprake van een iets lagere deelname in regio's met grote tekorten dan daar waar voldoende groen is, maar velen zoeken het groen wel op (Kenniscentrum Recreatie 2008). Hieruit is de conclusie te trekken dat er een mate van acceptatie van drukte bestaat.

⁷ MNP (2007) Belevingswaardenmonitor Nota ruimte 2006, Nulmeting landschap en groen in en om de stad.

In de groengebieden rond de steden is het drukker dan in de groengebieden verder van de steden af, in de dunner bevolkte gebieden van Nederland. Dat zouden recreanten liever anders zien, maar de meesten blijven er doorgaans niet om thuis.

Wat deze constatering betekent voor de toekomstige groenopgave zijn beleidsbeslissingen. Het geeft in elk geval aan dat groengebieden in regio's met grote tekorten zeer druk bezocht worden. De inrichting dient hier op afgestemd te zijn.

3 Van kwantiteit naar kwaliteit

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 is de groenopgave uitgedrukt in hectares die modelmatig gezien nodig zijn om alle inwoners in 2020 optimaal te laten recreëren. Deze benadering is kwantitatief. Dit hoofdstuk heeft een kwalitatieve benadering. We gaan in op het motief van mensen om het groen te bezoeken en op het type groen van hun voorkeur.

In dit hoofdstuk doen we dit door eerst de landelijke gemiddelden aan te geven en vervolgens het beeld van de 24 stedelijke regio's te geven. In hoofdstuk 4 zoomen we afzonderlijk in op de regio's. Daarbij komt in hoofdstuk 4 ook aan de orde tot welk groentype het huidige aanbod van ruimte voor wandelen en fietsen behoort.

In dit hoofdstuk zetten we de stedelijke regio's af tegen het landelijk gemiddelde. Dit doen we door te werken met indexcijfers, op basis van de bevolkingssamenstelling. Voor elk van de stedelijke regio's is de sociaaldemografische samenstelling (leeftijd, etniciteit, opleiding en inkomen) bekend vanuit het CBS Wijk en Buurtregister. Door deze data te koppelen aan de vragen uit de Groenmodule⁸ bepalen we voor de regio's in hoeverre de motieven en de groenvoorkeuren afwijken van het landelijk gemiddelde.

Een voorbeeld ter illustratie. Bij de vraag in de Groenmodule 'Kunt u aangeven of het noodzakelijk is dat het groen buiten uw buurt te vinden is?', geeft 25,6% van de Nederlanders aan dat een stadspark noodzakelijk is. Op basis van de sociaaldemografische samenstelling is te verwachten dat in Arnhem-Nijmegen 29,0% een stadspark aan zal geven. Dit betekent een indexcijfer van 1,10.

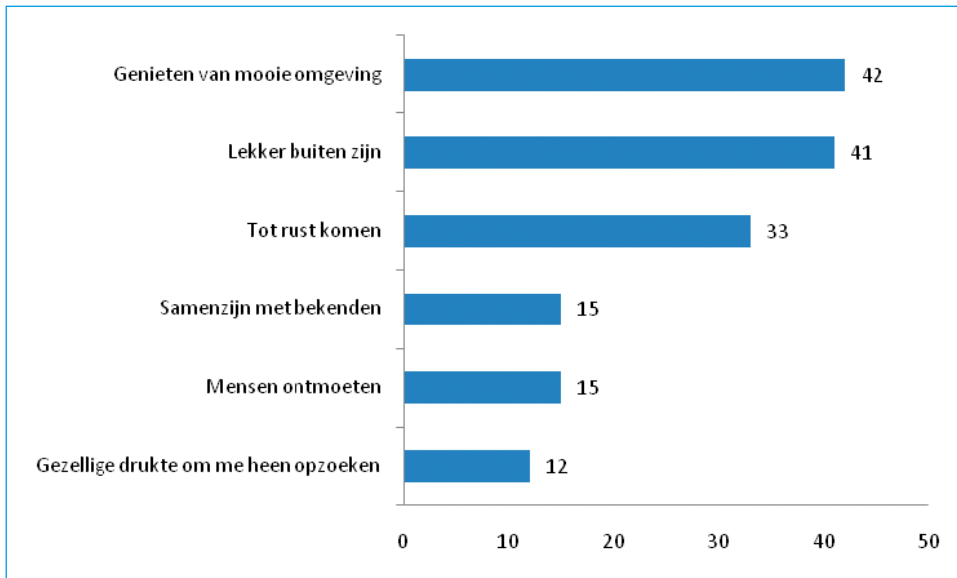
3.2 Motieven voor groenbezoek

In de Groenmodule is gevraagd wat mensen in het groen buiten de buurt ondernemen. Naast de antwoorden op het niveau van activiteiten (fietsen, wandelen, zonnen, zwemmen, varen, hardlopen etc.) zijn er zes antwoordcategorieën die we als motieven benoemen. Ze geven aan met welke achtergrond mensen het groen opzoeken, niet wat ze er exact voor activiteit gaan doen. Daarmee geeft het de beleving aan van de mensen die het groen opzoeken.

Deze zes motieven zijn weergegeven in figuur 3.1, als percentage van het aantal respondenten dat deze motieven aangaf wel eens in het groen buiten de buurt te ondernemen.

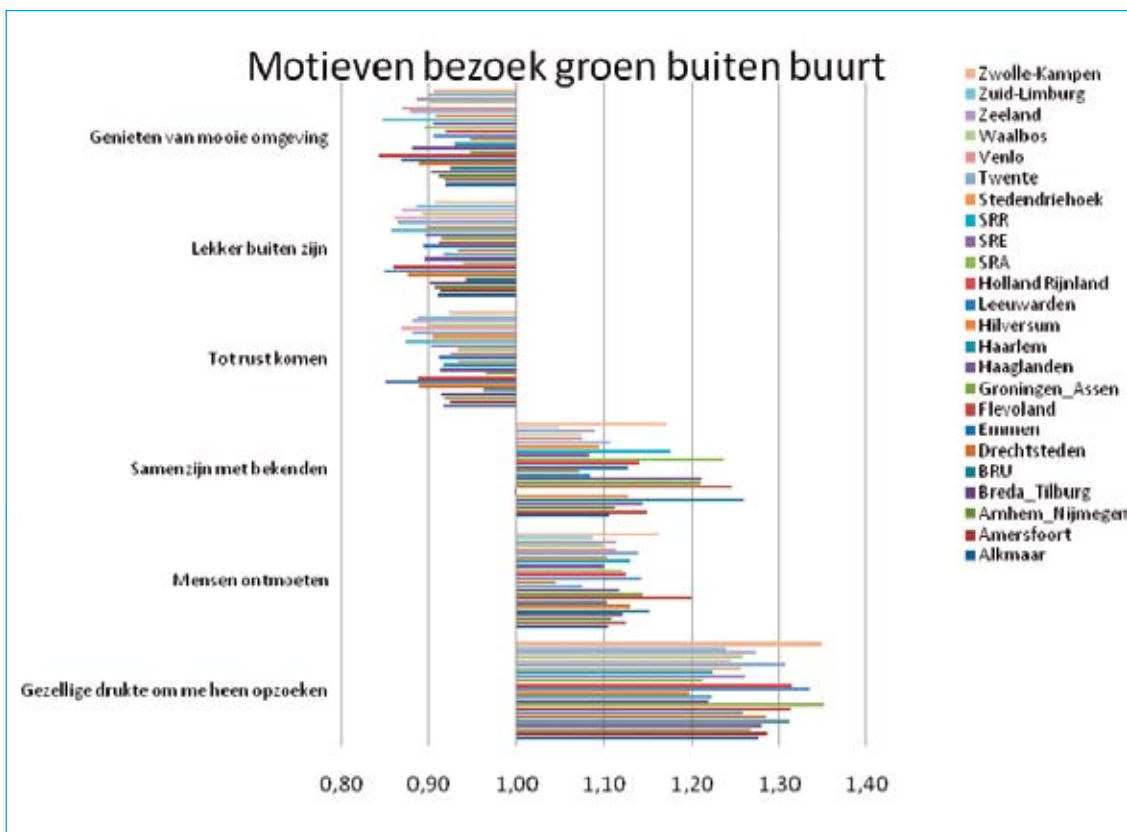
⁸ De Groenmodule van Motivaction was onderdeel van het 'Kijk op het dagelijks leven' onderzoek. Dit was een deur tot deur, random walk, onderzoek waarvoor de data is verzameld van september tot en met de eerste helft van oktober 2005. De steekproef is landelijk representatief voor Nederlanders van 15 tot 80 jaar. De steekproefgrootte was 2041.

Figuur 3.1 Motieven voor groenbezoek, weergegeven als percentage respondenten dat aangeeft het groen buiten de buurt wel eens met deze motieven te bezoeken

Bron: Motivaction, Groenmodule 2005

Figuur 3.2 Indexcijfers 'motieven bezoek groen buiten buurt' gecompenseerd voor bevolkingssamenstelling voor de 24 stedelijke regio's. Index 1,00 is het Nederlands gemiddelde.

Bron: Motivaction, Groenmodule 2005

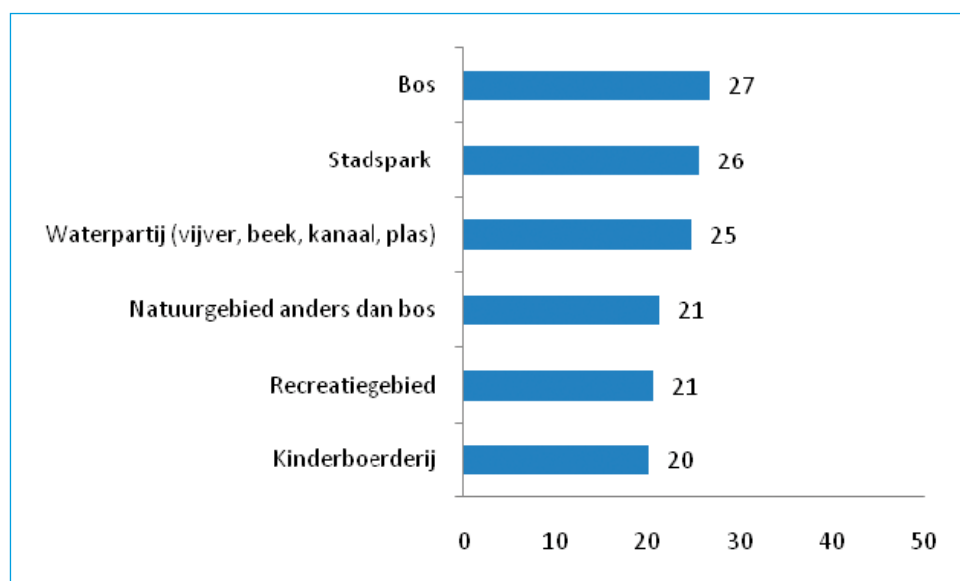
Landelijk gezien zijn 'genieten van mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' de belangrijkste motieven om het groen op te zoeken. Op basis van de bevolkingssamenstelling is te verwachten dat in de stedelijke regio's deze motieven relatief minder vaak voorkomen (zie figuur 3.3). De motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' scoren juist relatief hoog in de stedelijke regio's. De drie natuurgerichte motieven zijn wel sterker vertegenwoordigd dan de drie sociale motieven. De relatief sterke vertegenwoordiging van sociale motieven pleit ervoor om het groen rondom de grote steden zodanig in te richten dat er voldoende mogelijkheden zijn voor sociale ontmoeting.

3.3 Soorten groen en groenvoorziening

Van zes soorten groen of groenvoorziening is in de Groenmodule gevraagd of men het noodzakelijk vindt dat het aanwezig is buiten de buurt. De aanwezigheid van bos wordt het meest noodzakelijk gevonden (27%). De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

De verdeling over de zes typen groen die inwoners belangrijk vinden is voor het landelijk gemiddelde weergegeven in figuur 3.3.

Figuur 3.3 Soorten groen die Nederlanders noodzakelijk vinden buiten de buurt (in procenten van respondenten die soort groen genoemd hebben)

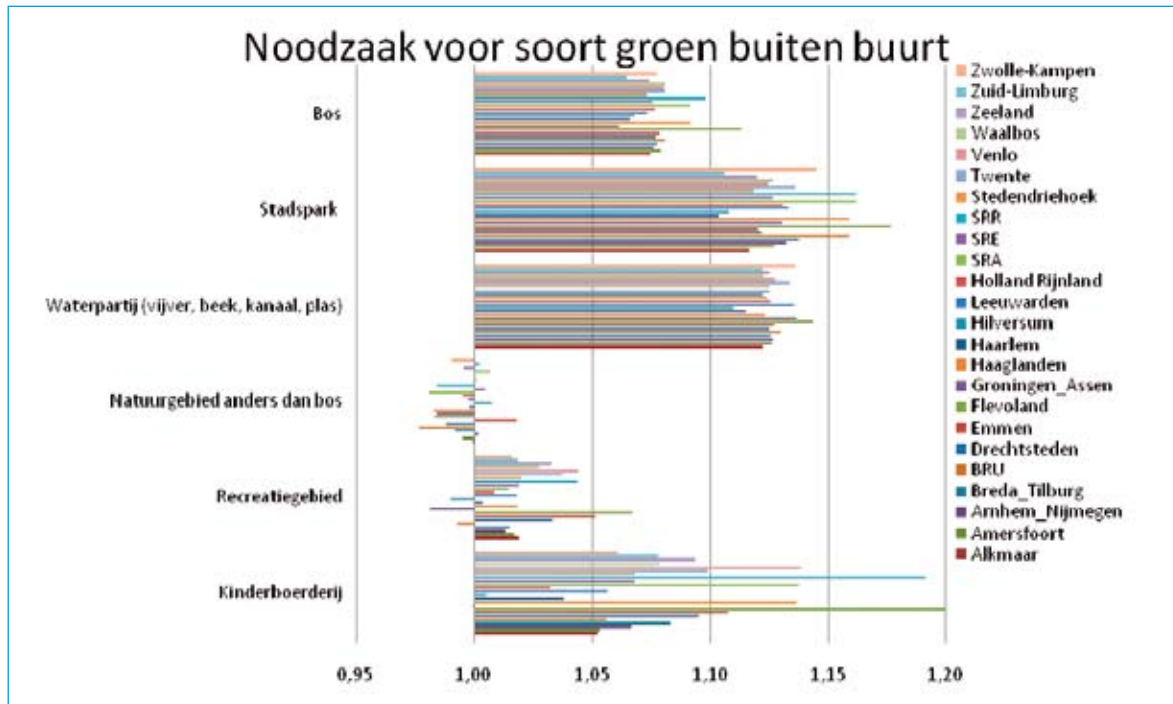
Bron: Motivation, Groenmodule 2005

Interessant is dat er significante afwijkingen zijn voor verschillende sociaaldemografische groepen die bepaalde soorten groen of groenvoorziening belangrijk vinden. Enkele significante afwijkingen zijn:

- Leeftijd: 19% van de 15-19 jarigen geeft aan een stadspark noodzakelijk te vinden (landelijk gemiddelde 26%). 15% van de 20-29 jarigen geeft aan een natuurgebied anders dan bos noodzakelijk te vinden (landelijk gemiddelde 21%).
- Inkomen: beneden modaal geeft 36% aan een stadspark noodzakelijk te vinden (landelijk gemiddelde 26%)
- Etniciteit: van de niet-westerse allochtonen geeft 31% aan een kinderboerderij noodzakelijk te vinden (landelijk gemiddelde 20%)
- Opleiding: van de hoger opgeleiden geeft 16% aan een recreatiegebied noodzakelijk te vinden (landelijk gemiddelde 21%) en 14% een kinderboerderij (landelijk gemiddelde 20%)

Deze en ook kleinere, niet-significante afwijkingen voor de sociaaldemografische groepen leiden ertoe dat de inwoners van de stedelijke regio's andere voorkeuren hebben voor groen en met andere motieven het groen bezoeken dan het gemiddelde in Nederland. Figuur 3.4 geeft het beeld voor de 24 stedelijke regio's.

Figuur 3.4 Indexcijfers 'soorten groen noodzakelijk buiten de buurt' gecompenseerd voor bevolkingssamenstelling voor de 24 stedelijke regio's. Index 1,00 is het Nederlands gemiddelde.

Bron: Motivation, Groenmodule 2005

Bij alle regio's is op basis van de bevolkingssamenstelling de noodzaak voor de groenvoorzieningen bos, stadspark, waterpartij en kinderboerderij hoger dan het landelijk gemiddelde. Het merendeel van de indexcijfers voor bos ligt tussen de 1,06 en 1,09. Voor stadsparken liggen de meeste indexcijfers tussen 1,11 en 1,16 en is de spreiding tussen de stedelijke regio's groter dan voor bos. In de regio's SRR, SRA, Haaglanden, BRU en Flevoland zijn de indexcijfers voor stadsparken boven 1,15. Hier is op basis van de bevolkingssamenstelling een groot aandeel van mensen dat stadsparken noodzakelijk acht. Voor Flevoland is dit bijvoorbeeld ruim 30%, terwijl het landelijk gemiddelde 26% is. Voor de groenvoorziening recreatiegebied is het indexcijfer in het merendeel van de regio's iets hoger dan het landelijk gemiddelde, maar voor de meeste regio's nog wel onder 1,05. Voor de regio's BRU, Groningen-Assen en Hilversum is het indexcijfer net onder 1,0. Dit betekent dat de afwijkingen ten opzichte van het landelijk gemiddelde voor alle regio's klein zijn. Het groentype 'natuur anders dan bos' is in het merendeel van de regio's, op basis van de bevolkingssamenstelling, net iets minder noodzakelijk dan het landelijk gemiddelde.

4 Groenopgave van de stedelijke regio's

Voor de 24 regio's is met het model BRAM een ruimtelijke analyse uitgevoerd naar de vraag en het aanbod van de recreatievormen wandelen en fietsen in het jaar 2020. In hoofdstuk 2 hebben we de uitgangspunten en resultaten samengevat. Dit hoofdstuk zoomt in op de afzonderlijke stedelijke regio's, aan de hand van de gegevens over bevolkingsontwikkeling en de geplande ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en recreatiegroen. Voor de berekende resterende groenopgave doen we handreikingen voor de invulling hiervan. Hieronder beschrijven we eerst de uitgangspunten. Deze zijn deels al genoemd in hoofdstuk 2, maar voor de duidelijkheid noemen we ze hier nogmaals.

Bronnen

Voor alle regio's zijn dezelfde bronnen gebruikt. De gebiedsdocumenten die in het kader van de gesprekken tussen rijk en regio's in de loop van 2008-2009 zijn opgesteld bleken hiervoor geen eenduidige informatie te bevatten. De documenten verschilden onderling sterk in de mate waarin zowel rode als groene opgaven benoemd waren en hoe deze opgaven bestuurlijk gedragen werden bij regio's en Rijk. Daarom is besloten deze gebiedsdocumenten niet te gebruiken als input voor de analyses. Voor de bevolkingsprognoses zijn CBS gegevens gehanteerd. De geplande rode, groene en blauwe opgaven zijn afkomstig uit de Nieuwe Kaart van Nederland (NIROV, maart 2009), waarvoor gemeenten plannen aanleveren.

Uitgangspunten vraag-aanbod analyse

De algemene uitgangspunten voor de analyse zijn als volgt:

- De analyse is uitgevoerd voor het jaar 2020.
- Vraag, aanbod en tekort worden berekend voor de zogenaamde normdag⁹.
- Het ruimtelijk schaalniveau van de analyse is het Wijk- en Buurt register (CBS 2006)
- De gehanteerde normafstanden (afstand waarbinnen 'de vraag' ruimte moet vinden) zijn voor wandelen 10 km en voor fietsen 15 km.
- Per stedelijke regio hebben we rekening gehouden met een randgebied van 15 km rondom de regio. Dit is gedaan omdat het aanbod in het randgebied een deel van de vraag in de stedelijke regio kan accommoderen, terwijl inwoners uit het randgebied ook aanspraak kunnen maken op aanbod binnen de regio.
- Bij de analyse houden we ook rekening met fysieke barrières. Dit zijn snelwegen, spoorwegen en vaarwegen die het landschap doorsnijden. Barrières verhinderen dat wandelaars en fietsers zich vrij vanuit hun woonomgeving richting het groen kunnen verplaatsen.
- Landsgrenzen worden gezien als 'harde' barrières. Dit houdt in dat er modelmatig gezien geen vraag en aanbod uitwisseling met het buitenland plaatsvindt. In enkele regio's heeft dat belangrijke consequenties; in de regio's waar dit speelt komen we hierop terug.

⁹ De normdag is in dit onderzoek de 5e drukste dag van het jaar. Dit is een vaak gebruikte beleidsmatige keuze: hiermee wordt geaccepteerd dat de vraag op incidentele, uitzonderlijk drukke dagen, het aanbod overschrijdt.

Uitgangspunten voor de analyse aan de vraagkant zijn:

- De vraag naar wandelen en fietsen berekenen we op basis van het aantal wandel- en fietstochten dat er in Nederland wordt ondernomen. Dit landelijke cijfer zetten we om in een lokale vraag per wijk/ buurt door te corrigeren voor de bevolkingsomvang, leeftijd en etniciteit.
- De bevolkingsomvang voor 2020 is gebaseerd op CBS prognoses per gemeente
- De correctie voor bevolkingsopbouw (leeftijd en etniciteit) vindt plaats op basis van deelnamecijfers uit het CVTO 2007¹⁰
- De ruimtelijke verdeling van de vraag binnen de gemeenten is gecorrigeerd voor nieuwe woningbouwlocaties, op basis van de Nieuwe Kaart van Nederland (NIROV, maart 2009)

Uitgangspunten voor de analyse aan de aanbodkant zijn:

- De opvangcapaciteit (het aantal wandelaars of fietsers dat per dag op 1 hectare kan recreëren) is afhankelijk van grondgebruik, begroeiing, ontsluiting (dichtheid wegen en paden) en openheid van het landschap. In bijlage 1 zijn de opvangcapaciteiten voor wandelen en fietsen voor verschillende typen grondgebruik weergegeven.
- Voor de situatie in 2020 is uitgegaan van de volledige realisatie van Recreatie om de Stad (RodS). RodS gebieden zijn vertaald naar vlakgroen, met de opvangcapaciteit van bos.
- Naast de RodS gebieden zijn alle concrete ('harde') groene en rode plannen opgenomen uit de Nieuwe Kaart van Nederland, met een realisatietermijn tot 2020. Deze plannen zijn ingedeeld in de categorieën 'rood' (bebouwing en infrastructuur), 'recreatie (= bos)' en 'natuur'.
- Voor de realisatie van ontbrekende schakels EHS (netto EHS, Nota Ruimte) is uitgegaan van nieuw te ontwikkelen natuur op de plaats van het huidig grondgebruik landbouw.
- Voor nieuwe natuurgebieden hebben we op basis van de landschapstypenkaart uit SGR2 een onderverdeling gemaakt in natte en droge natuur. Dit is nodig omdat de opvangcapaciteiten van beide natuurtypen sterk verschillen. De onderverdeling geldt voor de nieuw te realiseren EHS alsmede voor nieuwe natuur uit de Nieuwe Kaart.

Presentatie in regio analyses

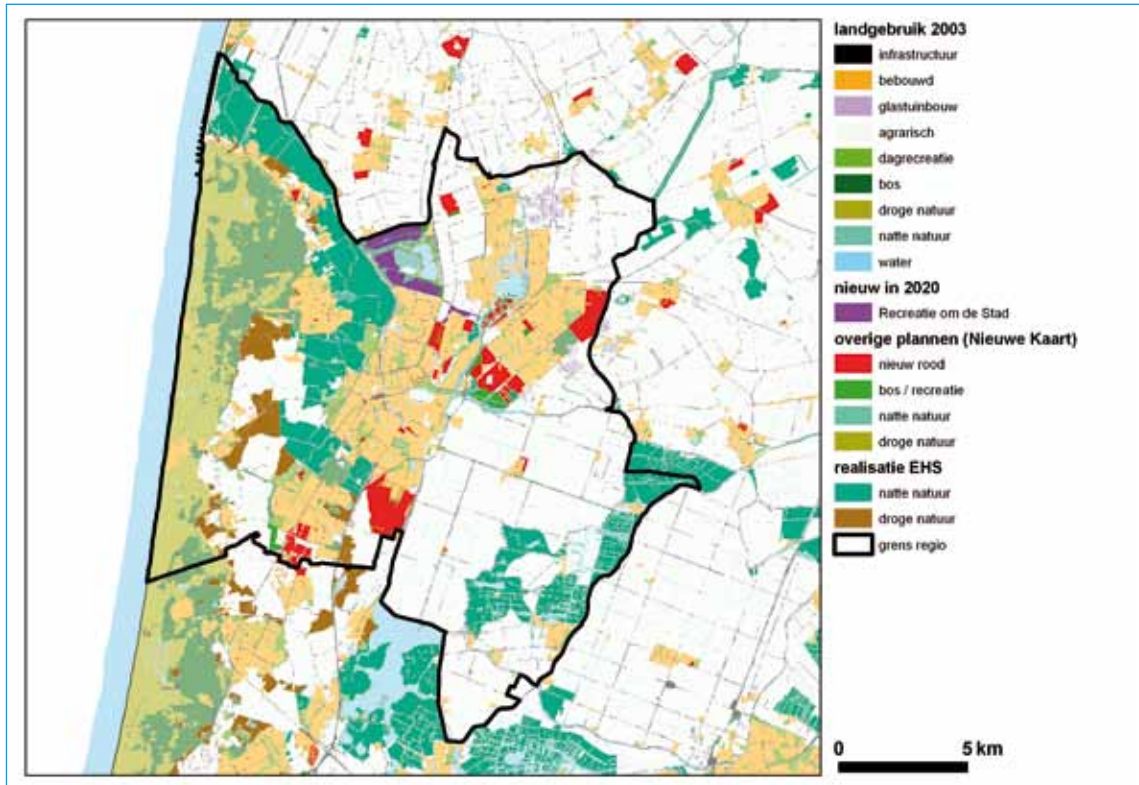
We presenteren de resultaten per regio als volgt:

- Een kaart met de verwachte situatie (typen grondgebruik) in 2020, inclusief groene en rode plannen
- Grafieken met de samenstelling het beschikbare aanbod in 2020 voor wandelen en fietsen. In deze grafieken wordt de totale capaciteit (recreanten per dag voor de hele regio) afgebeeld, niet de oppervlakte in hectares. Zo telt bos bijvoorbeeld zwaarder mee dan natte natuur, omdat de capaciteit per hectare hoger is.
- Een tabel met de samenvattende gegevens per regio. Dit zijn:
- Bevolkingsomvang in 2020, inclusief groei ten opzichte van 2006
- Totale vraag, aanbod en tekort voor wandelen en fietsen in 2020
- Groenopgave aan bestaande plannen: RodS, overige plannen en EHS
- Berekende restopgave volgens de drie landgebruikstypen die ook in hoofdstuk 2 zijn gehanteerd: vlakgroen (met capaciteit van bos), droge natuur en ontsluiting agrarisch gebied. De drie waarden voor de berekende restopgave zijn keuzemogelijkheden; de totale opgaven zijn niet bij elkaar op te tellen.
- Grafieken met resultaten van de kwalitatieve analyse: motieven voor groenbezoek en de noodzakelijke soort groen buiten de buurt.

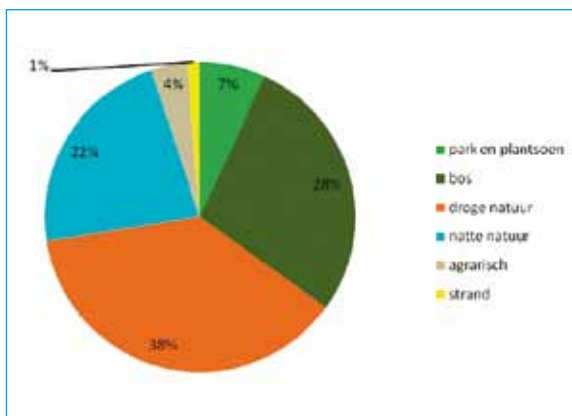
¹⁰ CVTO is het Continu VrijeTijdsOnderzoek: grootschalig onderzoek naar het vrijetijdsgedrag van de Nederlandse bevolking. Uitvoering NBTC-NIPO Research.

4.1 Alkmaar

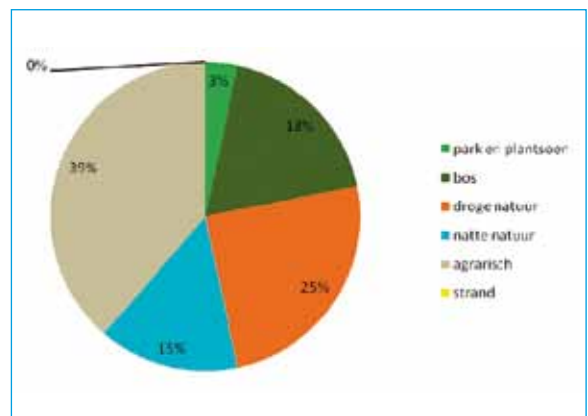
Kaart 4.1 Overzicht aanbod Alkmaar

Figuur 4.1.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.1.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Een groot deel van het huidige aanbod in de regio Alkmaar ligt aan de westkant van de regio, in de duinen. Hier bevindt zich voornamelijk droge natuur en bos. Voor wandelaars is de bereikbaarheid hiervan echter beperkt, door de barrièrewerking van het Noordhollands Kanaal. Mede door deze barrière is het berekende tekort voor wandelen aanzienlijk: ruim 18% van de vraag wordt niet geaccomodeerd. Voor fietsers is de bereikbaarheid minder problematisch; zij kunnen bovendien terecht in het agrarisch gebied ten oosten van Alkmaar. Het tekort voor fietsen is dan ook laag. De totale opgave aan RodS, 275 hectare, komt op rekening van de Geestmerambacht, ten noorden van Alkmaar. Daarnaast is nog een kleine 300 hectare aan groen gepland, verspreid over de regio. Dit is voornamelijk recreatiegebied (Stad van de Zon, Heerhugowaard) en natte natuur. De EHS opgave is groot: bijna 4.500 hectare.

Naast groene plannen zijn er ook veel 'rode' plannen. Met name de groei van Heerhugowaard draagt bij aan een totale bevolkingsgroei van 4,5% in 2020. Het 'rood' gaat voornamelijk ten koste van laag toegankelijk agrarisch gebied.

Ondanks alle geplande inspanningen is de resterende groenopgave aanzienlijk: bijna 1.000 hectare vlakgroen om het tekort voor wandelen geheel weg te werken. Een deel van het tekort kan worden weggewerkt door het agrarisch gebied beter te ontsluiten. Speciale aandacht verdient de barrièrewerking: deze veroorzaakt ongeveer één derde van het berekende tekort voor wandelen.

Juist in het noordwesten van de regio, waar veel EHS wordt gerealiseerd, zijn weinig recreatieve verbindingen over het Noordhollands kanaal. Door hier meer bruggen of veerpontjes te realiseren wordt de situatie aanzienlijk verbeterd.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde¹¹. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Alkmaar noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Natuurgebieden (anders dan bos) is vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde. Voor recreatiegebieden is de index nauwelijks hoger dan het landelijk gemiddelde.

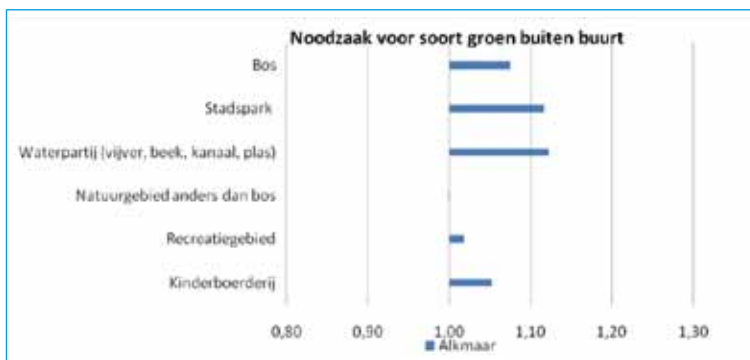
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.1 Gegevens Alkmaar

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		245.387
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 4,5%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	40.147	24.202
aanbod	57.824	27.048
tekort	8.683	1.094
% niet geaccommodeerde vraag	18,1	3,4
Groenopgave (hectares)		
RodS		275
overige plannen		296
EHS		4.477
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		965
opgave bij 100% droge natuur		1.447
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		14.472

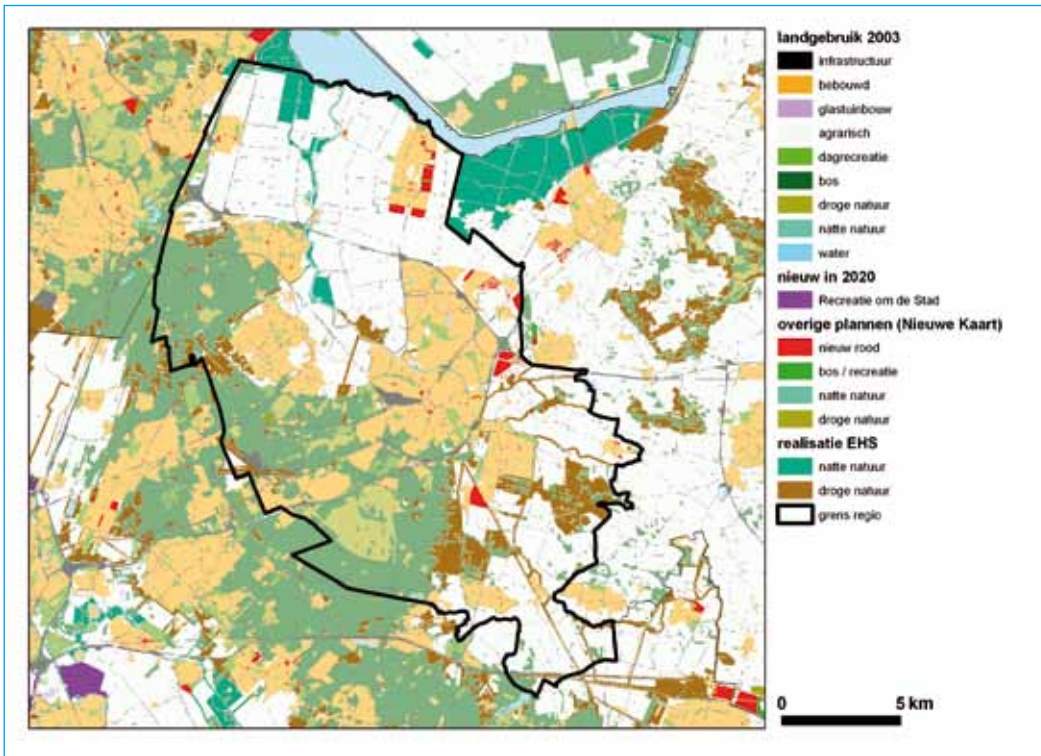
¹¹ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.1.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

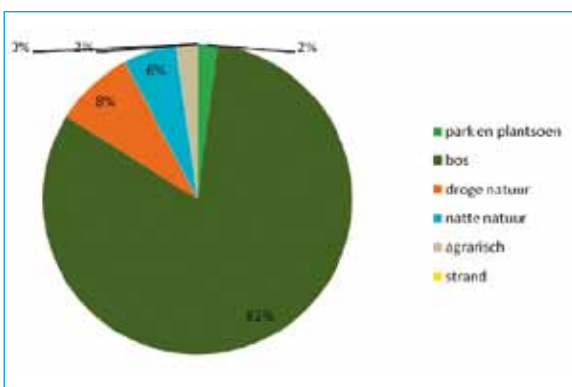

4.2 Amersfoort

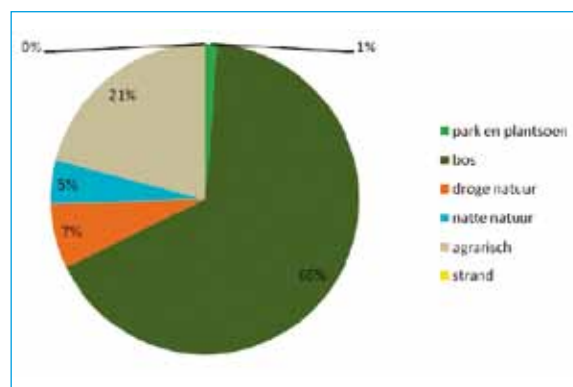
Kaart 4.2 Overzicht aanbod Amersfoort

Figuur 4.2.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.2.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Amersfoort is een regio met een hoge bevolkingsgroei. Tot 2020 groeit het aantal inwoners met 8%. Dit resulteert in een fors hogere vraag naar recreatiegroen. Ook het aanbod is hoog, vooral door de gunstige ligging dichtbij de Utrechtse Heuvelrug en de groengebieden van het Gooi. Bos en (droge) natuur leveren het merendeel van het aanbod. De rest van het aanbod bestaat vooral uit agrarisch gebied. In het oosten (Gelderse Vallei) is dit vrij goed ontsloten; de Eemvallei ten noorden van Amersfoort is slecht ontsloten. De Eemvallei is ook het enige deel van de regio waar (bescheiden) tekorten optreden, zowel voor wandelen als voor fietsen.

De bekende groenopgave aan RodS en overige plannen is slechts enkele hectaren. Wel is er een hoge EHS opgave van 2.650 hectare. Dit betreft voornamelijk droge natuur, maar in de Eemvallei ook natte natuur. Een groot oppervlak aan

EHS bevindt zich in het noordoosten, net buiten de regiogrens. Realisatie van dit deel EHS en recreatief medegebruik ervan, draagt bij aan het beperken van tekorten aan recreatieve ruimte binnen de regio.

De bescheiden tekorten resulteren in een lage resterende groenopgave voor 2020. Veel kan worden bereikt door het agrarisch gebied in het noorden beter toegankelijk te maken; hier bevinden zich ook de tekorten. Optimaal ontsluiten van ruim 2.000 hectare landbouwgebied is volgens de berekening voldoende voor het wegwerken van alle tekorten. Gezien het karakter van dit gebied ligt het niet voor de hand om hier vlakgroen of droge natuur aan te leggen, en dit is ook niet nodig. In het westen, zuiden en oosten zijn geen extra maatregelen nodig omdat er geen tekorten zijn.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde¹². De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden, mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan de landelijke gemiddelden. De soorten groen die de inwoners van de regio Amersfoort noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

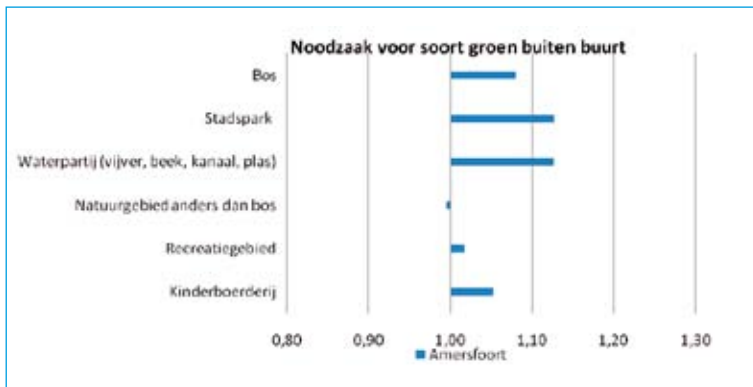
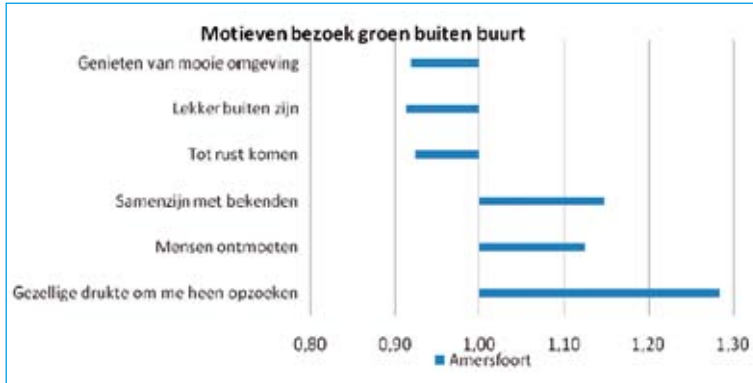
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.2 Gegevens Amersfoort

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		297.278
ontwikkeling 2006 - 2020		+8,0%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	51.055	33.428
aanbod	91.959	52.144
tekort	1.206	246
% niet geaccommodeerde vraag	2,4	0,7
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		28
EHS		2.651
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		134
opgave bij 100% droge natuur		201
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		2.010

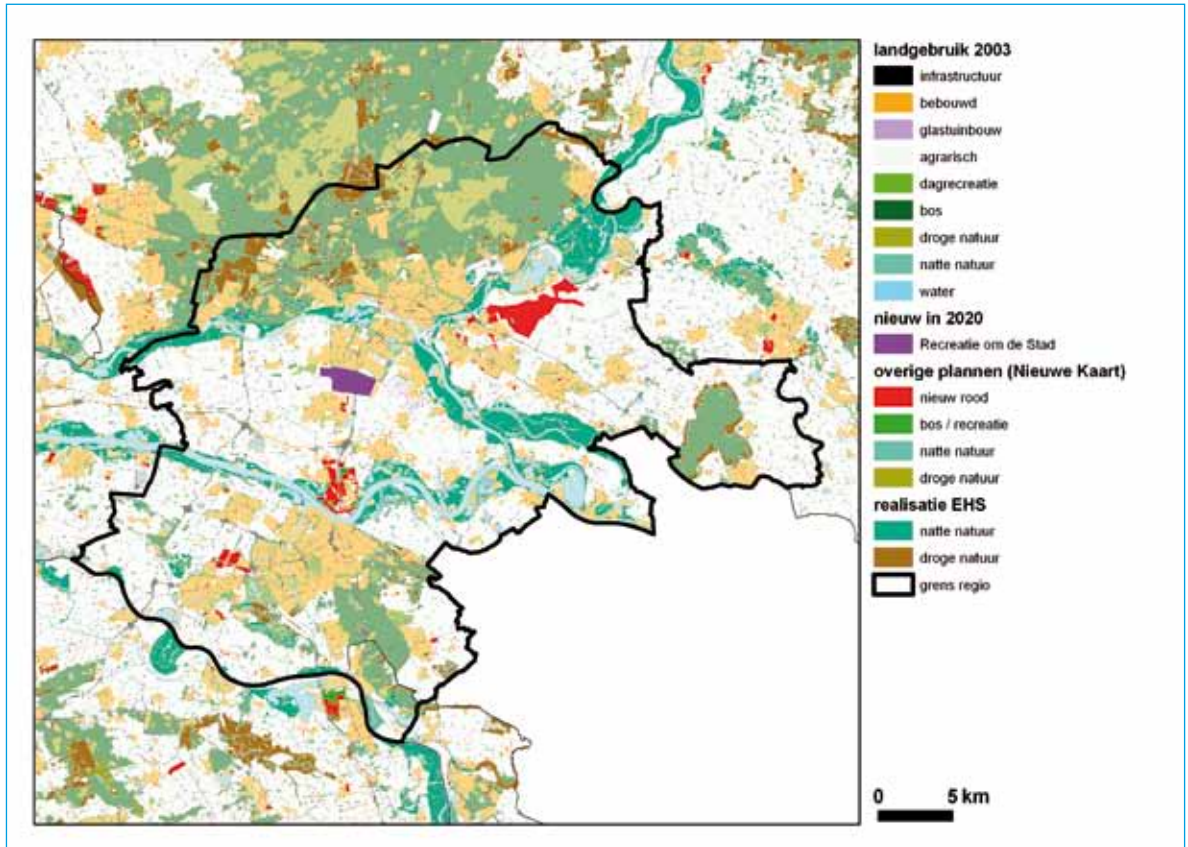
¹² Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.2.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

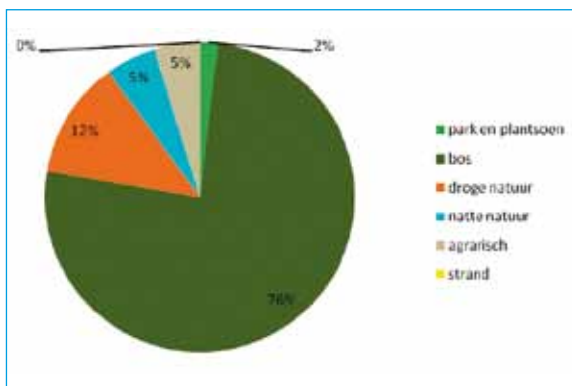

4.3 Arnhem - Nijmegen

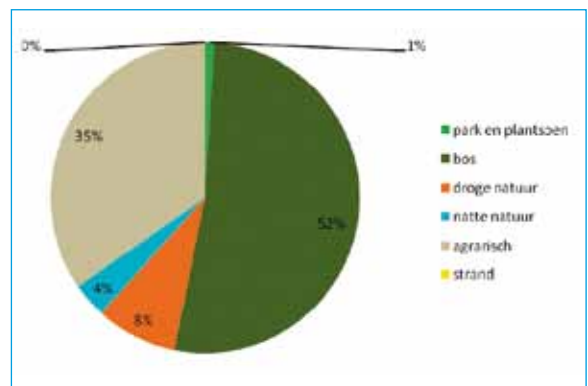
Kaart 4.3 Overzicht aanbod Arnhem - Nijmegen

Figuur 4.3.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.3.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

De regio Arnhem - Nijmegen kent een driedeling, zowel in vraag als aanbod. De grootste bevolkingskernen bevinden zich ten noorden van de Nederrijn (Arnhem) en ten zuiden van de Waal (Nijmegen). Beide steden zijn qua aanbod vrij goed voorzien door de ligging nabij grote bosgebieden zoals de Veluwe, Berg en Dal en de Millingerwaard. Tussen de rivieren in zijn zowel de vraag als het aanbod beduidend lager. Het aanbod wordt er vooral bepaald door het agrarisch gebied; dit is redelijk ontsloten waardoor met name fietsers aardig aan hun trekken komen. In het rivierengebied vindt richting 2020 echter wel de grootste bevolkingsgroei plaats, waardoor er juist hier tekorten dreigen te ontstaan. Voor wandelen loopt dit tekort op tot 8 % van de vraag; voor fietsen blijft het tekort nihil.

De RodS opgave in de regio is het Park Lingezege (470 hectare) dat ten zuiden van Arnhem moet worden gerealiseerd. Buiten de RodS opgave is er, verspreid over de regio, nog eens 236 hectare groen (recreatiegebied en natte natuur) gepland. De EHS opgave is zeer groot: meer dan 10.000 hectare. Het meeste hiervan ligt in het rivierengebied, maar ook op de Veluwe ligt nog een behoorlijke opgave.

Barrièrewerking (vooral door Nederrijn en Waal) is voor ongeveer een kwart verantwoordelijk voor het wandeltekort in de regio. Hier kan, gezien het karakter van deze waterwegen (breed, druk bevaren), niets aan worden verbeterd. De tekorten in het rivierengebied zullen dan ook in dit gebied zelf moeten worden opgelost. In totaal ligt er een restopgave van ruim 1.000 hectare bos of 1.500 hectare (droge) natuur. Uitbreiding van het Park Overbetuwe of aanleg van een soortgelijk gebied tussen Nijmegen en Elst is gewenst om in de toenemende vraag van wandelaars te voorzien. Het agrarisch gebied in de regio is al redelijk ontsloten; daar valt dus maar in beperkte mate aanbod mee te winnen.

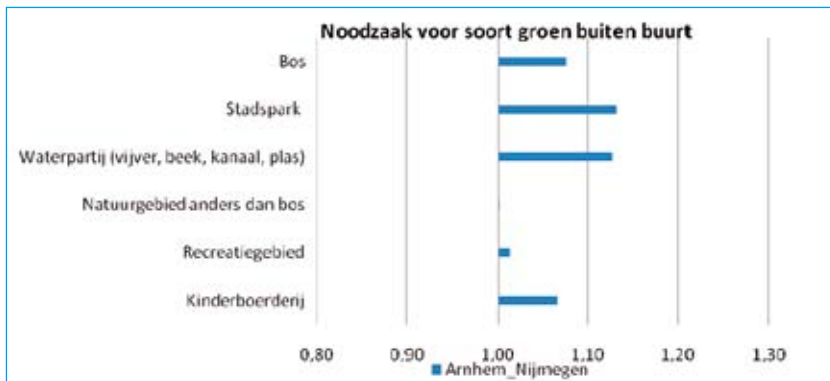
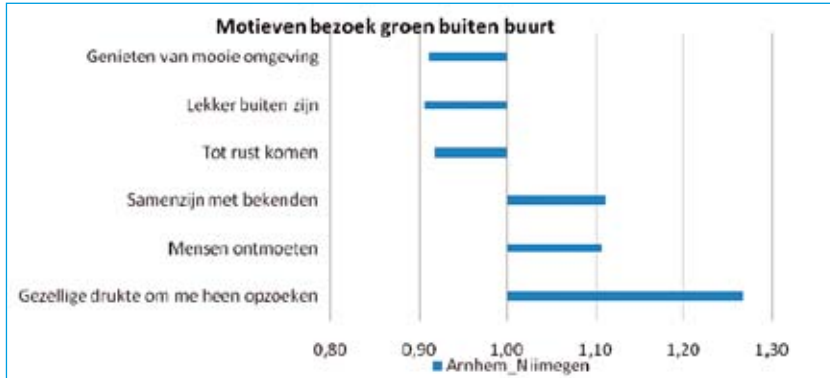
Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde¹³. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van de regio Arnhem-Nijmegen noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.3 Gegevens Arnhem - Nijmegen

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		747.348
ontwikkeling 2006 - 2020		+3,8%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	116.468	71.098
aanbod	220.684	128.624
tekort	9.413	195
% niet geaccomodeerde vraag	8,0	0,2
Groenopgave (hectares)		
RodS		470
overige plannen		236
EHS		10.690
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		1.046
opgave bij 100% droge natuur		1.569
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		15.688

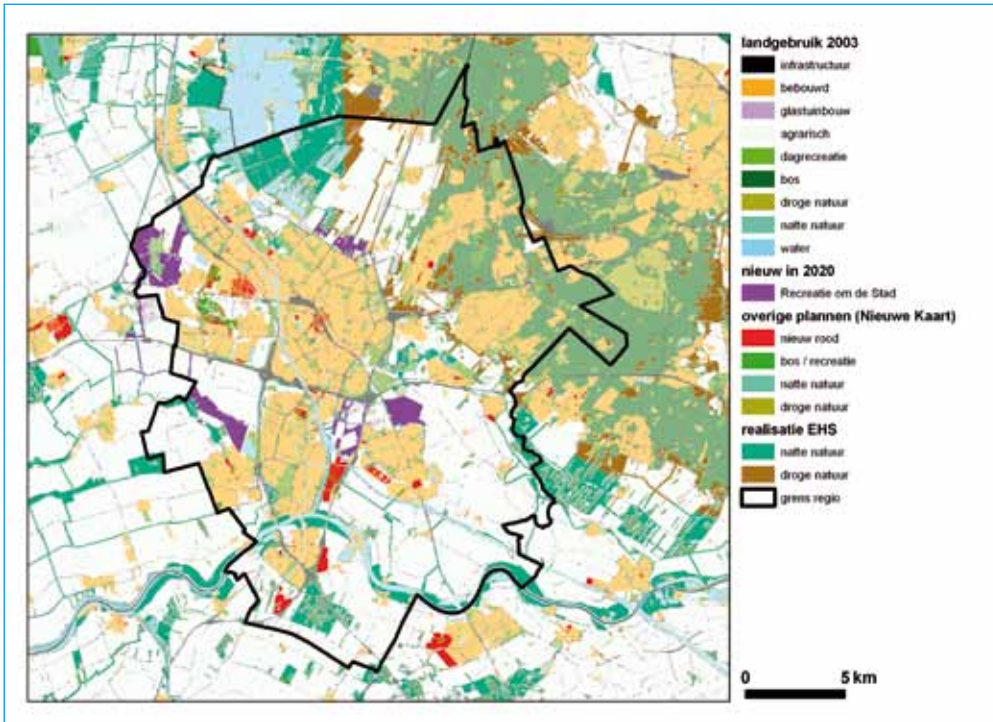
¹³ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.3.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

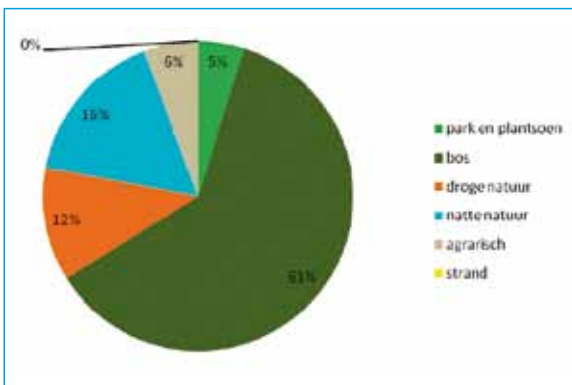

4.4 Bestuur Regio Utrecht

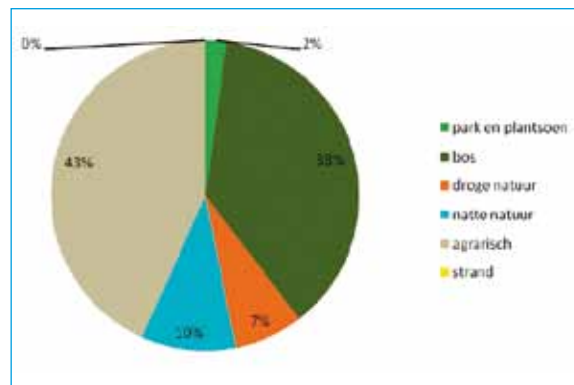
Kaart 4.4 Overzicht aanbod Bestuur Regio Utrecht (BRU)

Figuur 4.4.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.4.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

De regio Utrecht kent een tweedeling in het beschikbare aanbod aan recreatieve ruimte. Aan de oostkant van de stad ligt de Heuvelrug, met voornamelijk bos en droge natuur. Het aanbod aan de westkant van Utrecht is vooral agrarisch van aard, met een bescheiden rol voor natte natuur. Dit vertaalt zich ook in de tekorten: die zijn aan de westkant van de stad en regio hoog, terwijl er in het oosten geen tekorten zijn. Dit heeft ook te maken met de vraagontwikkeling: de bevolkingsgroei vindt met name plaats aan de westkant (Leidsche Rijn). Daarnaast is er de A2, die een barrière vormt voor stadsbewoners die ten westen van de stad willen recreëren. Zij kunnen echter goed in het oosten terecht.

De RodS opgave voor Utrecht en omgeving is 1.263 hectare. Daarnaast wordt er ruim 200 hectare groen gerealiseerd buiten de RodS gebieden om. De EHS opgave is bijna 3.700 hectare.

De berekende restopgave aan recreatiegroen is, zoals tabel 4.1 laat zien, hoog. Er is minimaal 4.312 hectare (bij 100% vlakgroen) extra nodig om het volledige tekort weg te werken, waarbij het hoge tekort voor wandelen leidend is. Deze opgave lijkt niet haalbaar, maar het maakt wel duidelijk dat de huidige groenplannen slechts een begin zijn. Om het de bewoners van de regio Utrecht naar de zin te maken is veel meer recreatiegroen nodig.

Gezien het beeld dat uit de berekeningen naar voren komt zou de focus moeten liggen op de westkant van de stad. Voor zover er nog mogelijkheden zijn om de RodS opgave ruimtelijk toe te wijzen zouden deze dus ook in het westen moeten worden gerealiseerd.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde¹⁴. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

Voor de restopgave zal met name de aanleg van vlakgroen helpen om het tekort terug te dringen. Bos (hoge opvangcapaciteit voor wandelen) scoort relatief hoog bij de behoefte van de bewoners, terwijl natuur relatief wat lager scoort (figuur 4.1.3). De soorten groen die de inwoners van de regio van het BRU noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

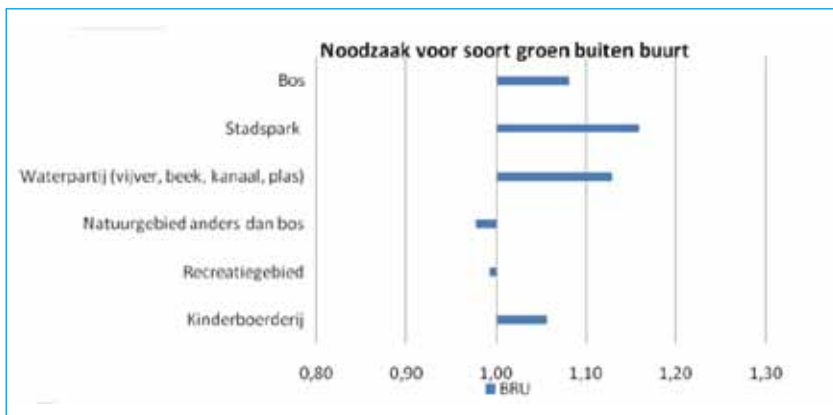
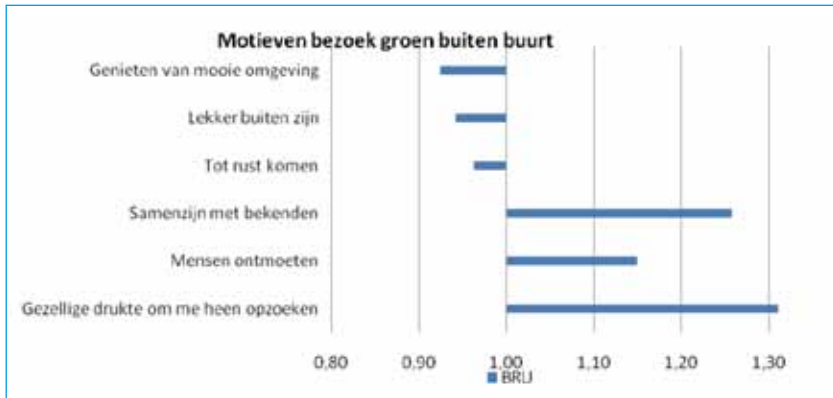
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.4 Gegevens BRU

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		682.561
ontwikkeling 2006 - 2020		+14,3 %
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	97.240	52.638
aanbod	81.509	50.039
tekort	38.812	7.422
% niet geaccommodeerde vraag	30,9	13,7
Groenopgave (hectares)		
RodS		1.263
overige plannen		206
EHS		3.693
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		4.312
opgave bij 100% droge natuur		6.469
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		64.687

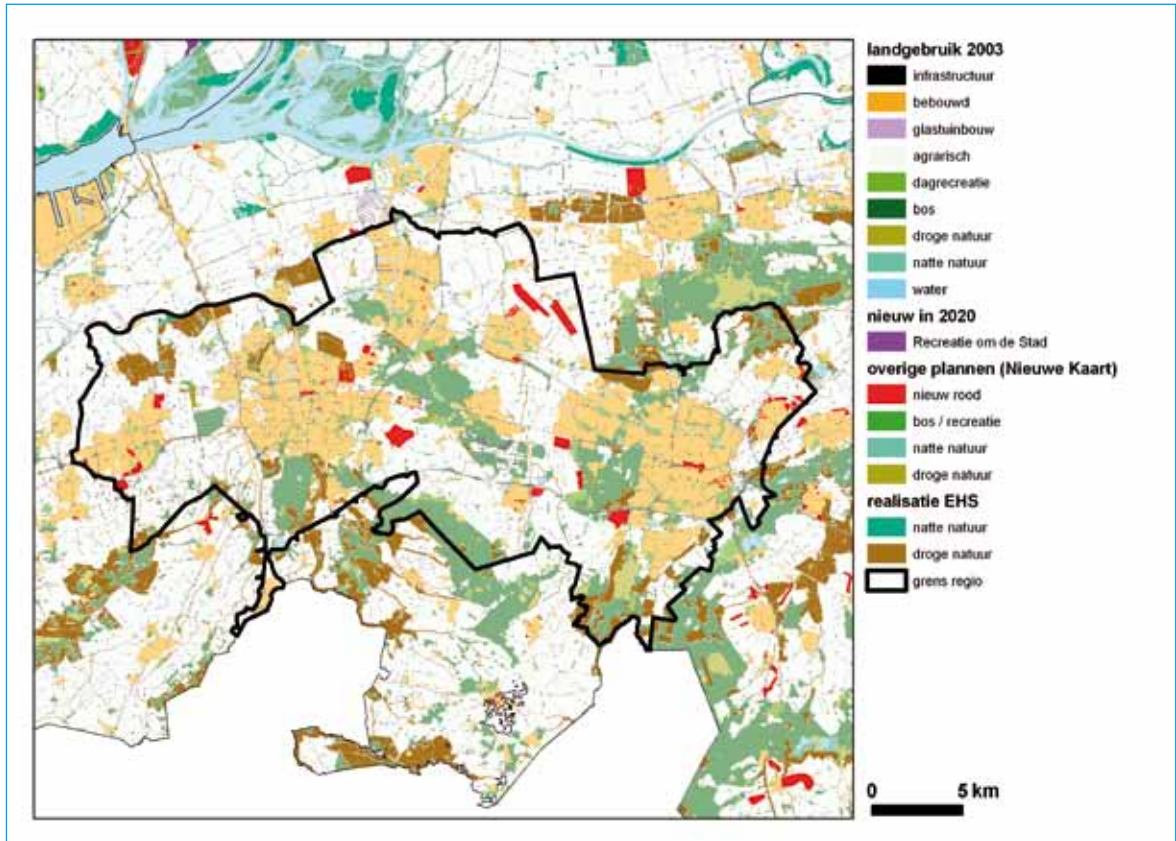
¹⁴ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.4.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

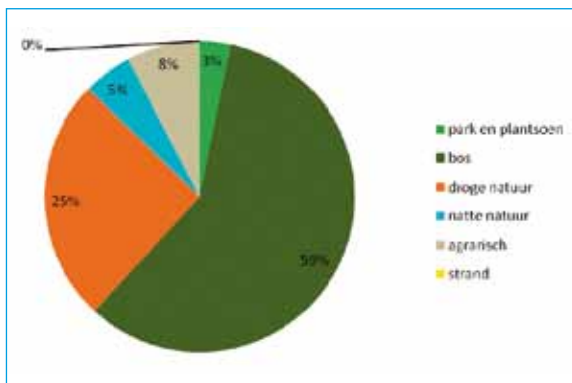

4.5 Breda - Tilburg

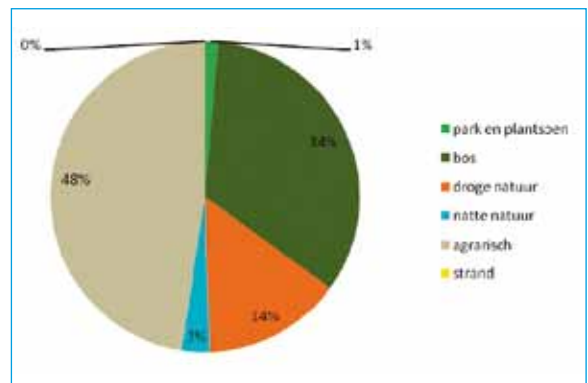
Kaart 4.5 Overzicht aanbod Breda - Tilburg

Figuur 4.5.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.5.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Het aanbod aan recreatieruimte rondom Breda en Tilburg is groot en ligt goed verspreid over de regio. Het bestaat voornamelijk uit bos, en in mindere mate uit droge natuur. Voor fietsers is daarnaast ook het goed ontsloten agrarisch gebied van belang: dit is voor bijna de helft verantwoordelijk voor de vraag. Ook net buiten de grenzen van de regio ligt veel bos en natuur waarvan de regiobewoners gebruik kunnen maken. Dit resulteert, ondanks de grote bevolkingsgroei, in een laag tekort voor wandelen, terwijl voor fietsen de vraag volledig wordt geacommodeerd.

De te realiseren groenopgave exclusief EHS is laag: geen RodS opgave en slechts 161 hectare aan overige plannen. De EHS opgave is echter redelijk hoog (ruim 3.300 hectare), en sterk verspreid over de regio.

Voor zover er berekende tekorten zijn, spelen deze vooral in het noordwesten van de regio, ten noorden van Breda en bij Oosterhout. Hier ligt relatief weinig bos en natuur, terwijl de vraag wél hoog is. Het is dus van belang om extra inspanningen voor recreatiegroen op dit gebied te richten. Het gaat dan vooral om groen voor wandelaars, dus bij voorkeur vlakgroen of (droge) natuur. Dit past ook goed in het overwegend besloten karakter van het landschap. De totale restopgave is niet al te groot: ruim 540 hectare bos of 800 hectare droge natuur. Met het (nog) beter ontsluiten van het agrarisch gebied valt weinig voordeel te halen.

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde.¹⁵ De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Breda-Tilburg noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

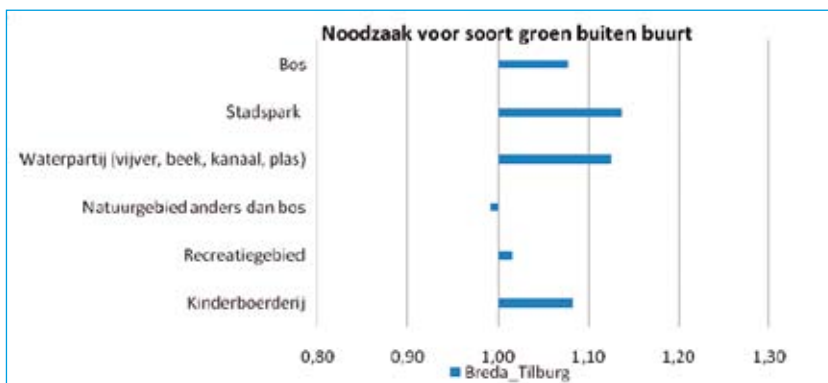
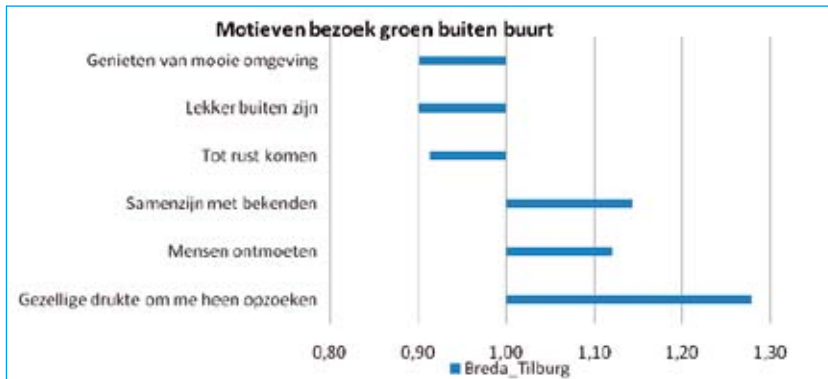
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.5 Gegevens Breda - Tilburg

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		564.891
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 5,3%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	87.545	47.950
aanbod	143.959	98.150
tekort	4.899	0
% niet geaccommodeerde vraag	5,3	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		141
EHS		3.316
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		544
opgave bij 100% droge natuur		817
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		8.165

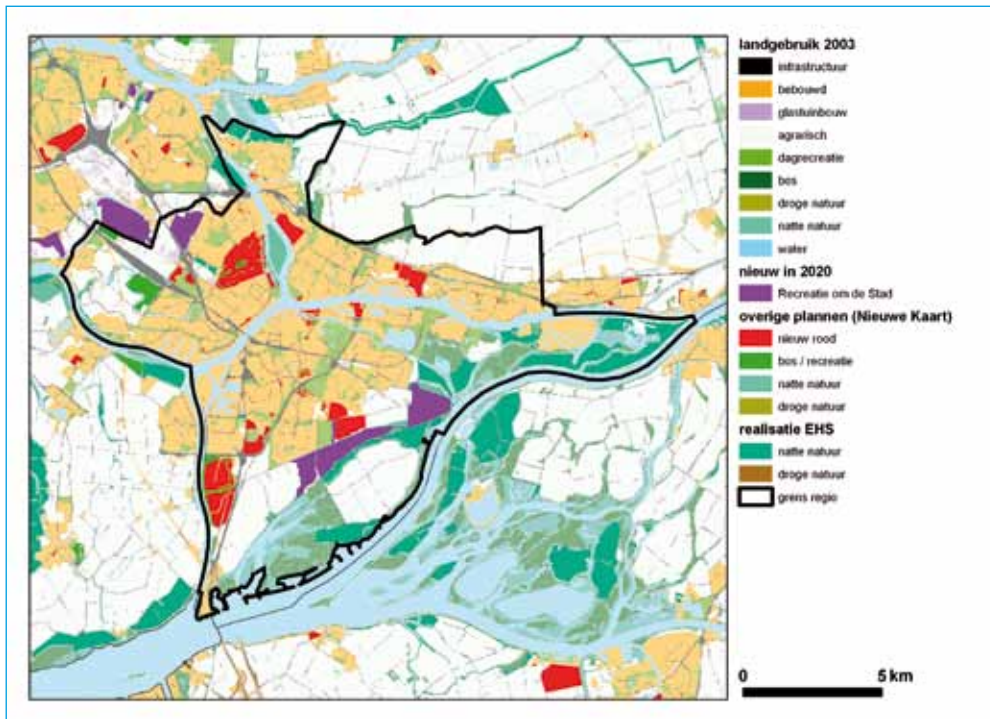
¹⁵ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.5.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

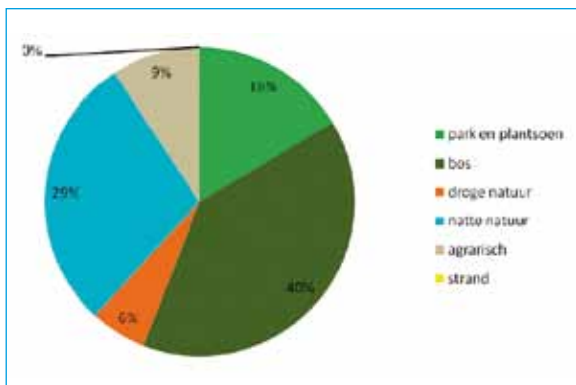

4.6 Drechtsteden

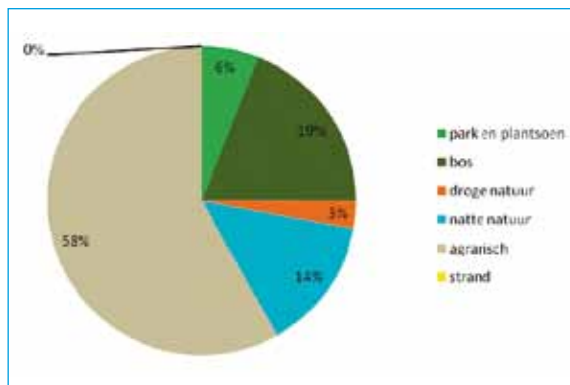
Kaart 4.6 Overzicht aanbod Drechtsteden

Figuur 4.6.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.6.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Het grootste deel van het recreatieve aanbod in de omgeving van Dordrecht bestaat uit bos en natte natuur in en rond de Biesbosch. Voor fietsen geldt ligt ook een groot deel van het aanbod in het agrarisch buitengebied. Een groot deel van de Biesbosch is echter moeilijk toegankelijk doordat de Nieuwe Merwede het gebied doorsnijdt. Deze barrière is, samen met de Dordtse Kil, verantwoordelijk voor bijna de helft van het tekort. Dit geldt zowel voor wandelen als voor fietsen.

De geplande groenopgave (RodS en overig) wordt noordelijk van de Nieuwe Merwede gerealiseerd, dichtbij het stedelijk gebied en aan de goede kant van de barrières. Deze plannen zijn goed voor bijna 800 hectare (495 ha RodS en 293 ha overig). Daarnaast wordt er binnen de regio meer dan 1.000 hectare aan EHS gerealiseerd, waarvan een aanzienlijk deel aan de noordkant van de Biesbosch.

De berekende restopgave aan recreatiegroen is hoog: minimaal 4.335 hectare voor het volledig wegwerken van het tekort. Deze hoge opgave komt met name door het tekort aan fietsmogelijkheden; voor het wegwerken van het wandeltekort door aanleg van bos is ca. 2.500 hectare nodig.

Een deel van het tekort kan worden weggewerkt door de barrièrewerking te verminderen. Binnen het gehanteerde model BRAM wordt er vanuit gegaan dat voor het volledig opheffen van alle barrières minimaal elke kilometer een verbinding (vaarverbinding of brug) moet komen. Dit is, zeker voor de Nieuwe Merwede, geen realistische optie. Het is voor het aanbod voor fietsen interessant om in de Dordtse Kil meer recreatieve verbindingen aan te leggen, in combinatie met een verbeterde toegankelijkheid van het agrarisch gebied ten westen daarvan. Voor wandelen geldt dat de aanleg van extra vlakgroen (bos of recreatiegebied) het meeste resultaat geeft. Binnen de regio kunnen vraag en aanbod beter aansluiten als het groen geconcentreerd wordt aan de zuidkant van Dordrecht en de noordkant van Papendrecht.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de Drechtsteden noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde.¹⁶ Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

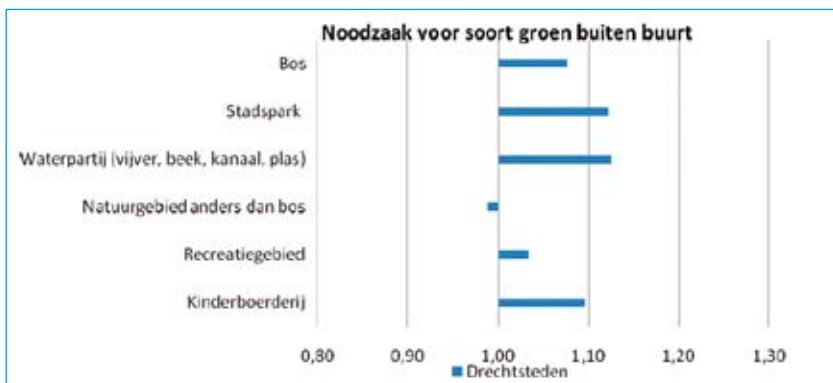
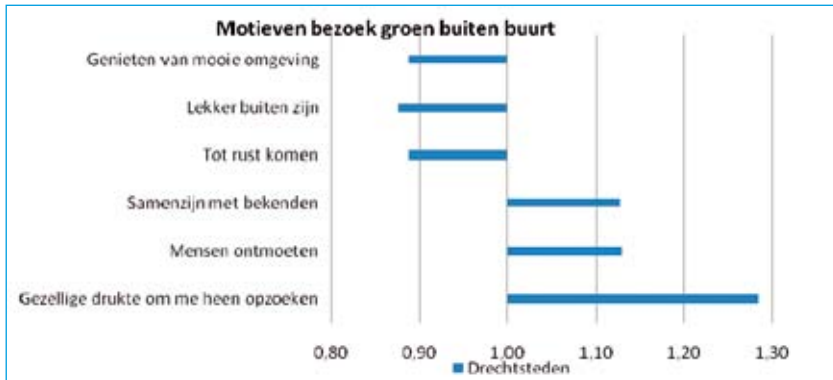
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.6 **Gegevens Drechtsteden**

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		267.438
ontwikkeling 2006 - 2020		+2,2%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	50.106	29.095
aanbod	31.909	18.589
tekort	22.912	12.137
% niet geacommodeerde vraag	44,6	40,3
Groenopgave (hectares)		
RodS		495
overige plannen		293
EHS		1.043
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		4.335
opgave bij 100% droge natuur		6.743
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		38.187

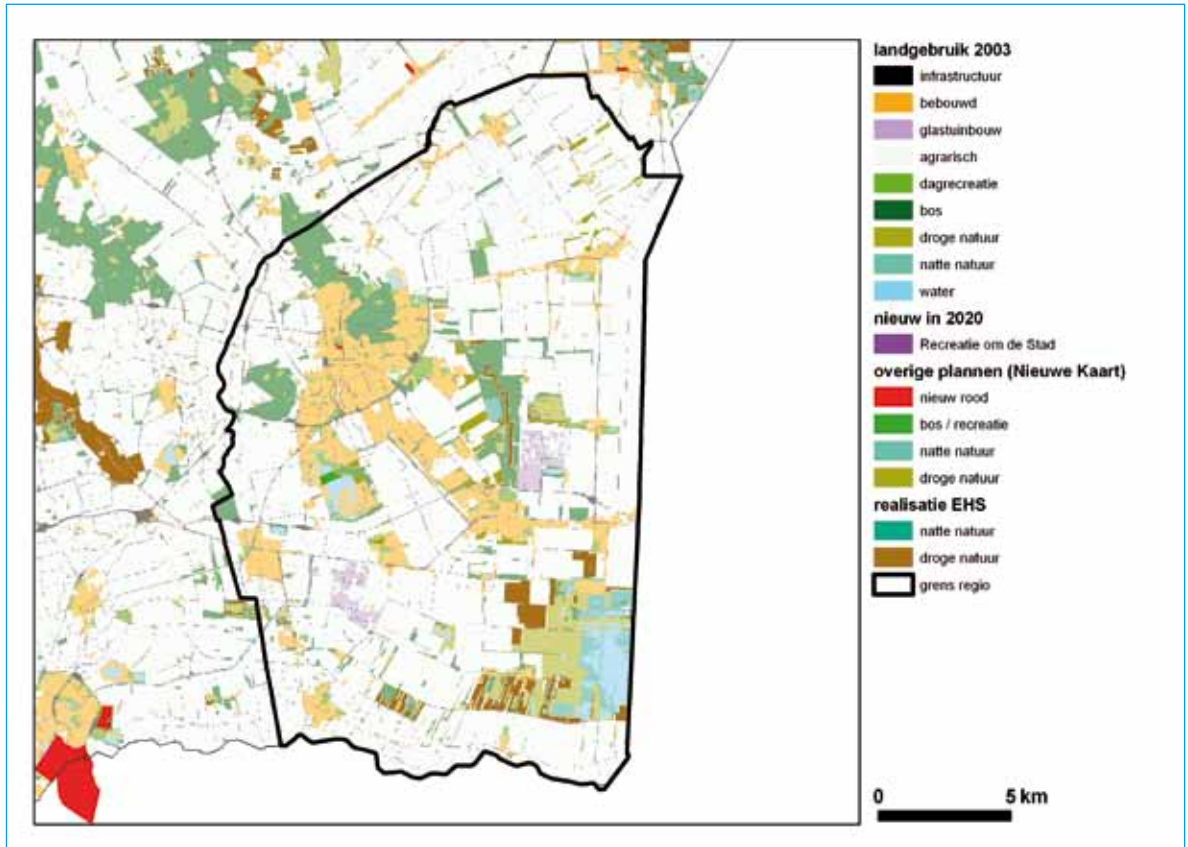
¹⁶ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.6.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

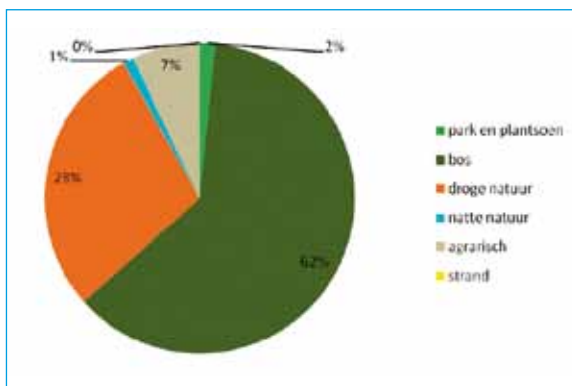

4.7 Emmen

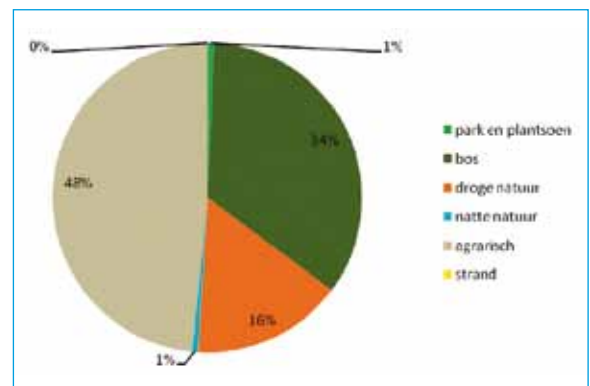
Kaart 4.7 Overzicht aanbod Emmen

Figuur 4.7.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.7.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Emmen is een dunbevolkte regio. Ondanks de verwachte hoge bevolkingsgroei (+ 6,1% tot 2020) blijft de bevolkingsomvang vrij gering. Gunstig is dat het meeste aanbod (voornamelijk bos) is geconcentreerd rondom de grootste bevolkingskern. Het omliggende agrarisch gebied is vrij slecht ontsloten, maar draagt dankzij de ruime aanwezigheid

toch flink bij aan het aanbod, met name voor fietsen. Het hoogveen gebied in het zuidoosten van de regio is interessant qua aanbod, maar ligt te ver verwijderd van het stedelijk gebied voor intensief gebruik.

De groenopgave voor de regio is laag: 332 hectare aan kleinschalig recreatie- en natuurgebied, voornamelijk dichtbij Emmen. Daarnaast is in het zuidoosten 675 hectare aan EHS te realiseren.

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde.¹⁷ De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

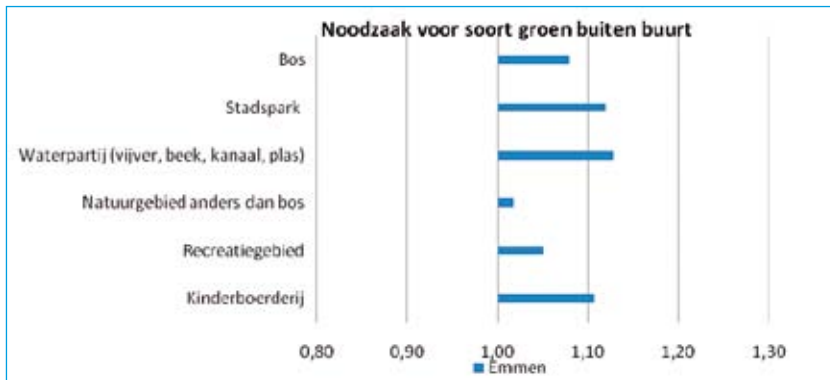
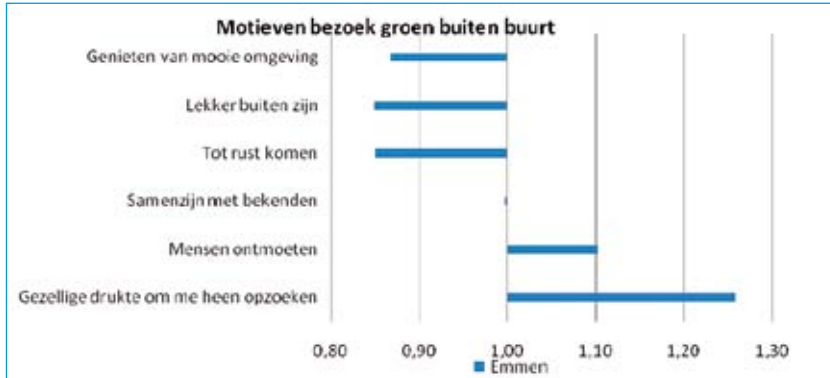
De soorten groen die de inwoners van de regio Emmen noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Voor alle soorten groen geldt dat deze op basis van de bevolkingsamenstelling iets vaker dan het Nederlands gemiddelde te verwachten zijn. De score van Emmen scoort voor natuurgebied (anders dan bos) is het hoogste van de 24 regio's in deze analyse. Ook 'recreatiegebied' scoort opvallend hoog.

Tabel 4.7 Gegevens Emmen

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		115.132
ontwikkeling 2006 - 2020		+6,1%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	17.211	8.761
aanbod	41.942	29.556
tekort	0	0
% niet geaccommodeerde vraag	0,0	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		332
EHS		675
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		0
opgave bij 100% droge natuur		0
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		0

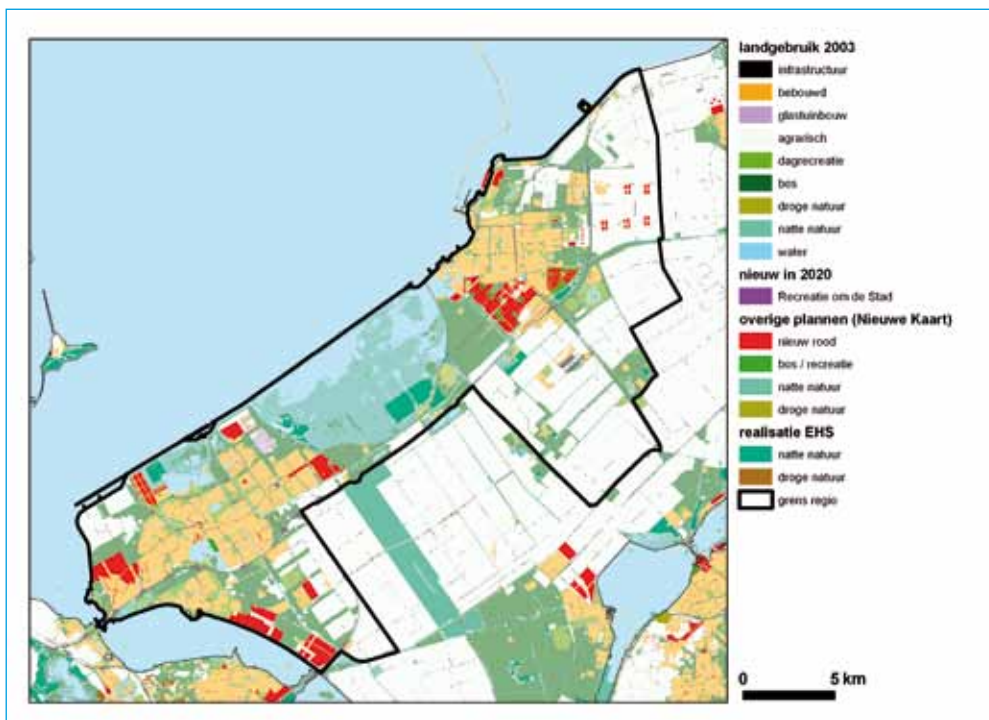
¹⁷ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.7.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

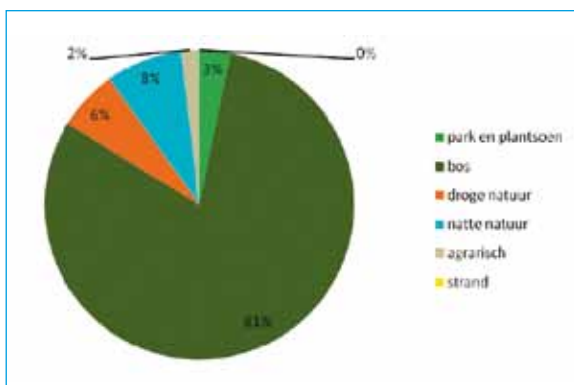

4.8 Flevoland

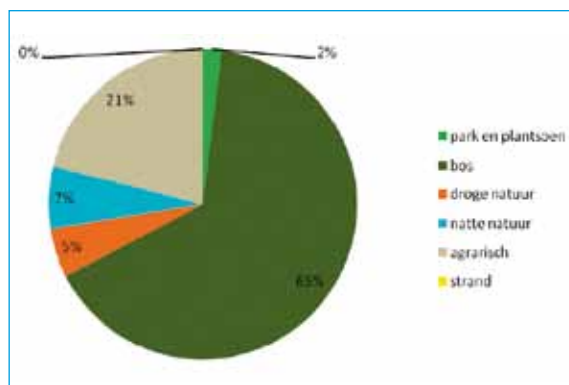
Kaart 4.8 Overzicht aanbod Flevoland

Figuur 4.8.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.8.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Flevoland is, met een verwachte bevolkingsgroei van meer dan 19% tot 2020, de snelst groeiende stedelijke regio van Nederland. Deze bevolkingsgroei leidt tot een snel toenemende vraag naar recreatiegroen. Het aanbod lijkt echter voldoende om deze groeiende vraag het hoofd te kunnen bieden. De berekende tekorten in 2020 zijn laag.

Almere en Lelystad hebben relatief veel bos dichtbij het stedelijk gebied. Daar moeten recreanten het dan ook vooral van hebben: het agrarisch gebied is doorgaans niet goed ontsloten, de Oostvaardersplassen zijn beperkt toegankelijk, het Horsterwold ligt voor wandelaars uit Almere en Lelystad ver weg van de woonomgeving.

De geplande groenopgave is, zeker de snel groeiende bevolking, beperkt. In totaal gaat het om slechts 190 hectare. De Groenblauwe Zone Oostvaarderwold (te realiseren tot 2015) ligt net buiten de regio, maar draagt wel bij aan het aanbod. Daarnaast is er binnen de regio nog 923 hectare EHS te realiseren, vooral rond de Oostvaardersplassen.

De resterende groenopgave is laag: zo'n 300 hectare wanneer voor 100% vlakgroen wordt gekozen. De tekorten (voor zowel wandelen als fietsen) zitten vooral aan de westkant van Almere; hier is weinig ruimte voor aanleg van

extra groen. Het ligt dus voor de hand om hier groen met een hoge opvangcapaciteit te realiseren. Dit sluit ook goed aan bij de behoeften van de bewoners: meer nog dan bij veel andere regio's hebben inwoners van Flevoland sociale motieven voor groenbezoek (figuur 4.8.3). Kinderboerderijen, stadsparken en recreatiegebieden scoren bij Flevoland het hoogst van alle regio's. Beter toegankelijk maken van het agrarisch gebied lost de tekorten niet op, omdat dit alleen kan op plaatsen waar geen tekorten zijn (ten oosten van Almere).

Als Almere na 2020 snel blijft groeien (SchaalsprongAlmere), dan zal de hiermee gepaard gaande vraaggroei moeten worden gecompenseerd met een groei in het aanbod. Dit geldt met name voor de westkant van de stad: hier zullen anders tekorten aan recreatieve ruimte ontstaan.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde.¹⁸ De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van Flevoland noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen, recreatiegebieden en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

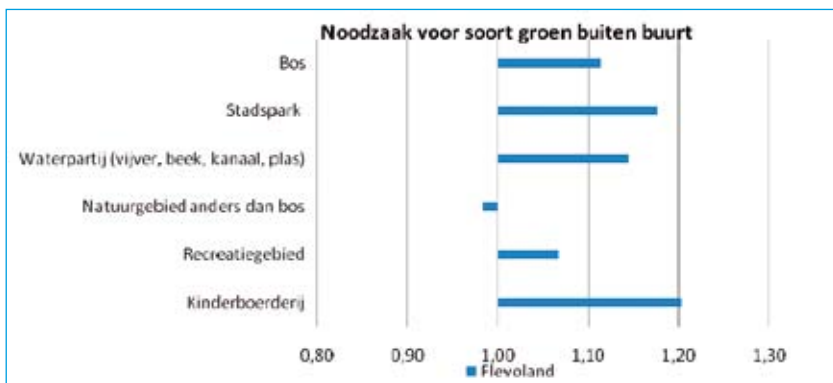
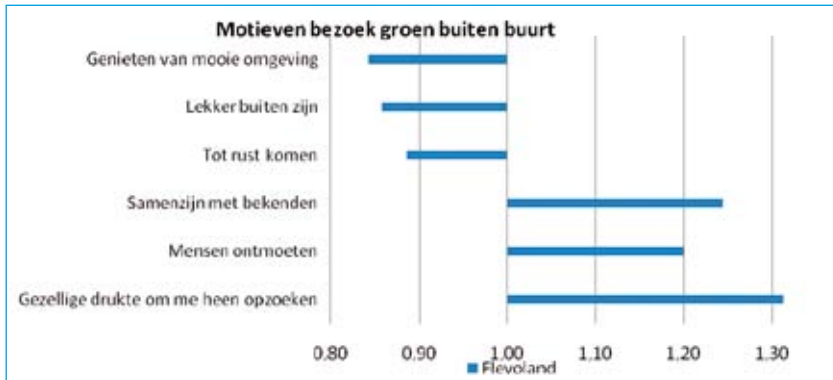
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.8 Gegevens Flevoland

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		297.616
ontwikkeling 2006 - 2020		+19,1%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	46.320	26.372
aanbod	101.054	52.971
tekort	675	850
% niet geaccommodeerde vraag	1,2	3,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		190
EHS		923
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		304
opgave bij 100% droge natuur		472
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		1.125

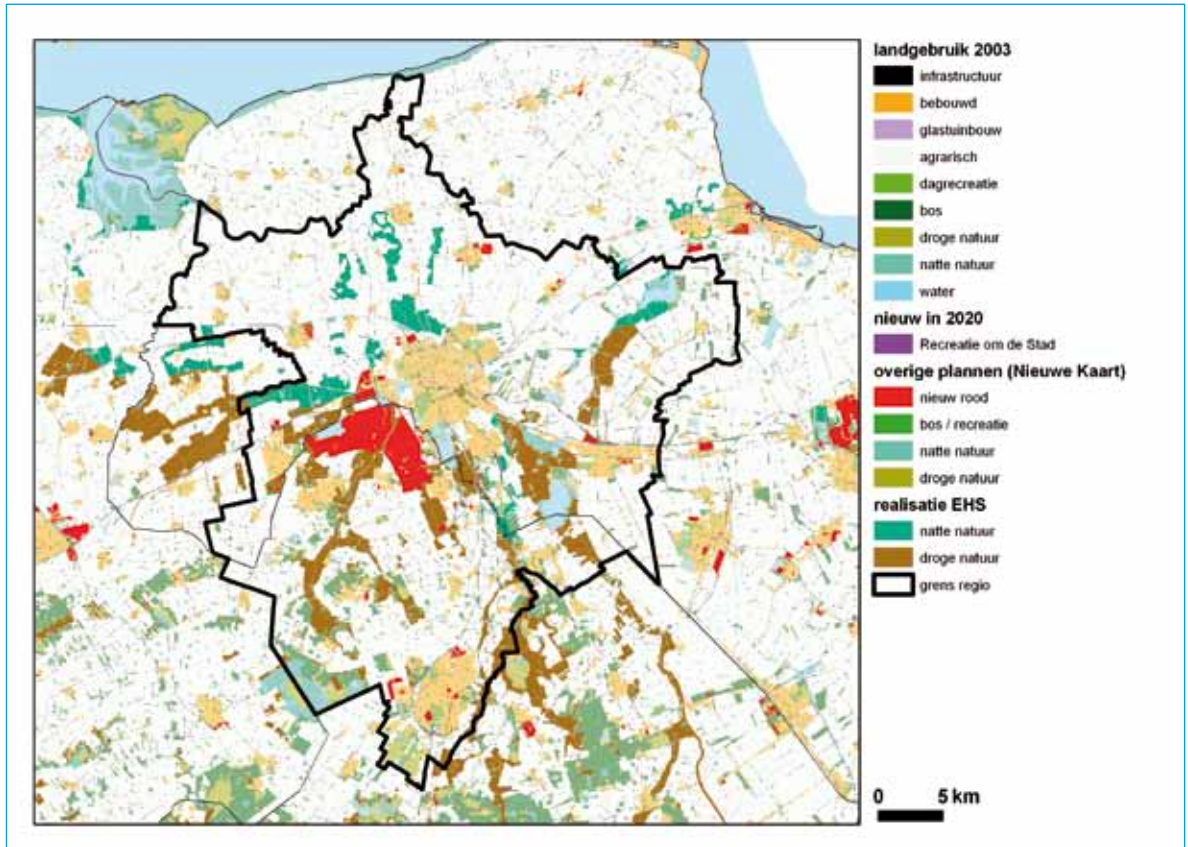
¹⁸ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.8.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

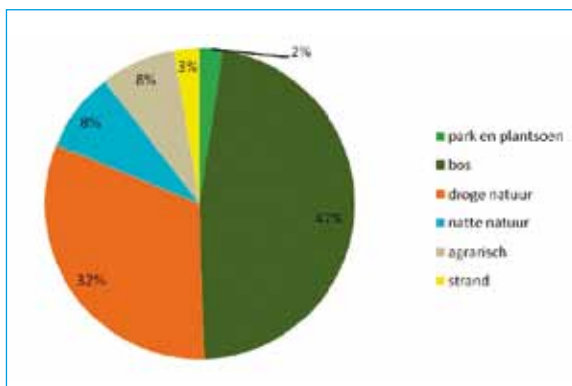

4.9 Groningen - Assen

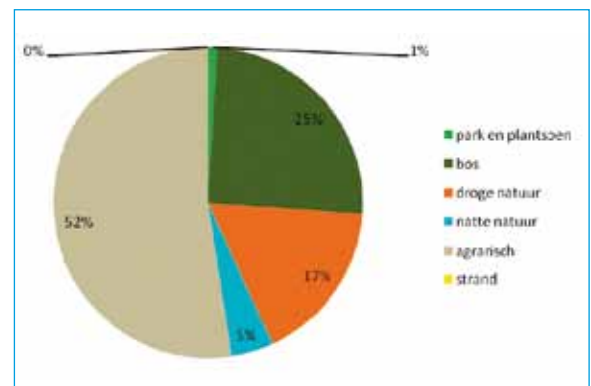
Kaart 4.9 Overzicht aanbod Groningen - Assen

Figuur 4.9.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.9.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Groningen - Assen is een landelijke regio met enkele stedelijke kernen. De bevolking groeit tot 2020 met 8% tot ruim 480.000. Ondanks de relatief lage bevolkingsdichtheid van de regio is er toch een tekort voor wandelen van 6,7% (tabel 4.9). De tekorten bevinden zich met name in en om de stad Groningen. De oorzaak ligt vooral aan het feit dat inwoners van Groningen weinig bos en andere intensieve recreatiegebieden tot hun beschikking hebben.

Assen is wat dat betreft beter voorzien: daar bevinden zich zowel bossen als natuurgebieden in de nabije omgeving. Het agrarisch gebied, ruimschoots aanwezig, is in het noorden slecht tot gemiddeld ontsloten. Verder naar het zuiden toe is de ontsluiting beter; ook dit draagt bij aan de gunstige situatie in Assen ten opzichte van Groningen. Het agrarisch gebied vormt voor fietsers meer dan de helft van het aanbod.

De regio Groningen - Assen heeft van alle regio's de grootste opgave aan EHS: meer dan 13.600 hectare. Dit heeft echter deels te maken met de erg ruime begrenzing van de regio. De grote EHS opgave vertaalt zich in een groot aandeel van natuur in het aanbod (figuur 4.9.1 en 4.9.2). Realisatie van de EHS opgave is erg belangrijk: wanneer dit niet gebeurt zal het tekort voor wandelen oplopen van 6,7% tot bijna 19%. Buiten de EHS bedraagt de opgave aan concrete groenplannen slechts 222 hectare.

Gezien het beeld dat uit de berekeningen naar voren komt, is het vooral zaak om de stad Groningen en de nabije omgeving groener te maken. Stadsparken en waterpartijen zijn populair bij de inwoners (figuur 4.9.3).

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn in Groningen iets minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde.¹⁹ De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Groningen noodzakelijk achten zijn ook op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadsparken en waterpartijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden, kinderboerderijen en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

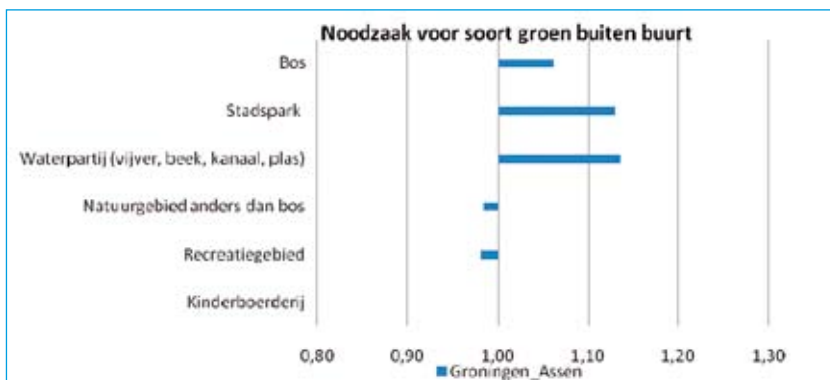
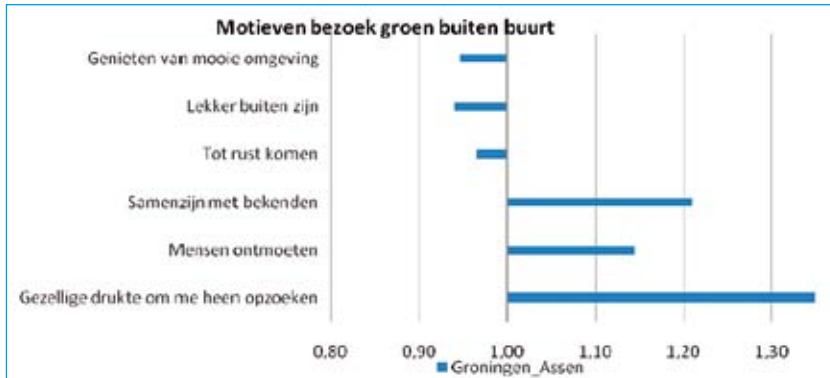
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.9 Gegevens Groningen - Assen

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		480.739
ontwikkeling 2006 - 2020		+7,9%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	76.399	45.258
aanbod	178.473	127.407
tekort	9.182	0
% niet geaccommodeerde vraag	6,7	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		222
EHS		13.651
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		1.020
opgave bij 100% droge natuur		1.530
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		15.303

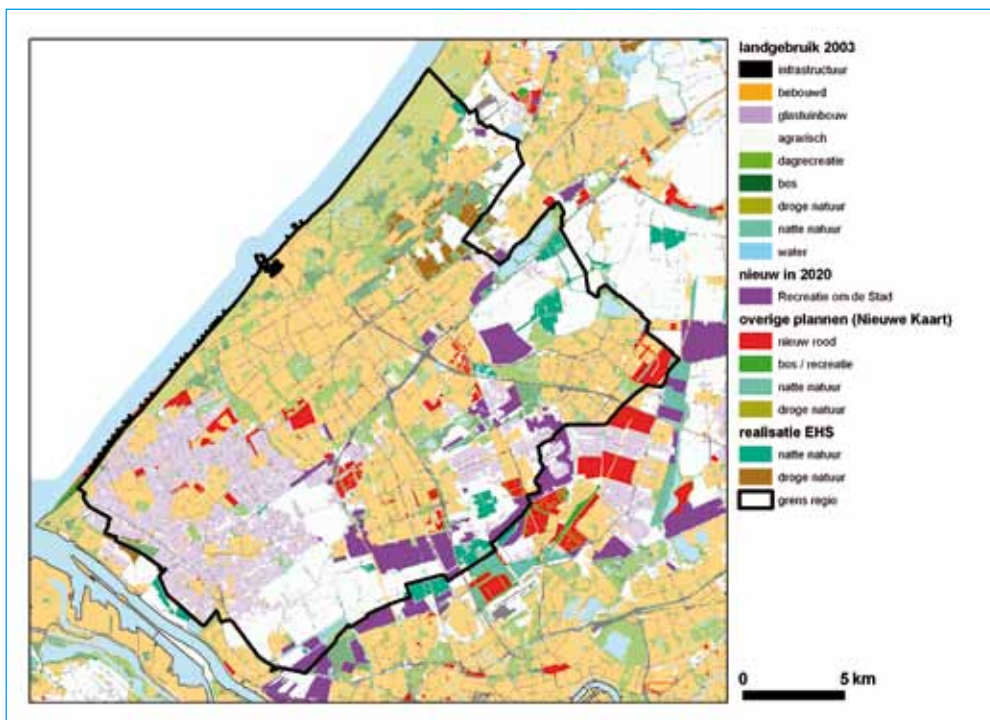
¹⁹ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.9.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

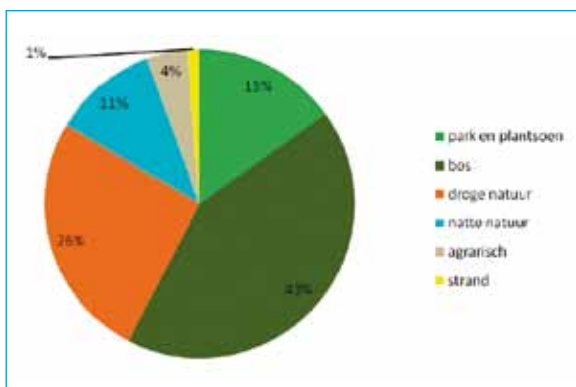

4.10 Haaglanden

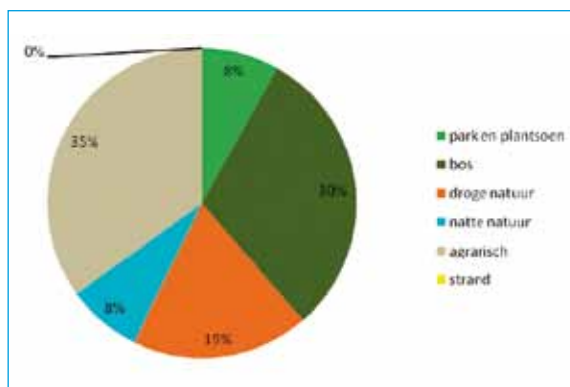
Kaart 4.10 Overzicht aanbod Haaglanden

Figuur 4.10.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.10.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Bos en (droge) natuur vormen de hoofdmoot van het aanbod in de regio Haaglanden. Daarnaast bestaat voor fietsen het aanbod voor één derde uit agrarisch gebied. De regio ligt ingeklemd tussen andere stedelijke gebieden (Rotterdam, Zoetermeer, Leiden) en het glastuinbouwgebied in het Westland. Dit resulteert in een zeer hoge vraagdruk op het beperkte aanbod, en deze druk neemt richting 2020 alleen maar toe (bevolkingsgroei van bijna 7%). De tekorten zijn navenant zeer hoog, zowel voor wandelen als voor fietsen.

De regio Haaglanden heeft een hoge RodS opgave; in totaal meer dan 1.500 hectare. Ook net buiten de regiogrens zijn veel RodS gebieden gepland. De overige groenplannen zijn beperkt: minder dan 100 hectare. Naast deze plannen ligt er ruim 1.200 hectare aan te realiseren EHS binnen de regio. Er zijn echter ook veel nieuwe bouwplannen, die de schaarse open ruimte verder inperken.

De situatie in de regio Haaglanden resulteert in een berekende groenopgave van meer dan 24.000 hectare vlakgroen. Deze opgave is niet realistisch, gezien fysiek-ruimtelijke en financiële beperkingen. Het geeft wel het belang aan van extra groenimpulsen en een optimale inrichting van aan te leggen gebieden voor recreatie. Vlakgroen, met een hoge capaciteit voor wandelaars én fietsers, heeft hierbij de voorkeur. Naast vlakgroen buiten de stad is er een grote behoefte aan stadsparken en kinderboerderijen, zoals figuur 4.10.3 aangeeft. Verder is, met name om de druk voor fietsers te verminderen, een optimale ontsluiting van het agrarisch gebied gewenst.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde.²⁰ De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Haaglanden noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

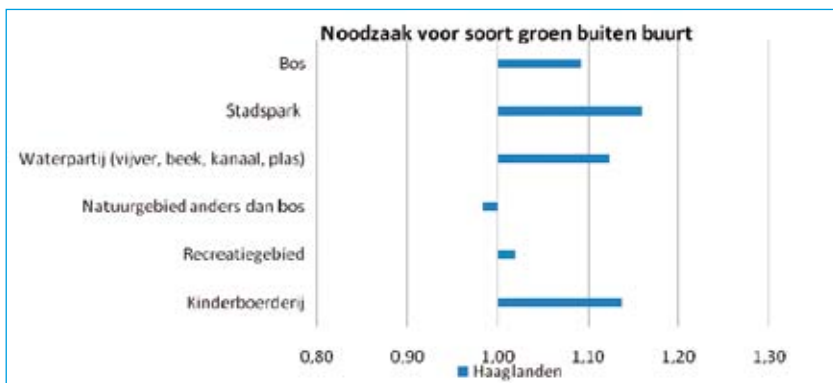
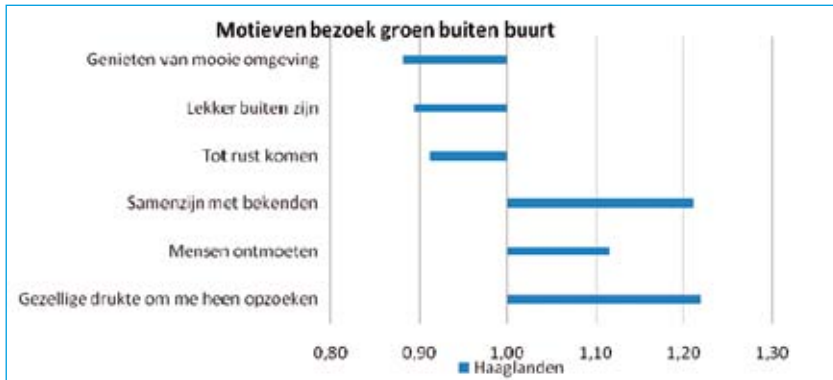
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.10 Gegevens Haaglanden

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		1.059.687
ontwikkeling 2006 - 2020		+6,9%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	173.458	95.568
aanbod	64.563	27.475
tekort	108.895	68.093
% niet geaccommodeerde vraag	61,2	71,2
Groenopgave (hectares)		
RodS		1.508
overige plannen		95
EHS		1.233
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		24.319
opgave bij 100% droge natuur		37.829
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		181.492

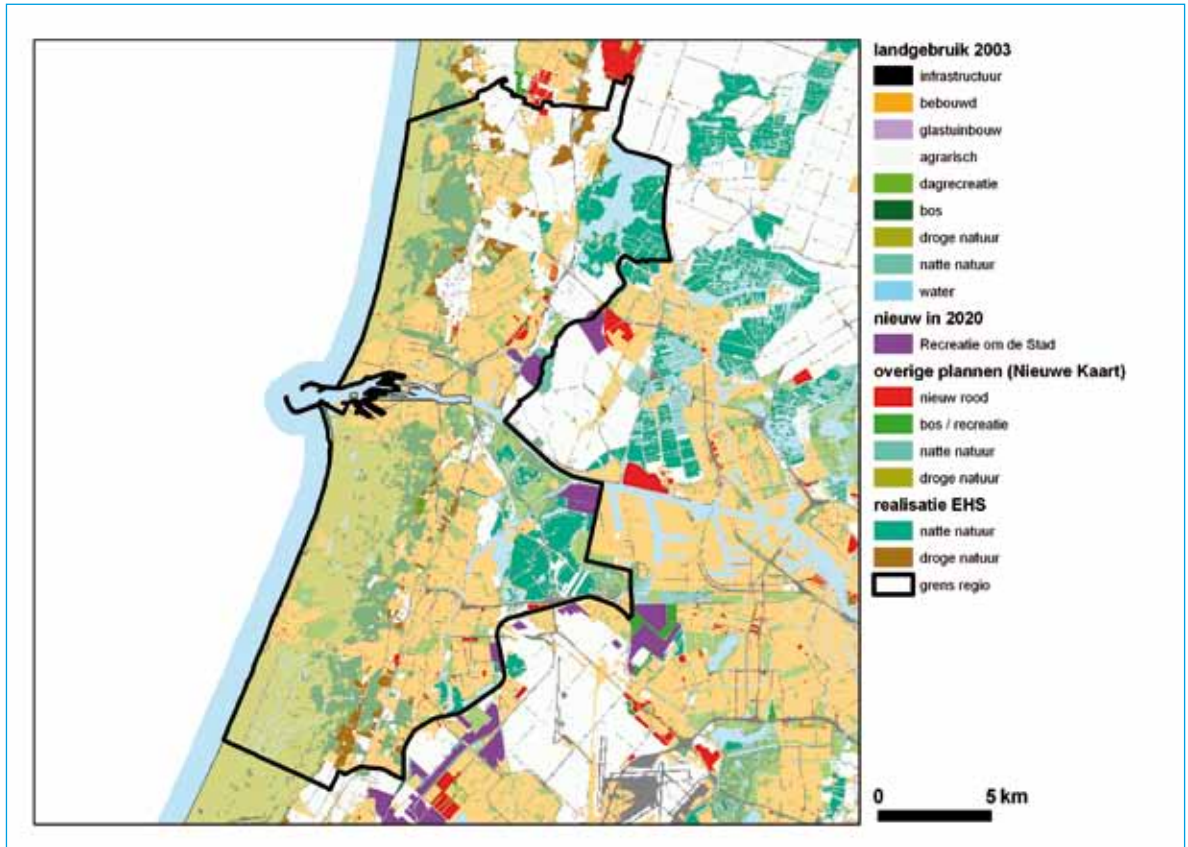
²⁰ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.10.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

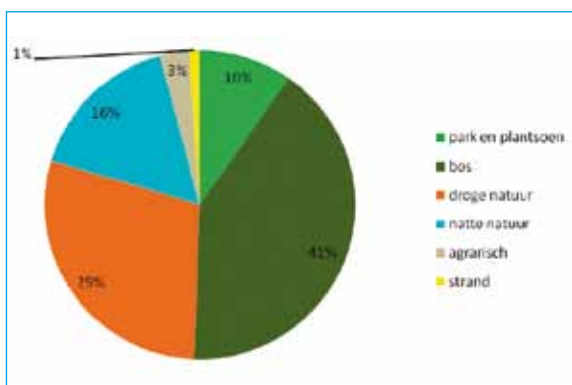

4.11 Haarlem

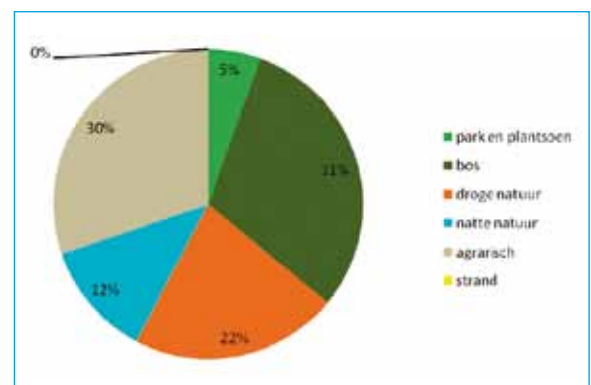
Kaart 4.11 Overzicht aanbod Haarlem

Figuur 4.11.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.11.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Het grootste deel van het aanbod in de regio Haarlem ligt ten westen van de stad, in de duinen. Hier bevindt zich voornamelijk droge natuur en bos. Zowel wandelaars als fietsers uit Haarlem en omgeving kunnen dit aanbod eenvoudig bereiken.

Aan de oostkant van de stad bestaat het aanbod voornamelijk uit agrarische grond. Hier bevindt zich het gros van de groenopgave: 347 hectare RodS, 78 hectare overige plannen en meer dan 3.000 hectare te realiseren EHS. Ook net buiten de regiogrens liggen veel nieuwe groenplannen.

Realisatie van deze plannen zorgt ervoor dat de tekorten voor wandelen verwaarloosbaar klein zijn, slechts 3,2% van de vraag wordt niet geaccommodeerd. Voor fietsen zijn de tekorten echter aanzienlijk. De belangrijkste verklaring hiervoor is de hogere actieradius die fietsers hebben: 15 kilometer tegen 10 kilometer voor wandelaars. Hierdoor kunnen ook fietsers uit de regio Amsterdam het groen in het oosten van de regio Haarlem bereiken. Dit resulteert in een extra hoge vraag, waardoor het aanbod tekort schiet.

De resterende groenopgave is met bijna 3.500 hectare (bij 100% vlakgroen) hoog. Gezien het geringe tekort voor wandelen is het echter niet per sé noodzakelijk om extra groen met een hoge capaciteit voor wandelen te realiseren. Een optie voor het terugdringen van het tekort voor fietsen is om de nadruk te leggen op een betere ontsluiting van het agrarisch gebied aan de oostkant van de stad. Bij een volledige focus hierop zou ca. 6.100 hectare maximaal ontsloten agrarisch gebied nodig zijn om het tekort in zijn geheel weg te werken. Dit is meer dan de ca. 4.500 hectare aan agrarisch gebied dat binnen de grens ligt; de overige 1.600 hectares zullen dan net buiten de regio moeten worden gerealiseerd.

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde.²¹ De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van de regio Haarlem noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

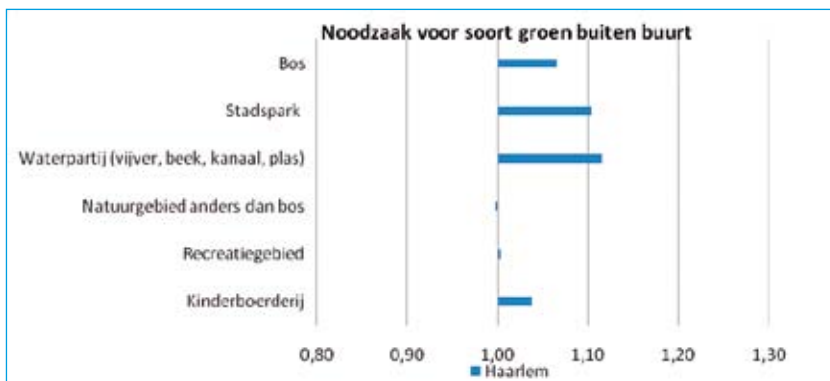
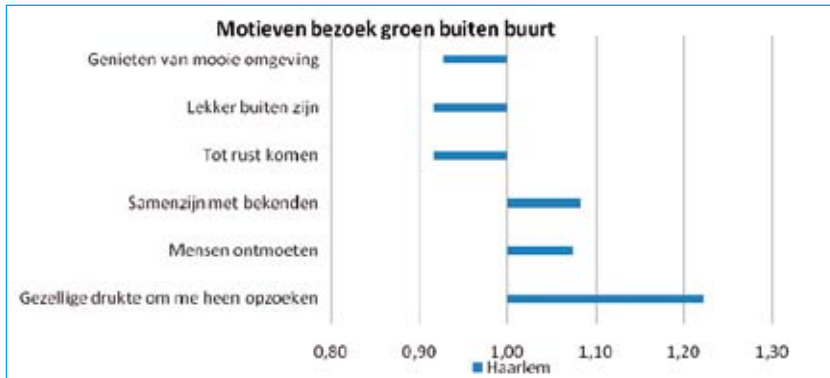
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.11 **Gegevens Haarlem**

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		407.534
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 0,5%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	73.903	39.462
aanbod	92.409	29.733
tekort	2.369	9.763
% niet geaccommodeerde vraag	3,2	22,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		347
overige plannen		78
EHS		3.031
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		3.487
opgave bij 100% droge natuur		5.424
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		6.102

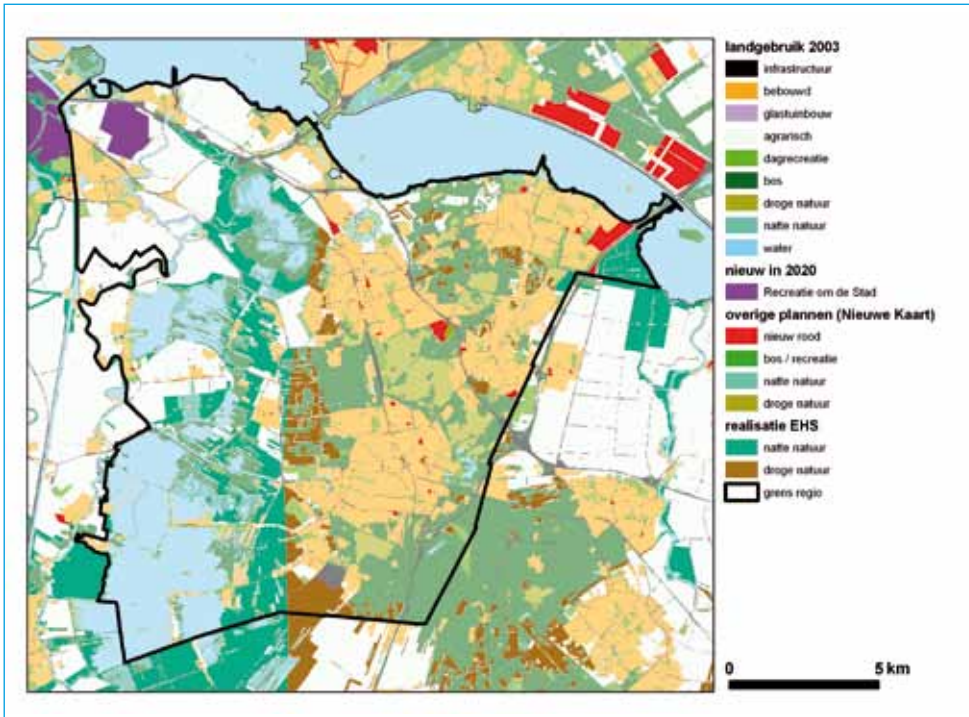
²¹ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.11.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

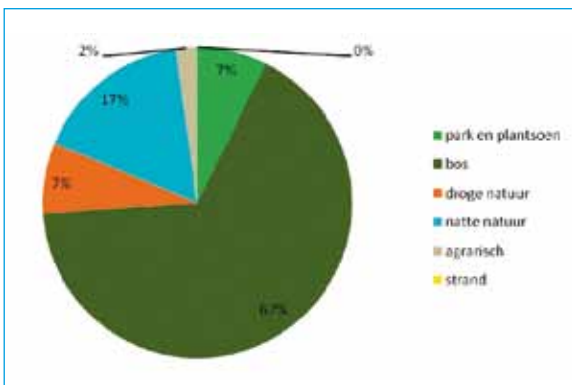

4.12 Hilversum

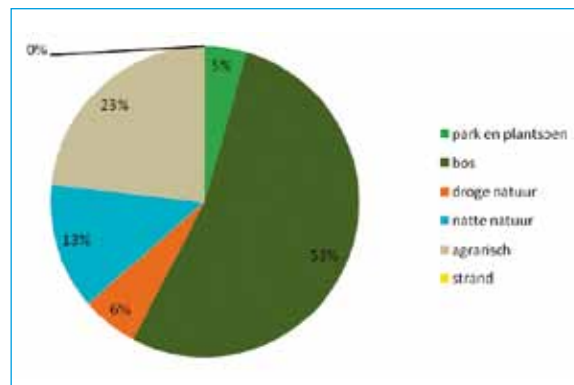
Kaart 4.12 Overzicht aanbod Hilversum

Figuur 4.12.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.12.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Het aanbod van Hilversum bestaat voor het overgrote deel uit bos en natuur. Aan de oostkant van de stad is er de Utrechtse Heuvelrug, waar veel bos en heide te vinden is, met uitstekende wandel- en fietsmogelijkheden. Ten westen van de stad ligt veel natte natuur, rondom de Loosdrechtse en Ankeveense Plassen, en het Naardermeer. Binnen de regio ligt weinig agrarisch gebied; de ontsluiting hiervan is matig. Ondanks het riant aanbod is er in de regio Hilversum toch een tekort voor fietsen van meer dan 11% in 2020. De belangrijkste oorzaak hiervan is de nabijheid van de steden Utrecht en Amsterdam: inwoners hiervan kunnen ook het groen in het Gooi bereiken. Hierdoor treden vooral aan de westkant tekorten op. Voor wandelen speelt dit veel minder, vanwege de lagere actieradius. Het wandeltekort is dan ook verwaarloosbaar klein.

Hilversum heeft bijna 3.000 hectare aan EHS opgave; deels te realiseren in het (natte) westen en deels in het (droge) oosten van de regio. Buiten de EHS is de groenopgave bescheiden. De RodS opgave is beperkt tot één gebied van 225 hectare (Bloemendalerpolder). De overige groenplannen bedragen slechts 11 hectare.

De resterende groenopgave is, als gevolg van het tekort voor fietsen, ruim 1.300 hectare (bij 100% vlakgroen) of 2.000 hectare (bij 100% droge natuur). Gezien het lage tekort voor wandelen is het echter niet noodzakelijk om extra groen met een hoge capaciteit voor wandelen te realiseren. Een oplossing kan zijn om het agrarisch gebied beter te ontsluiten: hiervoor ligt de opgave op ruim 2.300 hectare. De ruimte hiervoor binnen de regio is echter zeer beperkt. Buiten de regio, richting Amstelland, De Bilt en de Eemvallei ligt meer agrarische grond. Het is juist voor de regio Hilversum belangrijk dat ook daar de mogelijkheden worden verbeterd.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde.²² De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van de regio Hilversum noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark en waterpartijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden, kinderboerderijen en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

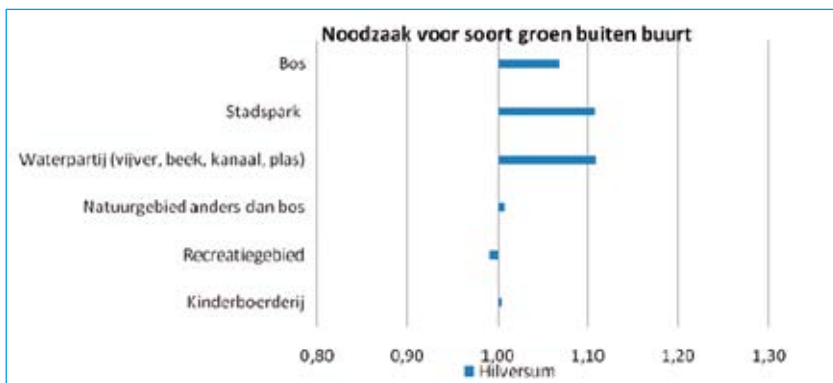
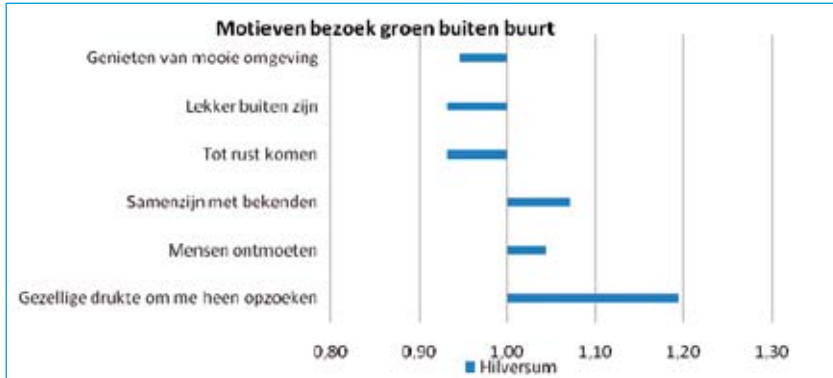
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.12 Gegevens Hilversum

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		247.605
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 2,4%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	41.262	25.216
aanbod	56.384	21.798
tekort	112	3.686
% niet geaccommodeerde vraag	0,6	11,4
Groenopgave (hectares)		
RodS		225
overige plannen		11
EHS		2.979
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		1.316
opgave bij 100% droge natuur		2.048
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		2.304

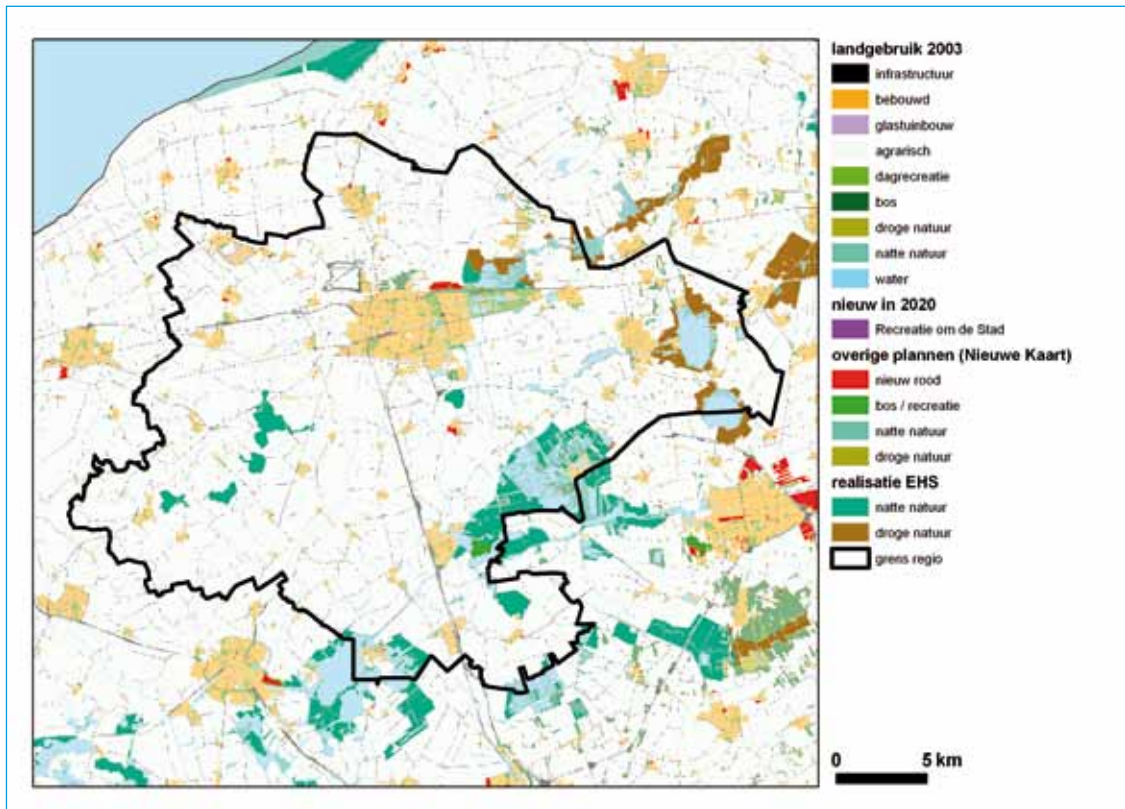
²² Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.12.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

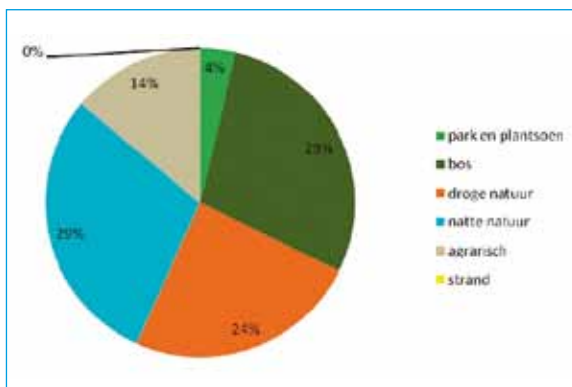

4.13 Leeuwarden

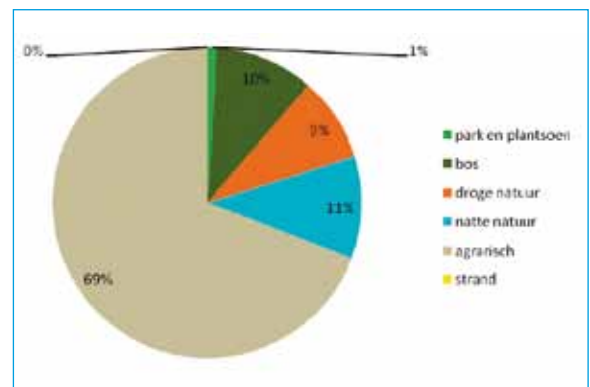
Kaart 4.13 Overzicht aanbod Leeuwarden

Figuur 4.13.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.13.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Het buitengebied in de regio Leeuwarden heeft een sterk agrarisch karakter. Het gebied is open van karakter en laag ontsloten, waardoor de capaciteit laag is. Ondanks deze lage capaciteit is het aanbod ruim voldoende voor fietsers. Dit heeft te maken met de geringe vraag uit de regio. Ook van buiten de regio wordt weinig aanspraak gemaakt op het groen binnen de regio. Groningen, de grootste stad in de omgeving, ligt te ver weg.

Voor wandelen zijn aanzienlijke relatieve tekorten berekend. Dit komt hoofdzakelijk door het lage aanbod. Met name de westkant van de regio bestaat vrijwel uitsluitend uit laag ontsloten agrarisch gebied, met een zeer lage recreatieve opvangcapaciteit. Dit leidt ertoe dat van de relatief lage vraag tóch een hoog percentage niet wordt geaccommodeerd. De oostkant heeft ook voor wandelen geen tekorten.

De concrete plannen voor aanleg van nieuw groen beperken zich tot ca. 100 hectare aan de oostkant van de stad. Wel is er een aanzienlijke EHS opgave van meer dan 3.200 hectare. Nieuw te realiseren EHS bevindt zich met name in het merengebied in het zuiden en oosten van de regio. Realisatie van de EHS opgave is dus niet alleen voor de natuur, maar ook voor recreatie erg belangrijk. Het verdwijnen van de tekorten voor wandelen in het oosten zijn voor een groot deel hieraan te danken.

De resterende groenopgave is relatief laag, vergeleken met de verstedelijkte gebieden in de Randstad. Aanleg van nieuw groen met een hoge capaciteit voor wandelen zal rond de woonkernen aan de westkant van de regio moeten plaatsvinden. Verder kan met een betere ontsluiting van het volop aanwezige agrarisch gebied de recreatieve capaciteit worden verhoogd.

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde.²³ De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Leeuwarden noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

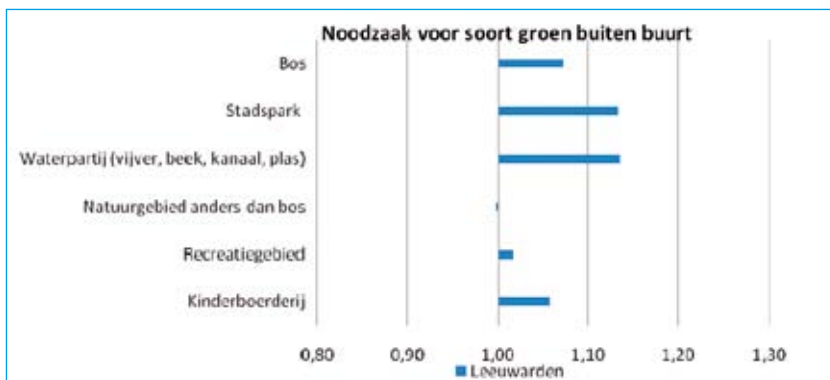
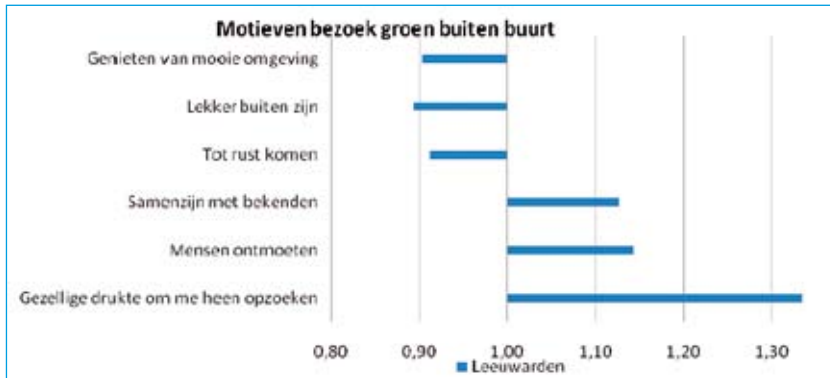
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.13 Gegevens Leeuwarden

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		189.932
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 6,5%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	32.068	19.128
aanbod	29.409	35.945
tekort	10.614	0
% niet geaccommodeerde vraag	30,3	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		101
EHS		3.248
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		1.179
opgave bij 100% droge natuur		1.769
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		17.690

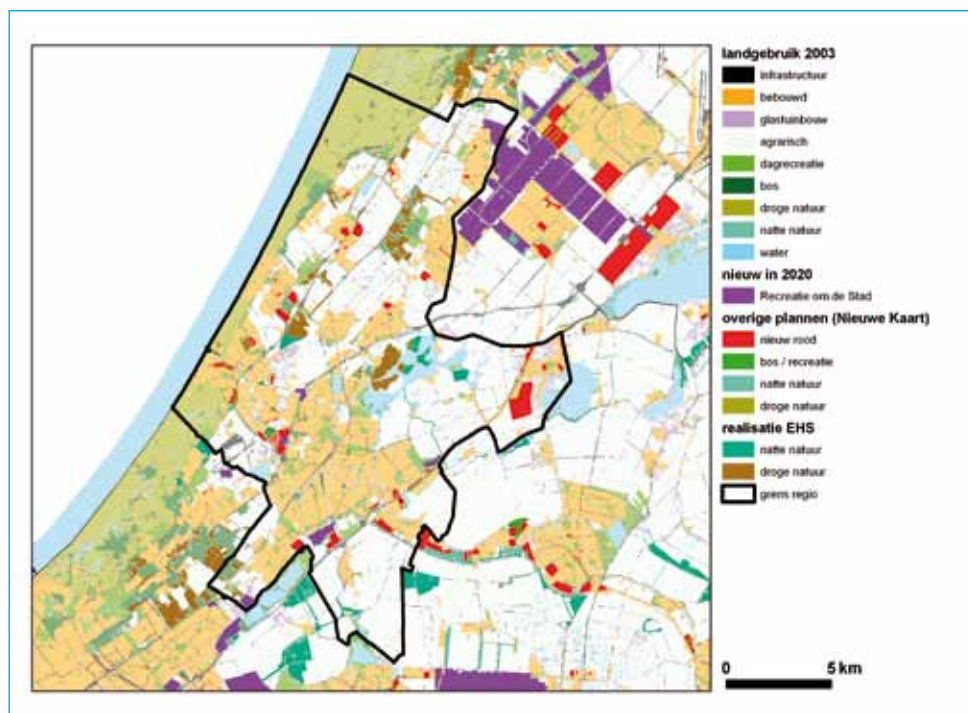
²³ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.13.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

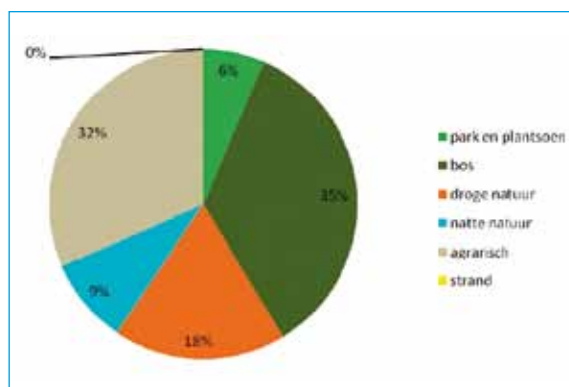
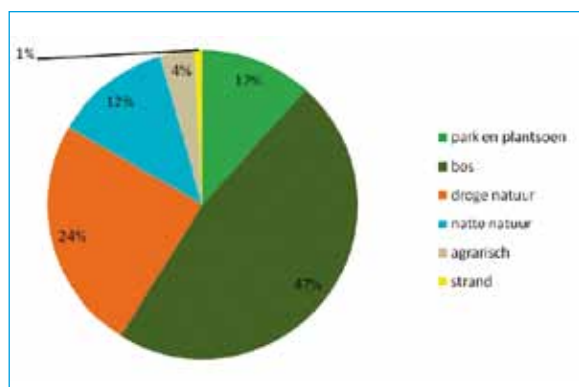
4.14 Holland Rijnland

Kaart 4.14 Overzicht aanbod Holland Rijnland

Figuur 4.14.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen

Figuur 4.14.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen

De regio Holland Rijnland moet het, zowel voor wandelen als voor fietsen, voor een groot deel hebben van bos en droge natuur. Dit is voornamelijk te vinden in de duinregio. Het duingebied is voor wandelaars en fietsers gemakkelijk te bereiken. Voor fietsers is daarnaast het agrarisch gebied belangrijk: dit is goed voor éénderde van het aanbod.

De RodS opgave voor Holland Rijnland is vrij laag: iets meer dan 200 hectare. Wel worden er in de Haarlemmermeer, net buiten de regiogrens, veel RodS gebieden gerealiseerd. Dit is ook gunstig voor met name het noordelijke deel van de regio. De overige groenplannen zijn beperkt tot minder dan 70 hectare. Ook de EHS opgave is relatief gering: in totaal 862 hectare, verspreid over de regio.

De relatieve tekorten voor wandelen en fietsen zijn vergelijkbaar, maar vanwege de lagere capaciteit (bij bos of droge natuur) resulteert het tekort voor fietsen in de grootste groenopgave: bijna 5.000 hectare vlakgroen of ruim 7.700 hectare droge natuur. De grootste tekorten doen zich voor in het zuiden: hier doet de druk vanuit Den Haag en Zoetermeer zich gelden. Vanuit het noorden blijft het relatief rustig, terwijl het aanbod daar ook het hoogst is.

Het ligt daarom voor de hand dat extra maatregelen zich met name op de zuidkant van de regio richten. Het volledig wegwerken van de tekorten is niet realistisch, maar een optimale inrichting van het buitengebied voor recreatie kan de druk wel verminderen. Zowel het aanleggen van nieuw vlakgroen, als het beter ontsluiten van het agrarisch gebied zijn passende maatregelen. Verder blijkt dat de bewoners waarde hechten aan waterpartijen en stadsparken.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde.²⁴ De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Holland Rijnland noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark en waterpartijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden, kinderboerderijen en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

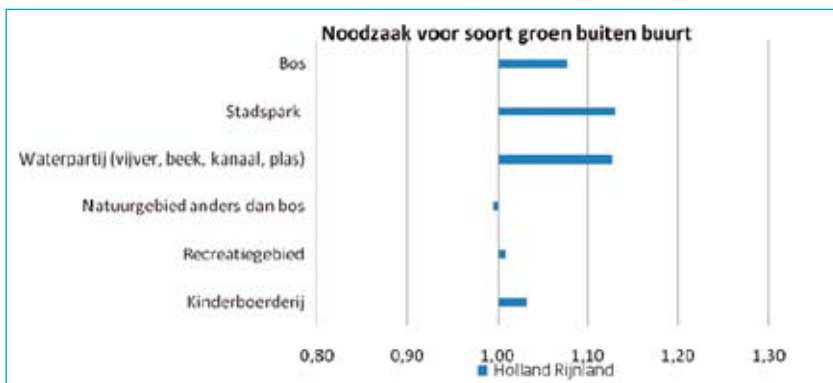
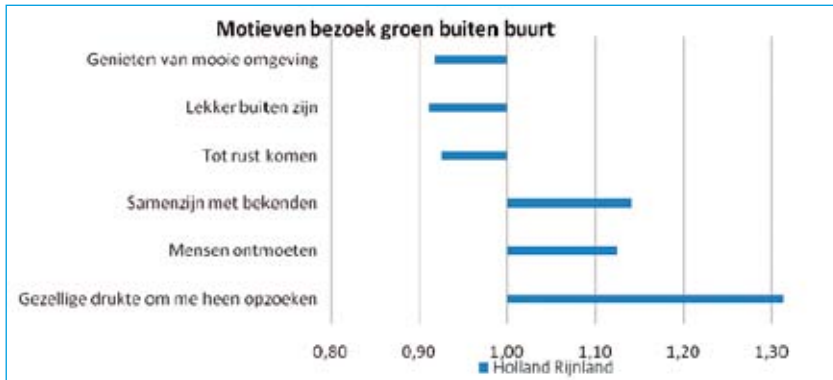
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.14 Gegevens Holland Rijnland

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		389.676
ontwikkeling 2006 - 2020		0,0%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	58.777	34.295
aanbod	37.833	20.975
tekort	25.001	13.946
% niet geaccommodeerde vraag	43,1	39,7
Groenopgave (hectares)		
RodS		226
overige plannen		69
EHS		862
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		4.981
opgave bij 100% droge natuur		7.748
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		41.668

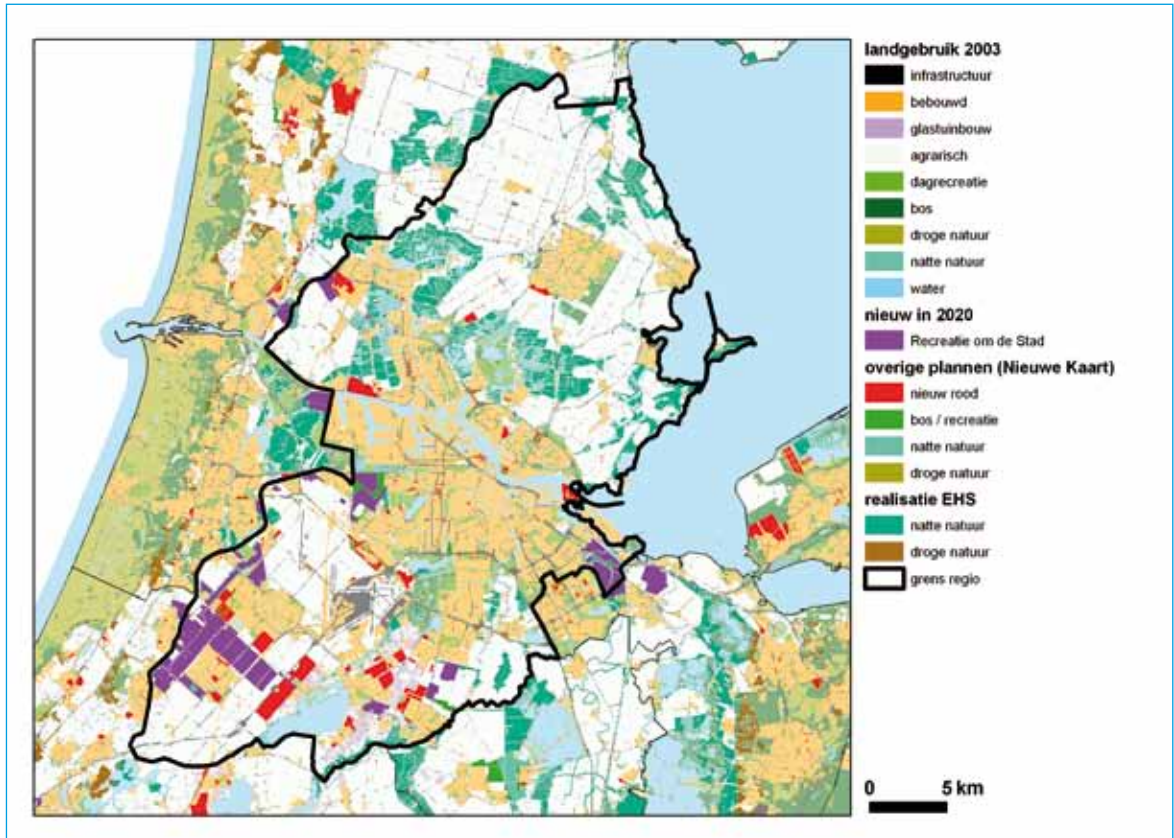
²⁴ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.14.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

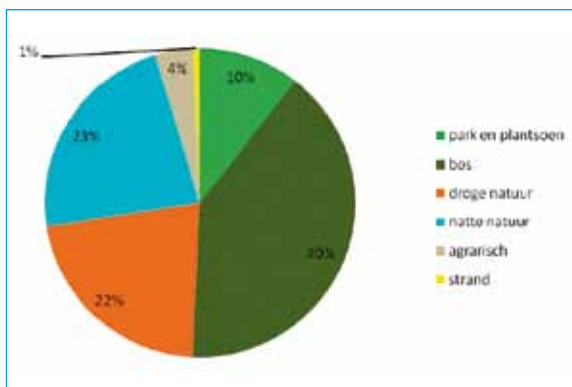

4.15 Stadsregio Amsterdam

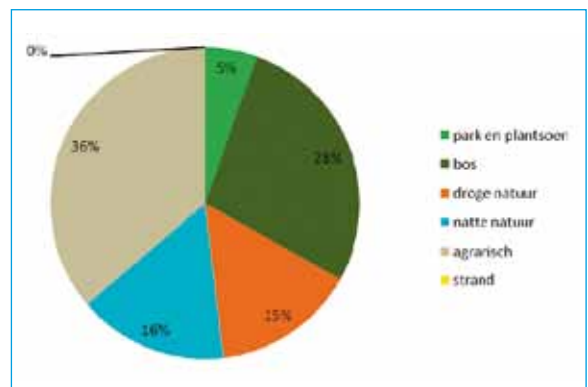
Kaart 4.15 Overzicht aanbod Stadregio Amsterdam (SRA)

Figuur 4.15.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen

Figuur 4.15.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen

De Stadsregio Amsterdam is qua bevolking de meest omvangrijke regio. In 2020 zullen bijna 1,5 miljoen mensen binnen de regiogrens wonen. Deze bevolking zorgt, samen met de bevolking van steden buiten de regio (Haarlem, Alkmaar) voor een grote vraag naar groen.

Het aanbod aan groen is daarentegen beperkt en bestaat voor een aanzienlijk deel uit een nog te realiseren groen-opgave: meer dan 4.000 hectare RodS, 449 hectare overige plannen en meer dan 6.400 hectare EHS. De RodS gebieden

zijn met name gepland aan de west- en zuidkant van de stad. De overige plannen en de EHS opgave concentreert zich vooral aan de noordkant van Amsterdam (Waterland). Dit is vooral natte natuur. Het noorden van de regio bestaat verder vooral uit open, laag toegankelijk agrarisch gebied.

Ondanks deze forse groenopgave blijven de tekorten hoog, zowel voor wandelen als voor fietsen. Het tekort aan fietsmogelijkheden resulteert in de hoogste groenopgave van alle regio's: meer dan 25.000 hectare bos.

Wegwerken van alle tekorten is niet realistisch. Het resultaat geeft wel aan dat het belangrijk is om de recreatiebehoefte optimaal te faciliteren. Dit kan door het aanwezige en geplande groen maximaal voor recreatie beschikbaar te maken. Verder kan de situatie in het noorden verbeterd worden door het agrarisch gebied beter te ontsluiten. Dit is vooral gunstig voor fietsers.

Een nuancering bij de berekende tekorten in de regio Amsterdam (en bij andere sterk verstedelijkte regio's) komt voort uit het niet toekennen van recreatieve capaciteit aan het stedelijk bebouwde gebied. Hierdoor wordt het aanbod voor stadswandelingen buiten de parken niet meegenomen. In de kwalitatieve analyse zien we dat op basis van de bevolkingssamenstelling juist te verwachten is dat de bevolking 'stadse' elementen als stadsparken en kinderboerderijen veel vaker dan het landelijk gemiddeld wenselijk acht.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde²⁵. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van de Stadsregio Amsterdam noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

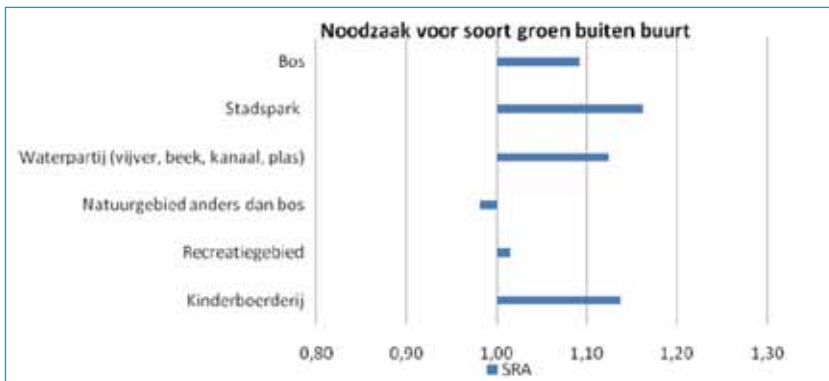
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.15 Gegevens Stadsregio Amsterdam (SRA)

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		1.485.996
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 9,3%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	233.344	114.272
aanbod	93.450	43.182
tekort	143.614	71.090
% niet geaccommodeerde vraag	47,6	58,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		4.005
overige plannen		449
EHS		6.462
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		25.389
opgave bij 100% droge natuur		39.494
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		239.357

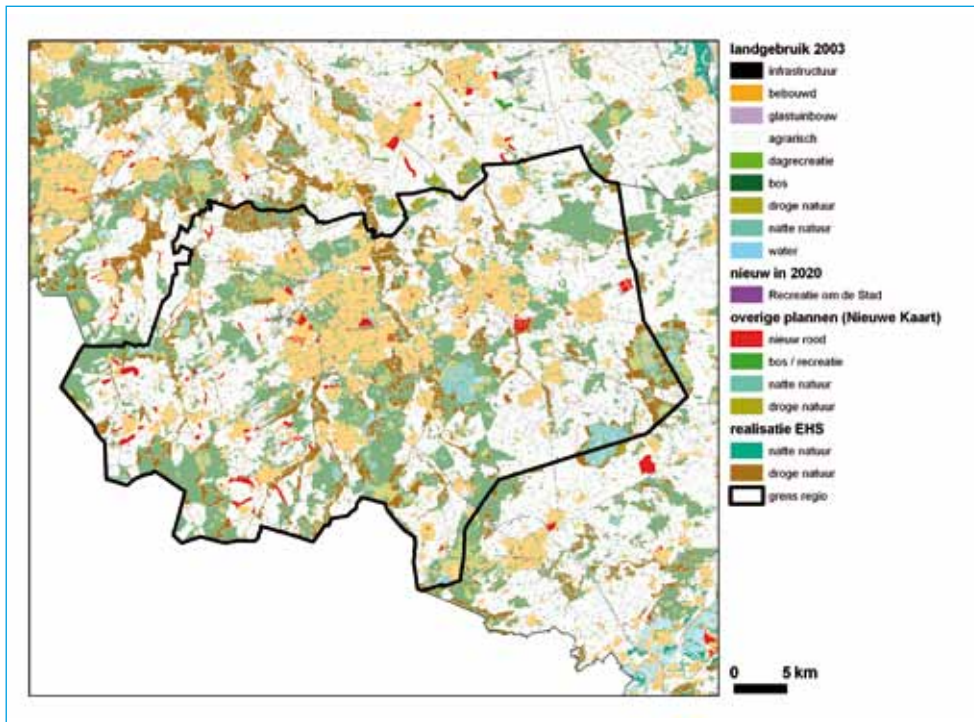
²⁵ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.15.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

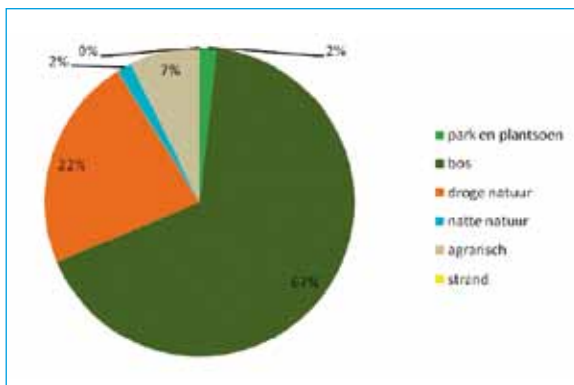

4.16 Stadsregio Eindhoven

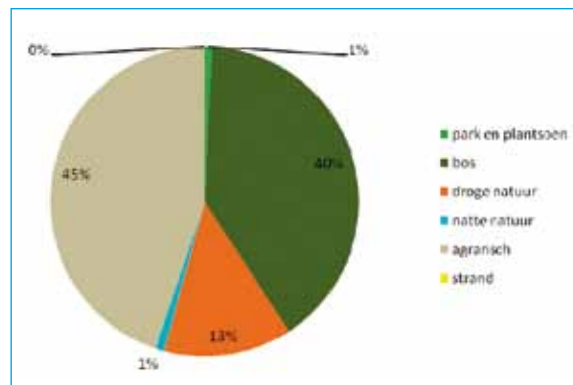
Kaart 4.16 Overzicht aanbod Stadsregio Eindhoven

Figuur 4.16.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.16.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

De Stadsregio Eindhoven is met bijna 146.000 hectare de op één na grootste regio van Nederland. De regio omvat, naast de stedelijke kernen Eindhoven en Helmond, veel landelijk gebied. Verspreid over de regio zijn veel bossen en natuurgebieden te vinden waar recreanten terecht kunnen. Daarnaast is er het agrarisch gebied: dit is besloten van karakter en goed ontsloten. Het aanbod is dus hoog en bovendien divers van aard. Dit leidt tot het vrijwel volledig uitblijven van tekorten, zowel voor wandelen als voor fietsen.

Voor Eindhoven ligt een grote EHS opgave: er moet 11.564 hectare worden gerealiseerd, verspreid over de hele regio. Verder liggen er weinig nieuwe groenplannen: slechts 264 hectare.

In de Stadsregio Eindhoven zijn ook in 2020 geen tekorten aan recreatieve ruimte te verwachten. Ondanks de hoge bevolkingsomvang (ruim 730.000 inwoners in 2020) komen recreanten ruimschoots aan hun trekken. Voorwaarde is wel dat de forse EHS opgave wordt gerealiseerd; zo niet, dan zal er een (bescheiden) tekort voor wandelen op gaan treden.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde²⁶. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van de regio Eindhoven noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

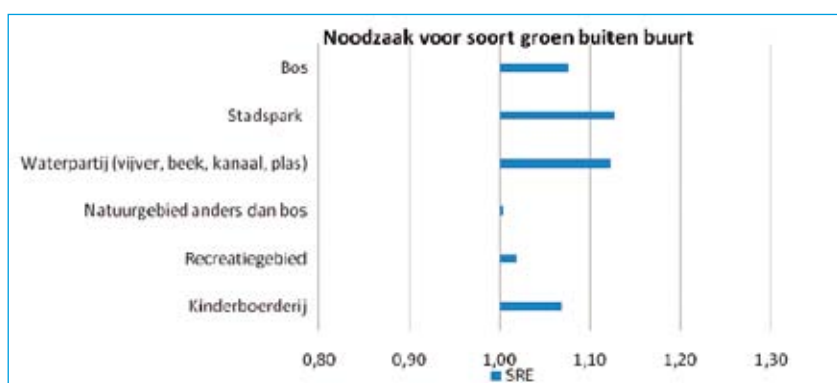
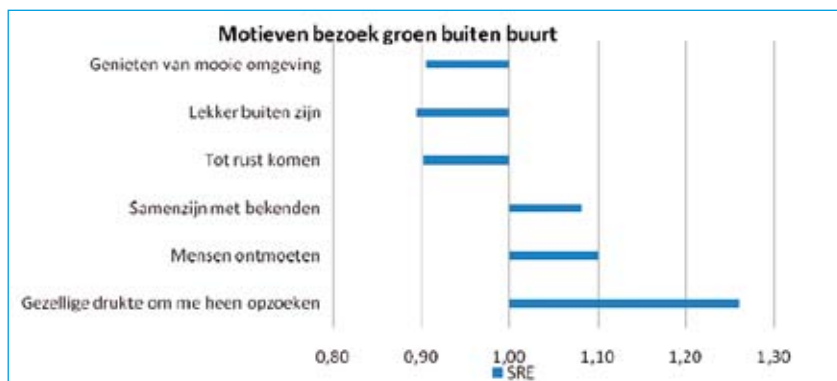
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.16 Gegevens Stadsregio Eindhoven (SRE)

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		734.667
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 1,0%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)		
	wandelen	fietsen
vraag	117.217	67.744
aanbod	408.123	208.214
tekort	568	0
% niet geaccommodeerde vraag	0,4	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		236
EHS		11.564
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		63
opgave bij 100% droge natuur		95
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		947

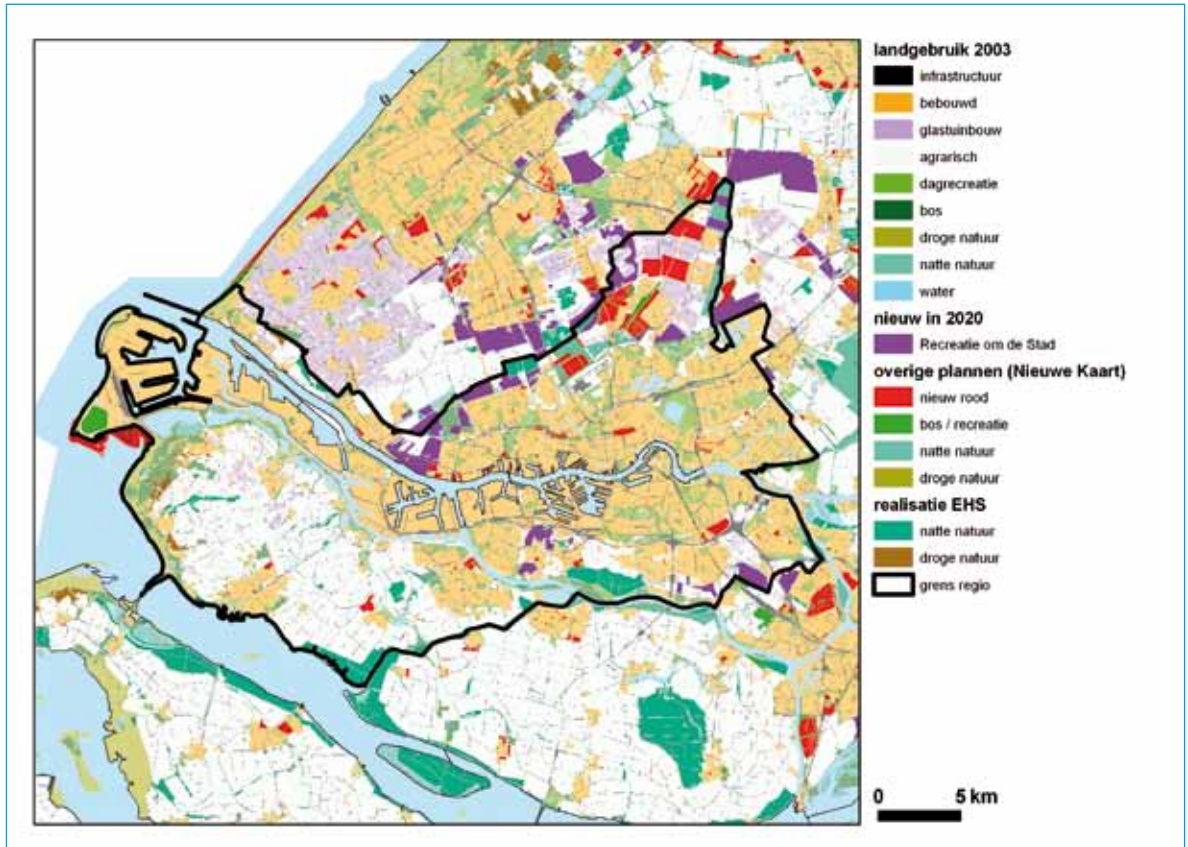
²⁶ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.16.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

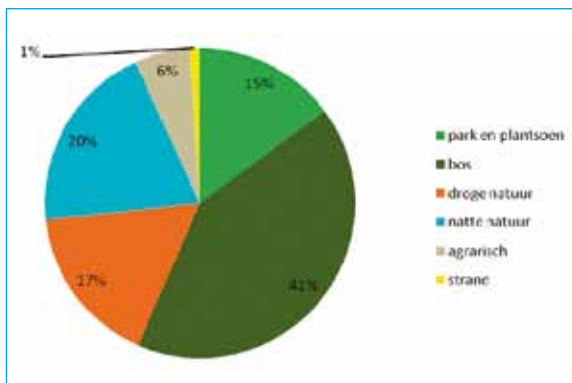

4.17 Stadsregio Rotterdam

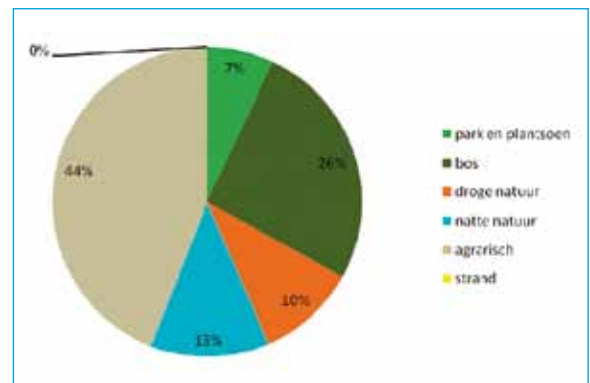
Kaart 4.17 Overzicht aanbod Stadsregio Rotterdam (SRR)

Figuur 4.17.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen

Figuur 4.17.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen

De Stadsregio Rotterdam is na Amsterdam de regio met de hoogste bevolking. Hier zullen in 2020 bijna 1,2 miljoen mensen wonen, een bescheiden toename ten opzichte van 2006. Het buitengebied aan de noordkant van Rotterdam (Midden-Delfland, Rottmeren) ligt binnen het bereik van inwoners van Den Haag, Delft en Zoetermeer.

Het buitengebied aan de zuidkant (IJsselmonde, Deltapoort) binnen het bereik van de Drechtsteden. Bovendien vindt er aan de noordkant, met name de Zuidplaspolder, veel uitbreiding van het stedelijk gebied plaats. De vraag naar ruimte voor recreatieactiviteiten in 2020 is daardoor zeer hoog, en het aanbod staat onder grote druk.

Aan de aanbodkant gebeurt de komende jaren echter veel. Binnen de regio is 2.300 hectare RodS gepland. Net buiten de regiogrenzen liggen ook grote RodS opgaven. Naast de RodS is er ook nog ruim 1.000 hectare aan overige groenplannen ingepast. Het meeste bevindt zich aan de noordkant van de stad, daar waar de druk het hoogst is. Aan de zuidkant van Rotterdam wordt aanmerkelijk minder recreatiegroen gepland. Hier bevindt zich echter wel het merendeel van de te realiseren EHS (ruim 2.000 hectare natte natuur).

De analyse van het vraag-aanbod model laat zien dat de tekorten aan recreatieve ruimte in het noorden van de Rotterdamse regio het hoogst zijn. Maar ook aan de zuidkant van de regio zijn de tekorten hoog. Alleen in het (zuid)westen van de regio (Hellevoetsluis en omgeving) is het tekort laag. Dit heeft voor een klein deel te maken met de barrièrewerking van de Nieuwe Waterweg, die zorgt voor een beperkte bereikbaarheid voor bewoners vanuit het noorden van de regio. De afstand tot de grote vraagcentra speelt hier echter een doorslaggevende rol, terwijl het aanbod aan de kust vrij redelijk is. Deze constatering over vraag en aanbod komen voort uit de analyse van vraag en aanbod met model BRAM. Ze gaan niet in op het feitelijke gebruik van groen, zoals bijvoorbeeld in de deelonderzoeken van het Rotterdamse Groenjaar 2008 wel is gedaan.

Het volledig wegwerken van de tekorten is ook in de Stadsregio Rotterdam geen realistische optie. Hiervoor zou minimaal 19.000 hectare vlakgroen nodig zijn en daarvoor is, zeker in het noorden, niet genoeg ruimte. In feite wordt, zoals de plannen er nu voor liggen, in 2020 in het noorden bijna alle beschikbare grond al optimaal benut. Er blijft slechts een klein agrarisch gebied rond Midden-Delfland over. De prioriteit moet zijn dat het groen dat in de plannen voor RodS en PMR is opgenomen zo veel mogelijk wordt gerealiseerd. Daar waar binnen de plannen nog ruimte is voor meer groen, moet daarop fors worden ingezet. Bij grootschalige toekomstplannen zoals kustuitbreiding of verplaatsing van (een deel van) de grote glastuinbouwgebieden zal de behoefte aan recreatieruimte een grote rol moeten spelen.

De nuancering die voor de regio Amsterdam geldt, is ook van toepassing op de regio Rotterdam. Ook hier zullen wandelingen en fietstochten in het stedelijke bebouwde gebied een deel van de vraag opvangen.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Rotterdam noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde²⁷. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Het hoge indexcijfer voor kinderboerderijen is te verklaren vanuit de etnische samenstelling van de regio. Het hoge aandeel niet-westerse allochtonen dat belang hecht aan een kinderboerderij in de buurten van de woonomgeving. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

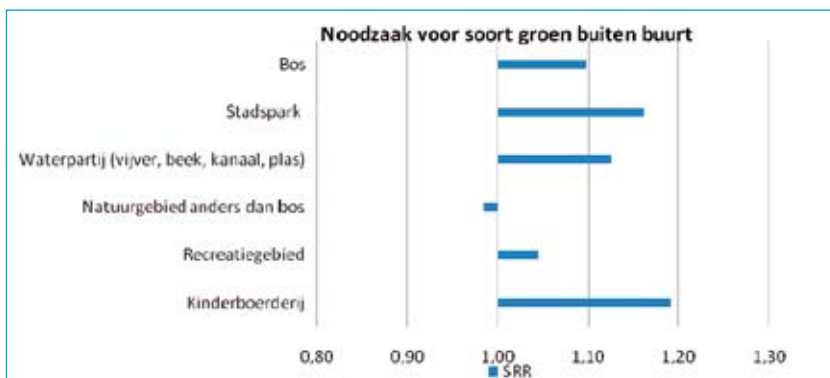
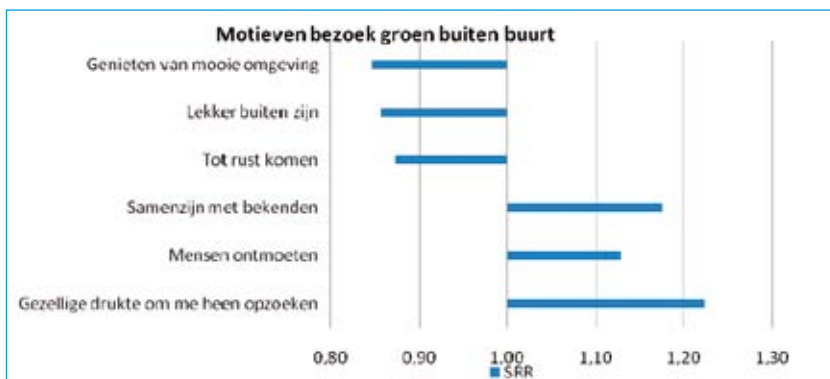
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

²⁷ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Tabel 4.17 Gegevens Stadsregio Rotterdam (SRR)

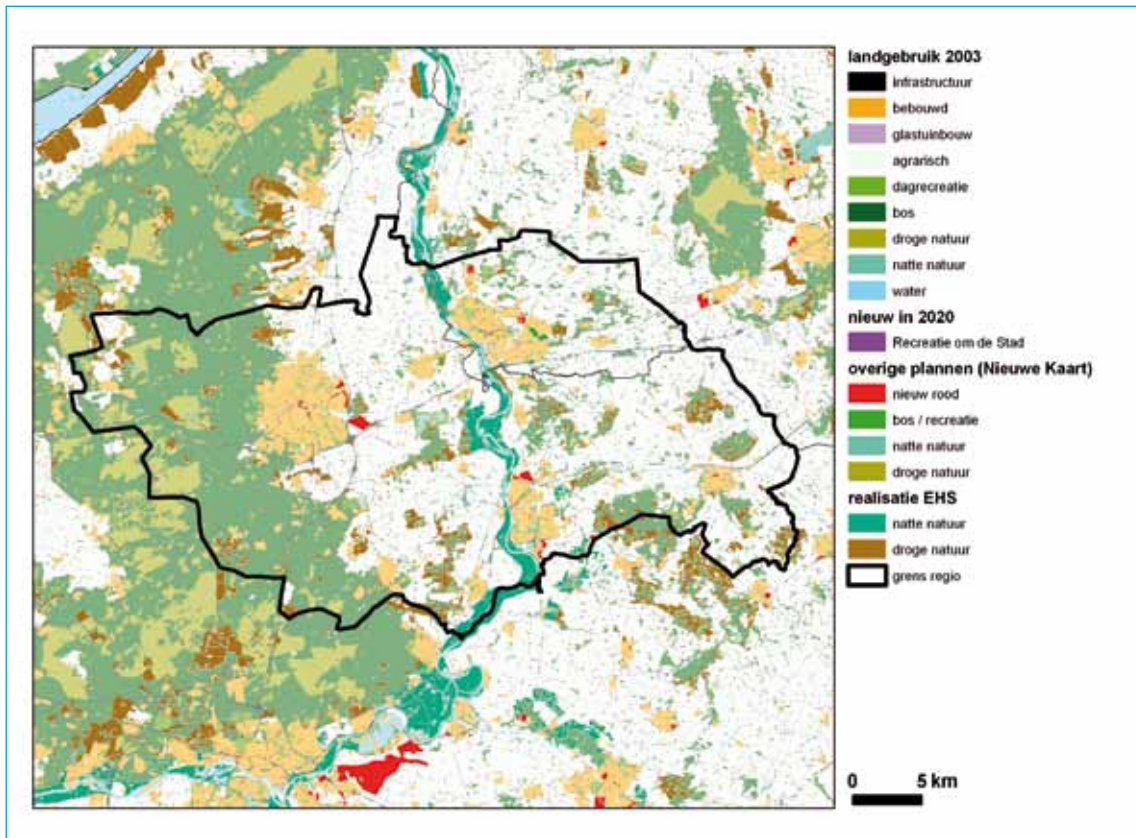
Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		1.192.676
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 0,5%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)		
	wandelen	fietsen
vraag	182.680	94.061
aanbod	80.672	43.910
tekort	111.012	53.599
% niet geaccommodeerde vraag	55,8	51,6
Groenopgave (hectares)		
RodS		2.299
overige plannen		1.044
EHS		2.055
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		19.143
opgave bij 100% droge natuur		29.777
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		185.020

Figuur 4.17.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

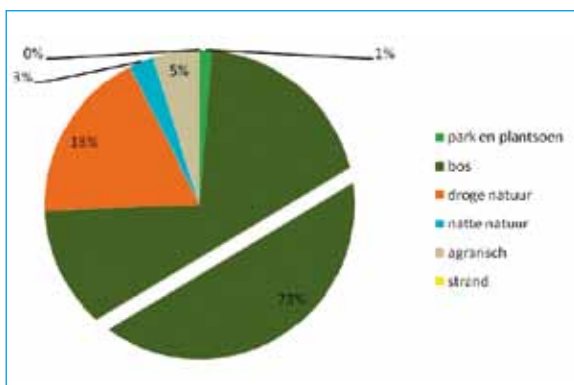

4.18 Stedendriehoek

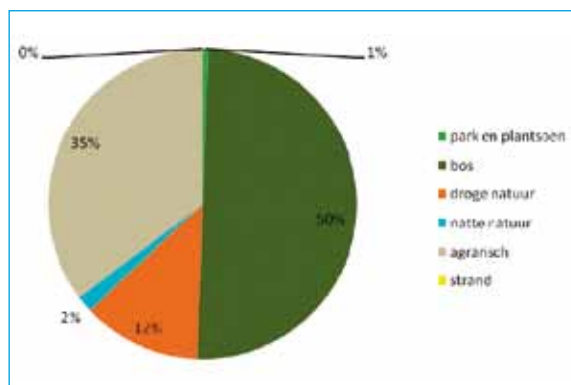
Kaart 4.18 Overzicht aanbod Stedendriehoek

Figuur 4.18.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.18.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

De Stedendriehoek is een regio met een groot oppervlakte (bijna 95.000 hectare) en relatief niet heel veel inwoners (ruim 385.000 in 2020). De IJssel verdeelt de regio in tweeën, met Apeldoorn aan de westkant, en Deventer en Zutphen aan de oostkant. Beide deelregio's hebben wel voldoende aanbod voor recreanten. Voor Apeldoorn ligt het aanbod op de Veluwe, terwijl de oostelijke kernen worden omgeven door kleinere bos- en natuurgebieden. Het in ruime mate aanwezige agrariëch gebied is bovendien goed ontsloten. Er treden dan ook geen recreatietekorten op in de regio.

De groenopgave tot 2020 bestaat vrijwel uitsluitend uit EHS: dit is ruim 5.900 hectare. Het meeste daarvan wordt gerealiseerd langs de oevers van de IJssel.

De situatie in de regio Stedendriehoek is goed te noemen: extra maatregelen om meer groen aan te leggen zijn hier, volgens de berekeningen, niet nodig. Dat de IJssel een barrière vormt is geen probleem: aan beide kanten is voldoende aanbod aanwezig.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde²⁸. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van de Stedendriehoek noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

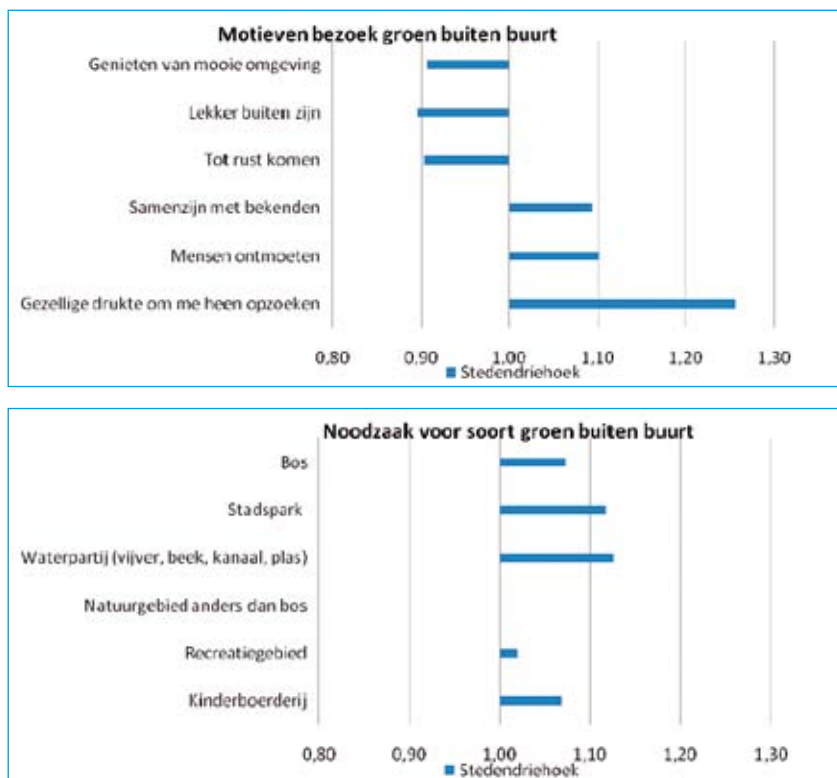
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.18 **Gegevens Stedendriehoek**

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		386.549
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 2,6%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	63.601	37.140
aanbod	336.325	164.576
tekort	22	0
% niet geaccommodeerde vraag	0,0	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		89
EHS		5.914
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		2
opgave bij 100% droge natuur		4
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		37

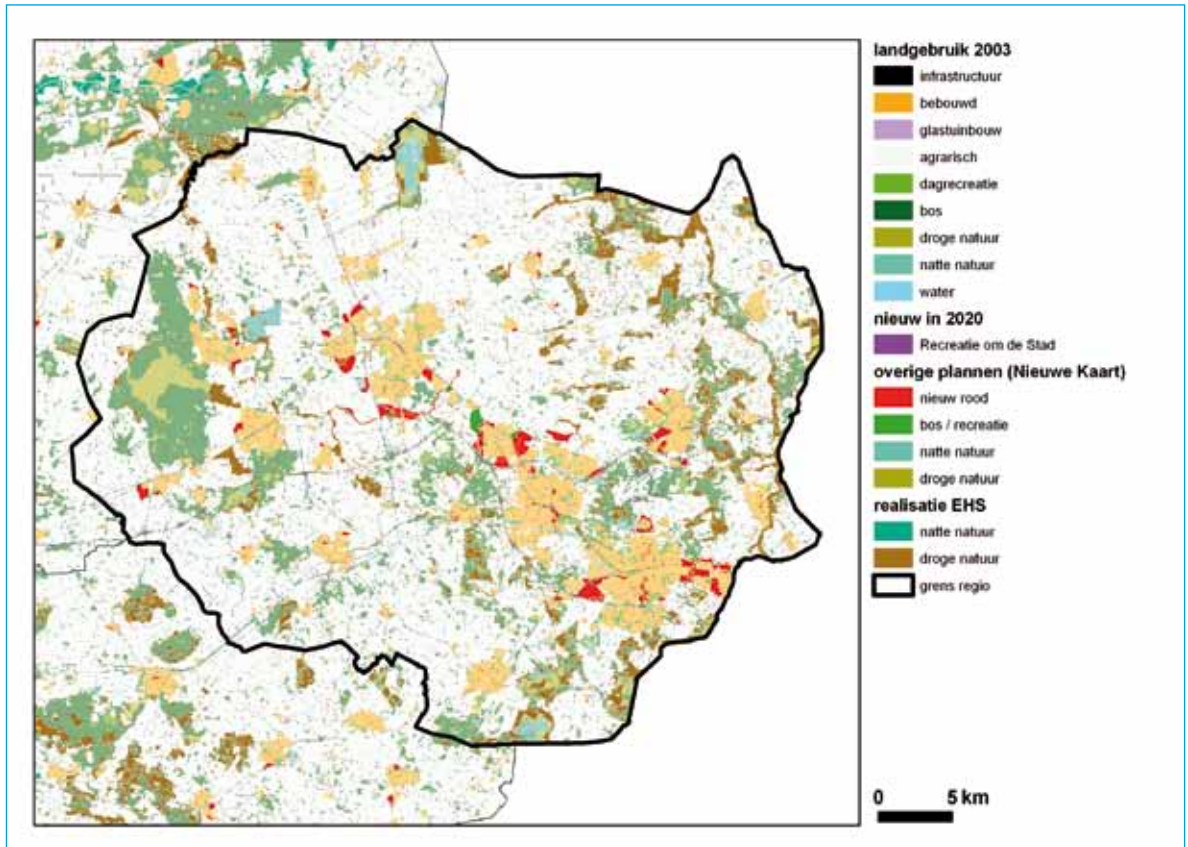
²⁸ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.18.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

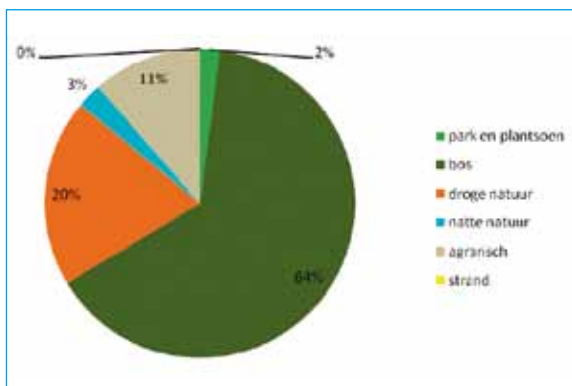

4.19 Twente

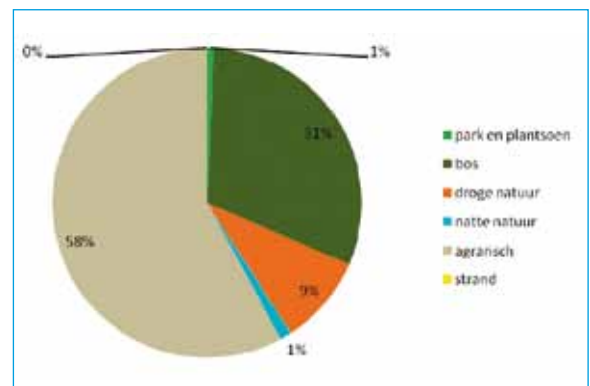
Kaart 4.19 Overzicht aanbod Twente

Figuur 4.19.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.19.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Twente is met meer dan 150.000 hectare qua oppervlak de grootste regio. De bevolkingsomvang blijft tot 2020 stabiel op ruim 600.000 (tabel 4.19). De omvang van de vraag naar recreatiemogelijkheden zal dus ook niet veel afwijken van de huidige situatie. Het aanbod is vergelijkbaar met regio's als Eindhoven en Stedendriehoek. In vergelijking met deze regio's is er wel wat minder bos aanwezig. Het enige grote bos- en natuurgebied is de Sallandse Heuvelrug, die vrij ver van de grote bevolkingskernen af ligt meer een regionale dan een lokale functie heeft. Desondanks is het aanbod ook rondom de grote steden hoog genoeg om alle recreanten te kunnen herbergen. Naast bos en droge natuur is, vooral voor fietsers, het agrarisch gebied belangrijk: dit bepaalt voor bijna 60% het aanbod. Het agrarisch

gebied is over het algemeen goed toegankelijk, alleen het noorden van de regio blijft wat achter. De bevolkingsdruk is daar echter ook laag.

De EHS opgave voor Twente is hoog: meer dan 7.800 hectare. Het meeste daarvan wordt gerealiseerd in de oostelijke helft van de regio. Daarnaast ligt er nog 185 hectare aan concrete groenplannen; dit zijn kleinschalige groenplannen in de nabijheid van de steden.

Op basis van de berekeningen zijn er in Twente geen extra maatregelen voor recreatiegroen nodig. Er is bij de berekening geen rekening gehouden met eventuele extra vraag uit de Duitse grensstreek. Deze zal waarschijnlijk echter laag zijn, doordat er buiten de grensstad Gronau, geen grote steden in de buurt zijn. Bovendien is er aan de Duitse kant van de grens veel groen aanwezig.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde²⁹. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van Twente noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

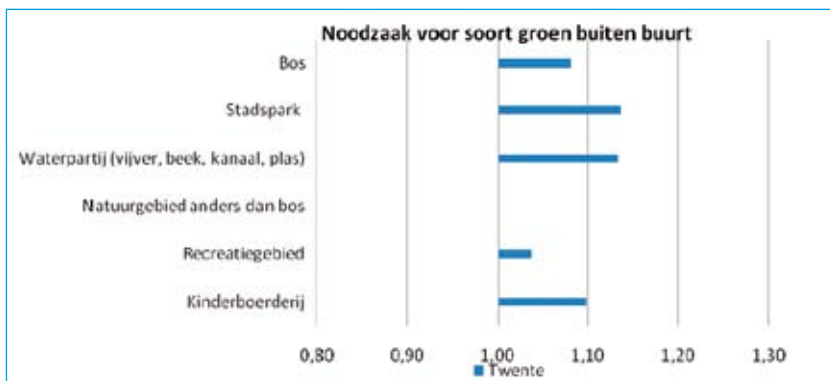
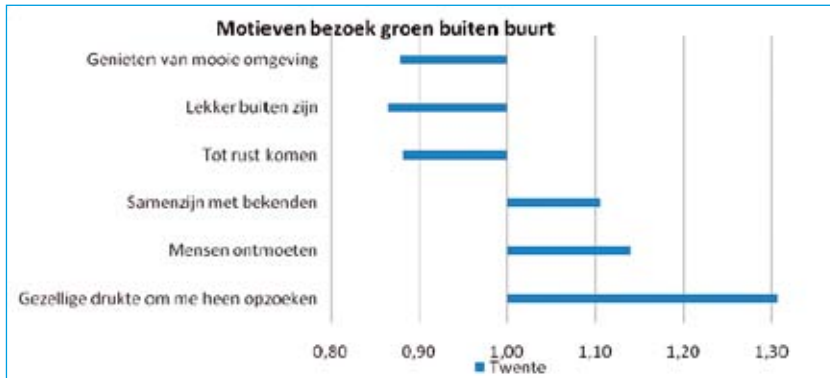
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.19 Gegevens Twente

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		617.249
ontwikkeling 2006 - 2020		- 0,1%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	102.730	61.702
aanbod	293.321	199.071
tekort	94	0
% niet geaccommodeerde vraag	0,1	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		185
EHS		7.843
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		10
opgave bij 100% droge natuur		16
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		157

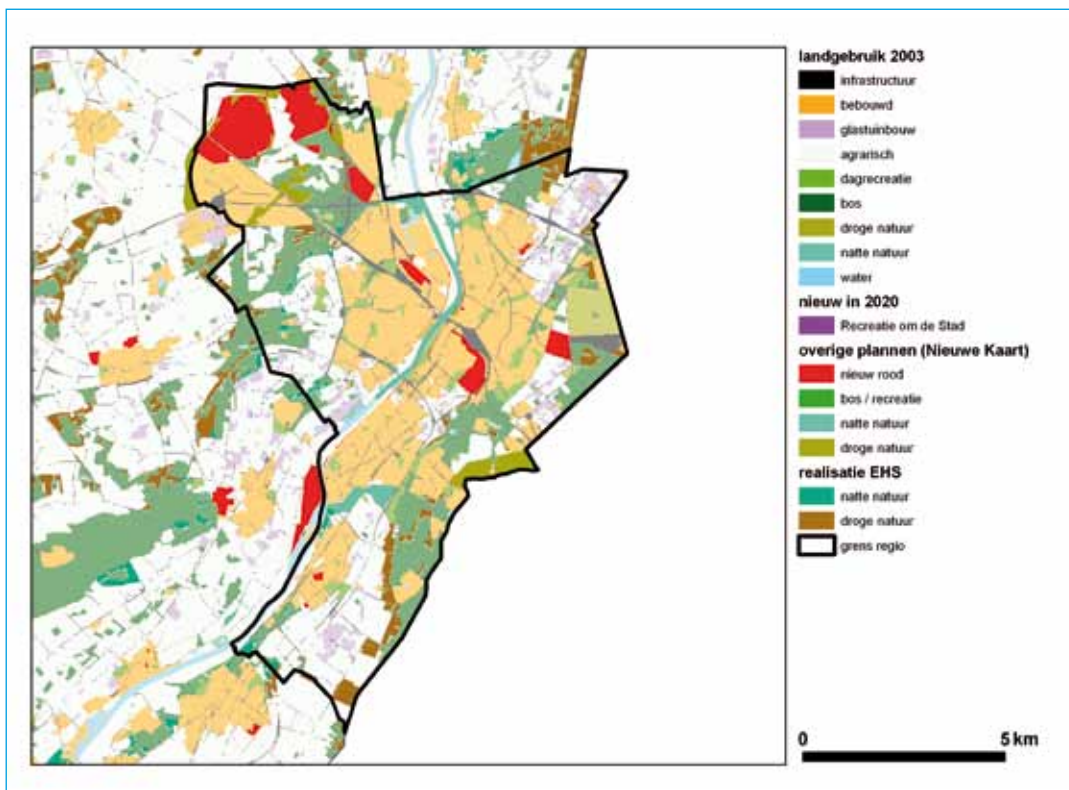
²⁹ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.19.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

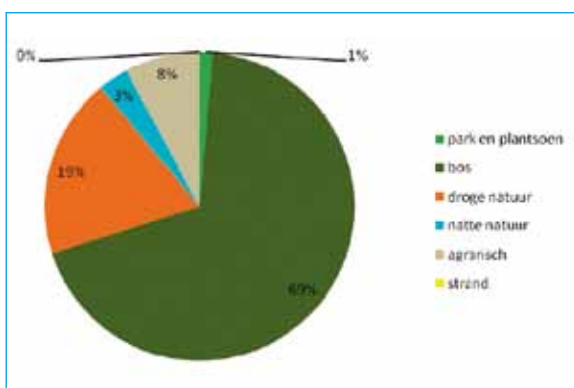

4.20 Venlo

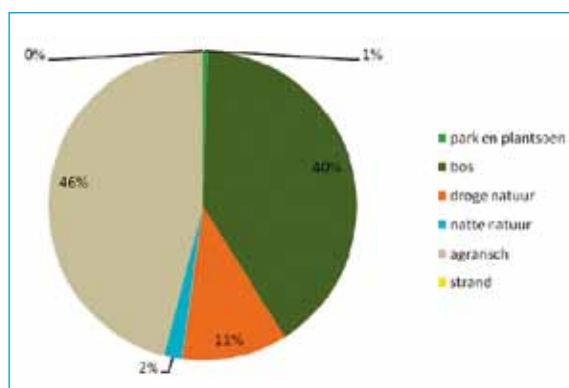
Kaart 4.20 Overzicht aanbod Venlo

Figuur 4.20.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.20.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Venlo heeft de kleinste bevolking van de regio's waarmee het rijk integrale verstedelijkingsafspraken maakt. De bevolkingsprognoses tot 2020 laten een lichte daling zien, tot ruim 91 duizend inwoners. De regio kent relatief weinig onbebouwd buitengebied. Dit leidt echter niet tot tekorten: het aanbod is hoog genoeg, zowel voor wandelen als voor fietsen. Dit aanbod bestaat voor een groot deel uit bos en natuur, maar het (goed ontsloten) agrarisch gebied heeft zeker voor fietsers ook veel te bieden. De Maas vormt een daadwerkelijke barrière voor recreanten; aan beide kanten is het aanbod hoog genoeg.

De groenopgave voor Venlo beslaat 322 hectare aan EHS opgave. Aan overige plannen ligt 364 hectare voor droge en natte natuur.

Mede door de bevolkingsafname hoeft Venlo tot 2020 weinig problemen te verwachten, als het gaat om recreatie aanbod. Net over de grens in Duitsland liggen veel bossen en weinig stedelijk gebied; het niet meenemen van buitenlandse gegevens leidt dus eerder tot een onderschatting van het aanbod dan tot een overschatting. Extra maatregelen zijn volgens de modelberekeningen dus niet nodig.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde ³⁰. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

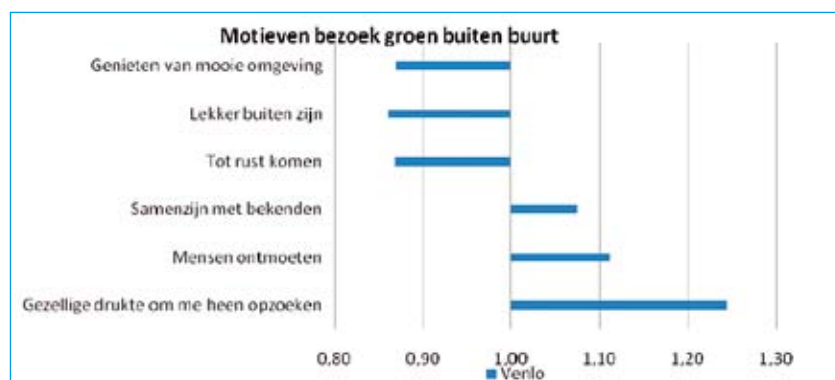
De soorten groen die de inwoners van de regio Venlo noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

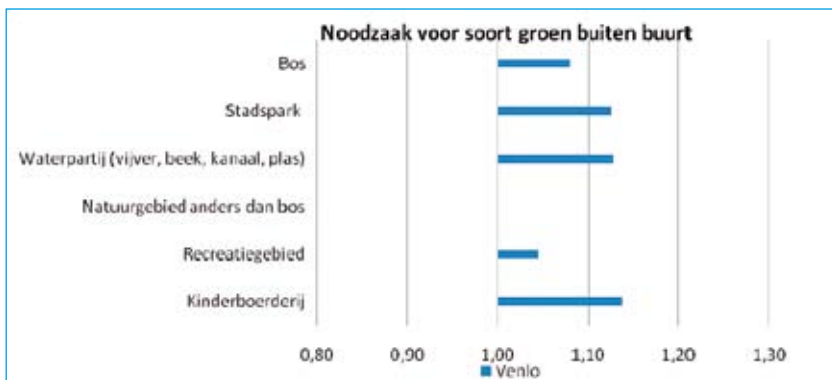
Tabel 4.20 Gegevens Venlo

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		91.468
ontwikkeling 2006 - 2020		- 0,6%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)		
	wandelen	fietsen
vraag	12.549	5.846
aanbod	21.607	16.729
tekort	0	0
% niet geacommodeerde vraag	0,0	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		364
EHS		322
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		0
opgave bij 100% droge natuur		0
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		0

Figuur 4.20.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

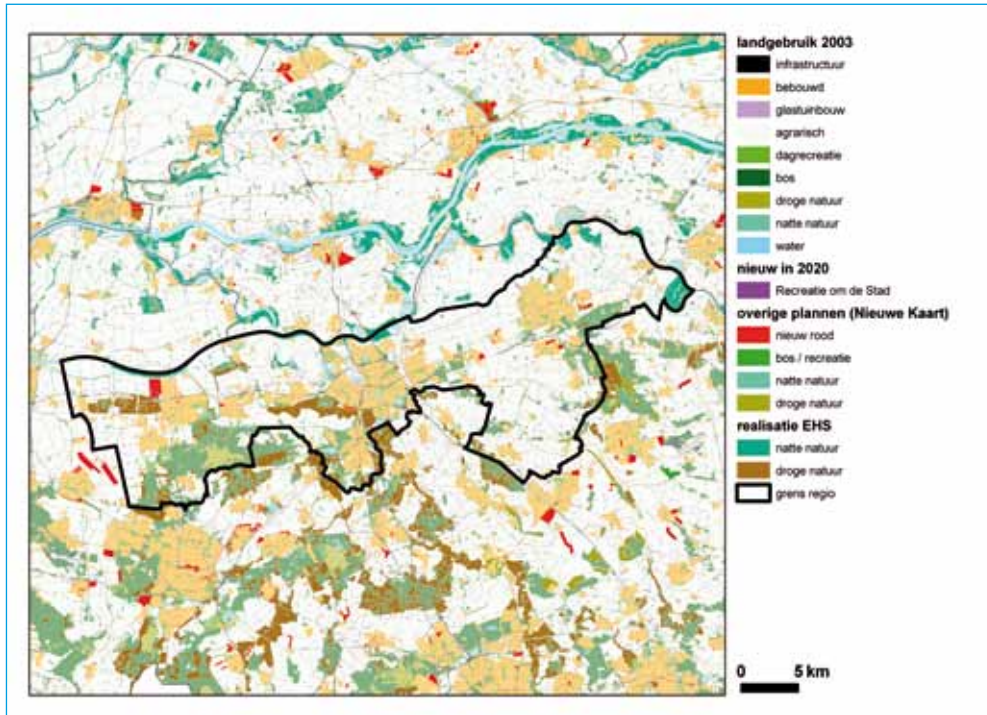

³⁰ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

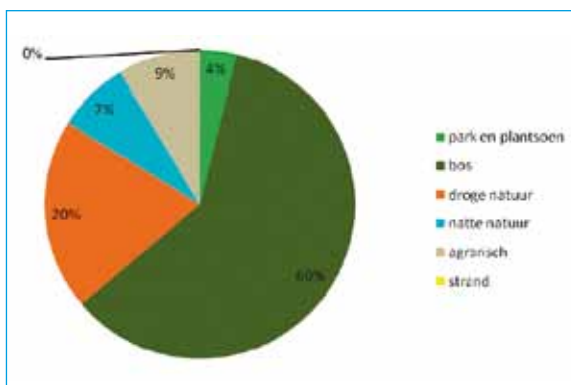

4.21 Waalbos

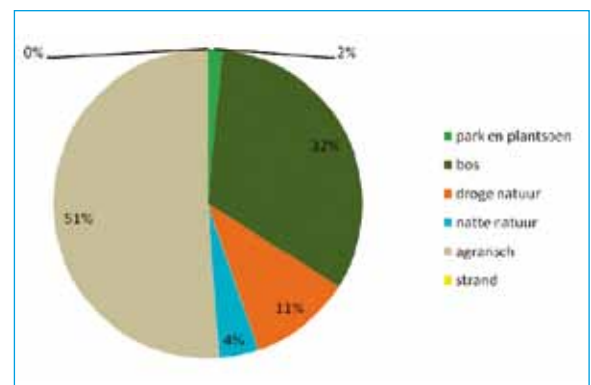
Kaart 4.21 Overzicht aanbod Waalbos

Figuur 4.21.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.21.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

De regio Waalbos, met 's-Hertogenbosch als stedelijk middelpunt, heeft in 2020 bijna 400.000 inwoners; een bescheiden groei ten opzichte van 2006. Het aanbod is afwisselend en in ruime mate aanwezig, zeker aan de zuidkant van de regio. Hier liggen bossen en natuurgebieden, zoals de Drunense Duinen en het Natuurpark Maashorst. Het agrarisch gebied is besloten en goed toegankelijk: voor fietsen bepaalt dit ruim de helft van de capaciteit. Het aanbod ten noorden van Den Bosch is echter beperkt. Wandelaars zijn hier vrijwel geheel afhankelijk van het agrarisch gebied, dat in het noorden minder goed ontsloten is. Bovendien vormt de Maas een barrière; hierdoor kunnen inwoners van Den Bosch moeilijk in de Bommelerwaard komen. Deze situatie leidt tot een lokaal tekort voor wandelen. In de rest van de regio zijn er geen tekorten; voor fietsen is er ook ten noorden van Den Bosch geen tekort, omdat zij het aanbod verder weg kunnen gebruiken.

De EHS opgave voor Waalbos ligt verspreid over de regio: in totaal bijna 4.200 hectare. Het geheel aan overige plannen is bescheiden: slechts 116 hectare.

Om alle recreanten in de regio tevreden te stellen zullen extra inspanningen zich moeten concentreren rondom DenBosch. De stad heeft zich de laatste tientallen jaren sterk naar het noorden uitgebreid en ligt nu praktisch tegen de Maas aan. Aangezien de Maas als barrière niet zo eenvoudig valt weg te werken, moet een eventuele extra groenopgave ten zuiden daarvan plaatsvinden. De totale opgave is 477 hectare indien voor vlakgroen wordt gekozen. Betere ontsluiting van het agrarisch gebied ten noorden van Rosmalen kan ook een bijdrage leveren, maar er ligt te weinig agrarisch gebied in de buurt om het tekort hiermee volledig weg te werken.

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde ³¹. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De soorten groen die de inwoners van de regio Waalbos noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

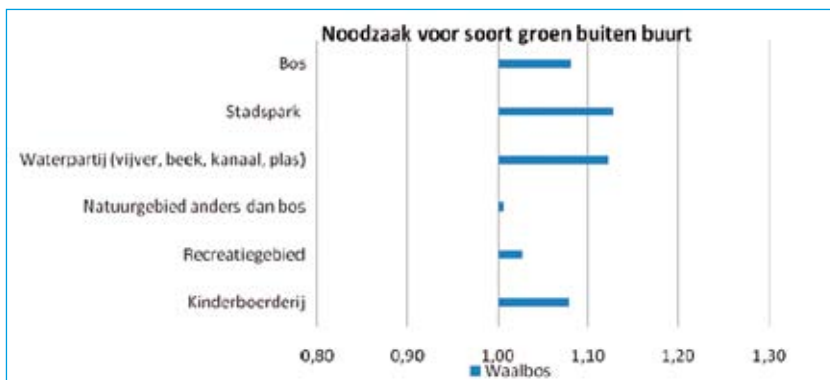
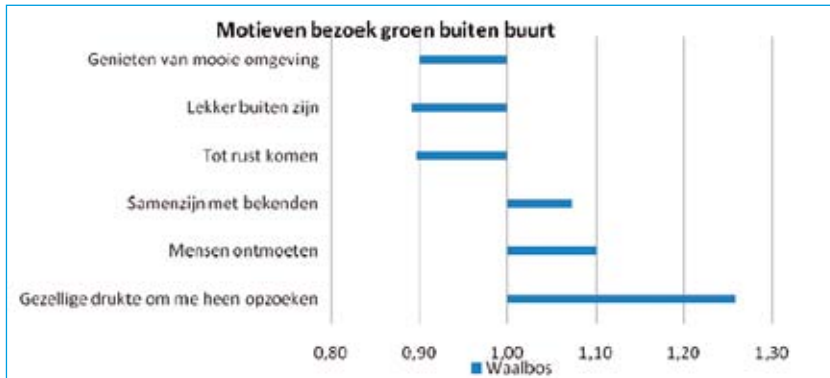
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.21 Gegevens Waalbos

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		398.131
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 2,4%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)		
	wandelen	fietsen
vraag	64.792	37.414
aanbod	95.021	64.662
tekort	4.291	0
% niet geaccommodeerde vraag	6,5	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		116
EHS		4.187
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		477
opgave bij 100% droge natuur		715
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		7.152

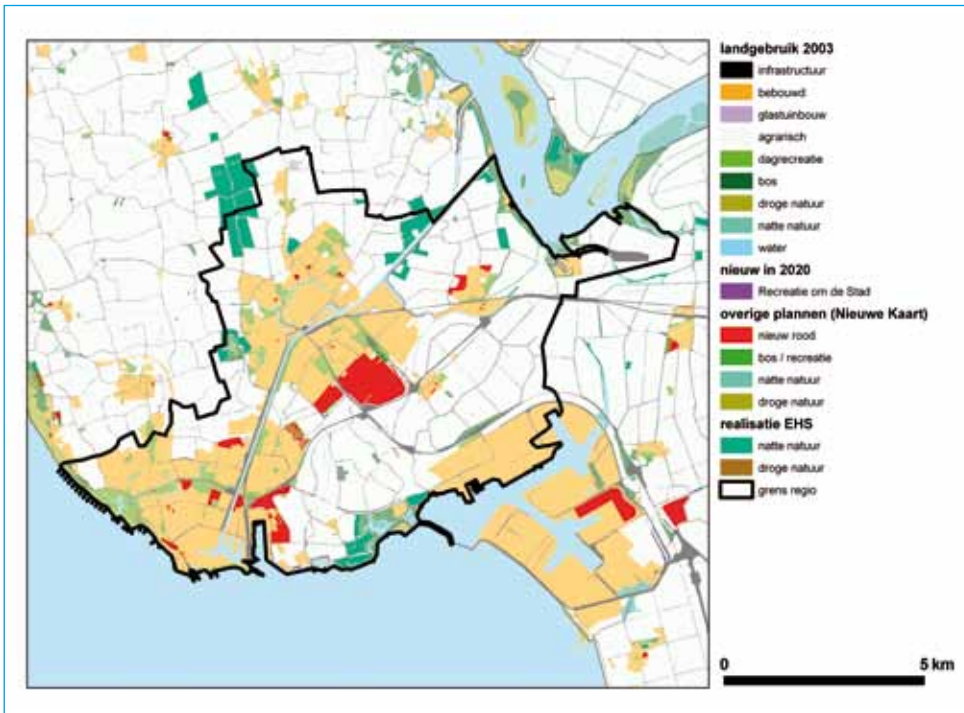
³¹ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.21.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

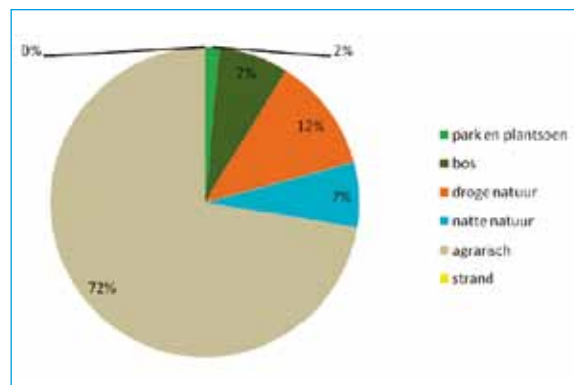
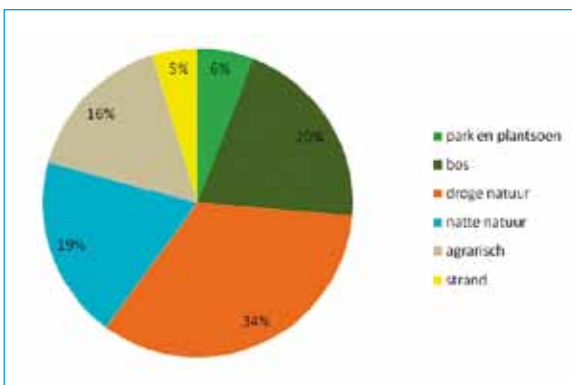
4.22 Zeeland

Kaart 4.22 Overzicht aanbod Zeeland

Figuur 4.22.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen

Figuur 4.22.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen

Zeeland is met minder dan 8.200 hectare de kleinste van alle regio's. De situatie in Zeeland is enigszins vergelijkbaar met die in Friesland. Zeeland kent een lage bevolkingsdichtheid en, daarmee samenhangend, een lage vraag. Het aanbod is echter ook laag, waardoor er (voor wandelen) toch een aanzienlijk tekort optreedt. Het buitengebied rondom Vlissingen en Middelburg bestaat vooral uit agrarisch gebied. Dit is redelijk toegankelijk. Daarnaast is er een bescheiden aanbod aan natte en droge natuur, bos en strand. Het areaal aan concrete recreatieve groenplannen is nihil. Wel wordt er 276 hectare aan EHS gerealiseerd.

Het relatief hoge tekort voor wandelen (40% van de vraag wordt niet geacommodeerd) heeft te maken met de geografische ligging van de regio. Door ligging aan de Westerschelde en het Veerse Meer zijn wandelaars beperkt in

hun uitloopmogelijkheden. Ze zijn hoofdzakelijk ‘veroordeeld’ tot het agrarisch gebied, dat te weinig capaciteit heeft. De meeste stranden en natuurgebieden aan de kust liggen buiten de actieradius voor wandelaars. Fietsers kunnen die gebieden wel bereiken, terwijl zij ook meer hebben aan het agrarisch gebied. Voor fietsen zijn er dan ook geen tekorten berekend.

De groenopgave om alle tekorten weg te werken is voor Zeeland lager dan voor de meeste andere regio's waar tekorten spelen. Toch is er nog minimaal 663 hectare vlakgroen of bijna 1.000 hectare (droge) natuur nodig voor het wegwerken van het tekort aan ruimte voor recreatief wandelen. Aanleg van vlakgroen ligt voor de hand als oplossing. De mogelijkheden voor betere ontsluiting van het agrarisch gebied zijn beperkt omdat dit gebied al redelijk toegankelijk is.

Op basis van de bevolkingssamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio Zeeland het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde³². De motieven ‘genieten van de mooie omgeving’, ‘lekker buiten zijn’ en ‘tot rust komen’ zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven ‘samenzijn met bekenden’, ‘mensen ontmoeten’ en ‘gezellige drukte opzoeken’ zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Zeeland noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingssamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

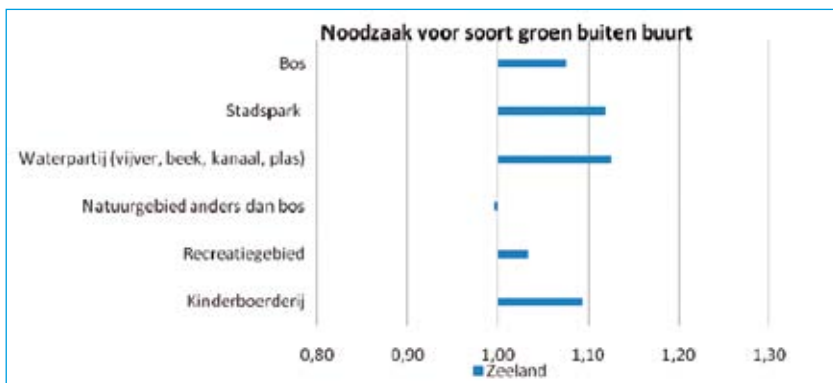
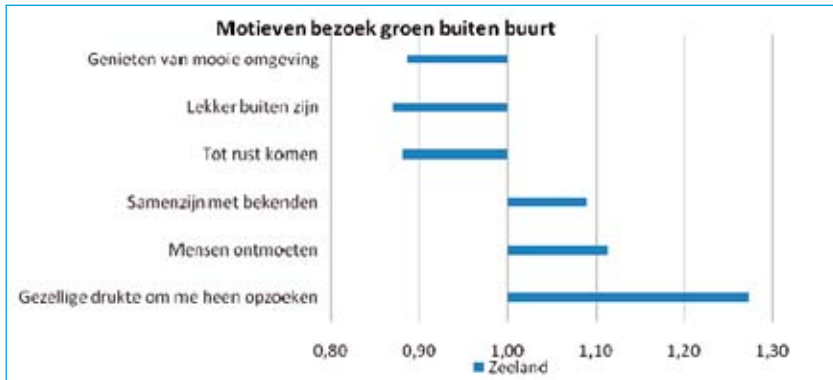
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.22 **Gegevens Zeeland**

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		99.629
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 8,2%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	14.514	8.650
aanbod	8.707	10.734
tekort	5.969	1
% niet geaccommodeerde vraag	40,0	0,0
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		11
EHS		276
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		663
opgave bij 100% droge natuur		995
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		9.948

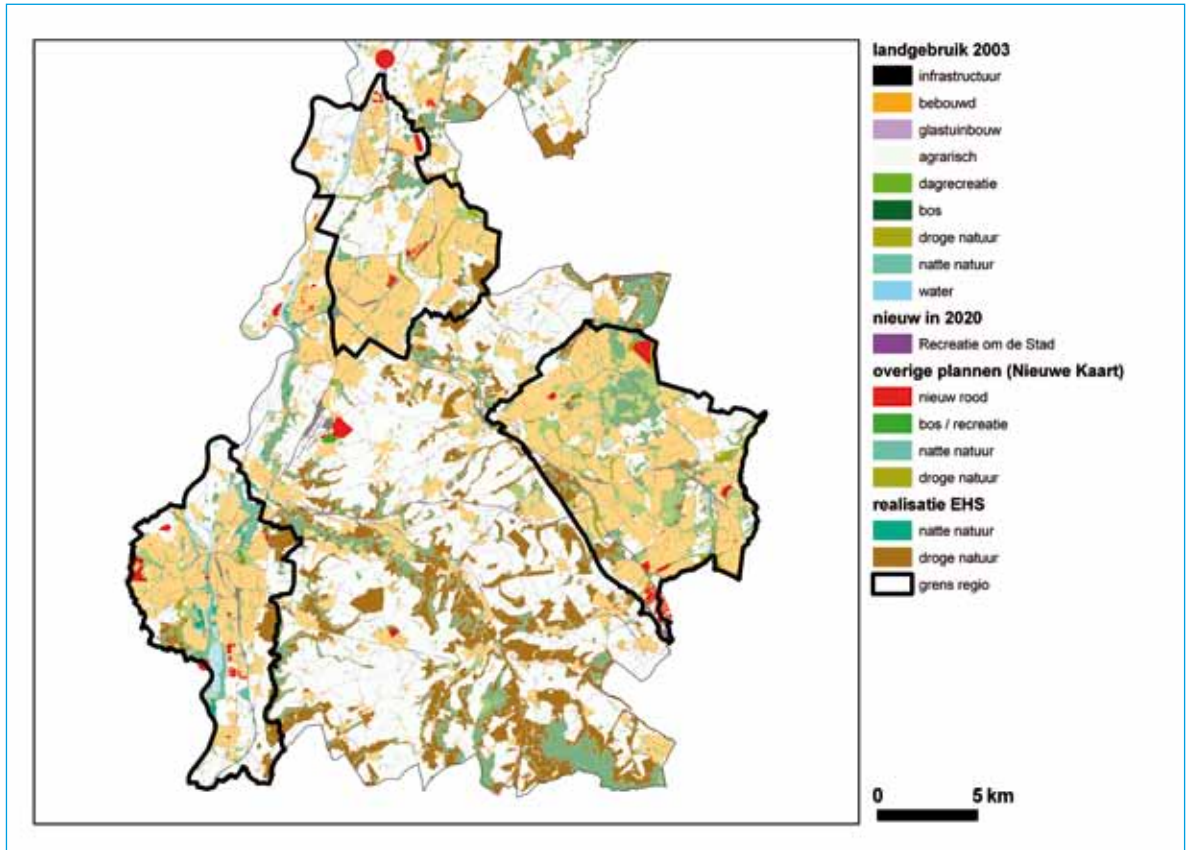
³² Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.22.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

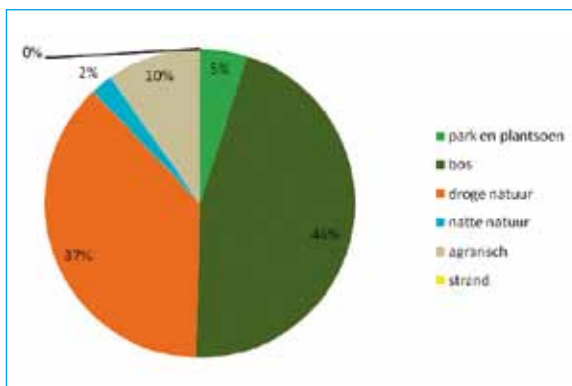

4.23 Zuid-Limburg

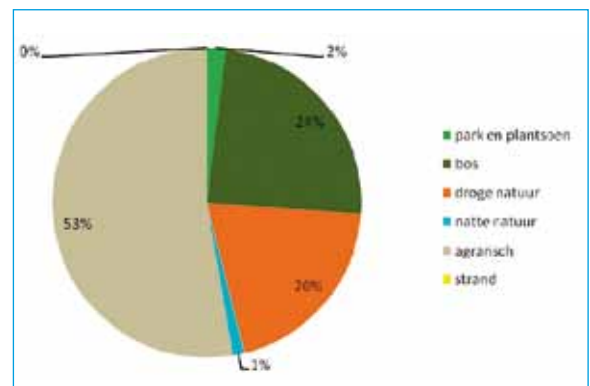
Kaart 4.23 Overzicht aanbod Zuid-Limburg

Figuur 4.23.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen 2020

Figuur 4.23.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen 2020

Zuid-Limburg is in veel opzichten een unieke regio in Nederland. Het is de regio met de grootste bevolkingsafname: tot 2020 krimpt de bevolking met bijna 6% (tabel 4.23). Het aanbod is vrij hoog: er is veel bos en natuur, en ook het landelijk gebied is goed ontsloten. Het voorzieningenniveau is hoog. Desondanks kampen de steden met een tekort voor wandelen van bijna 10%.

De EHS opgave binnen de grenzen van de regio is met 1.300 hectare slechts een klein deel van de veel hogere EHS opgave in heel Zuid-Limburg. Het totaal aan overige groenplannen bedraagt 862 hectare.

De berekende restopgave om in 2020 te voldoen aan de vraag naar recreatief wandelen en fietsen is 600 hectare vlakgroen. De situatie in Limburg is echter moeilijk met modelresultaten te verklaren.

Ten eerste is er de ligging ten opzichte van het buitenland. Zuid-Limburg wordt bijna volledig omgeven door België en Duitsland. Dit heeft invloed op het aanbod en de vraag. Er ligt extra aanbod net over de grens, zoals de Voerstreek en enkele bos- en natuurgebieden aan de Duitse kant van de grens. Er is echter ook sprake van (potentiële) bevolkingsdruk uit het buitenland (Aken, Luik) en andere regio's in Nederland door binnenlands toerisme en dagrecreanten. De modelberekeningen Holland Rijnland hierdoor tot een onderschatting van de vraag.

Ondanks de vermoedelijke onderschatting van de vraag blijkt er, ook volgens de berekeningen, al een tekort voor wandelen te zijn. De opgave voor de toekomst is groen rond de steden te ontwikkelen. Het heuvelland tussen Parkstad en Maastricht is het landschap al toegerust om grote hoeveelheden recreanten aan te kunnen.

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde³³. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Zuid-Limburg noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

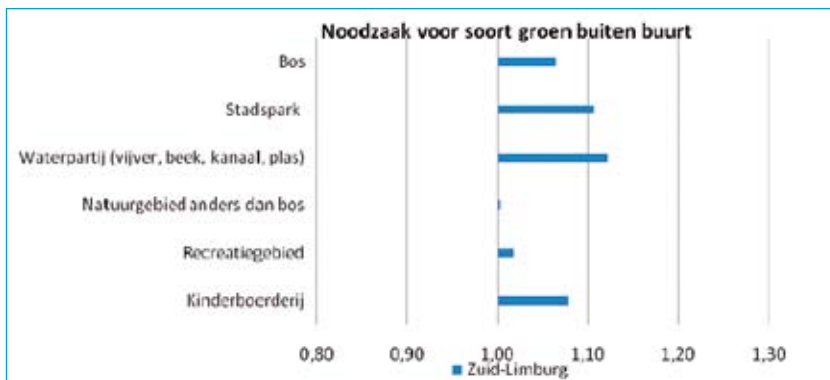
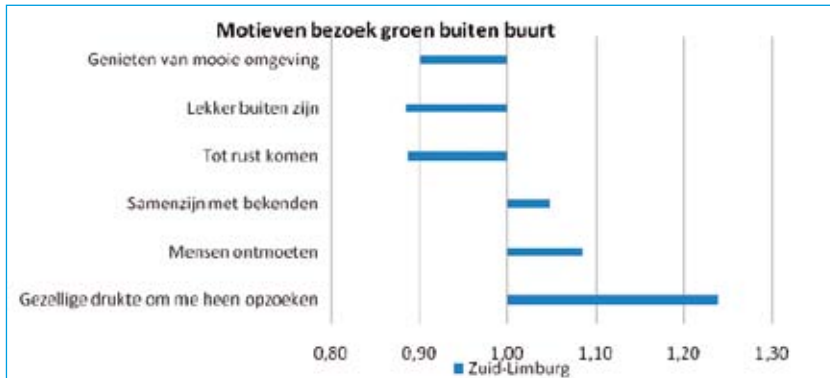
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.23 Gegevens Zuid-Limburg

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		412.349
ontwikkeling 2006 - 2020		- 5,9%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)		
	wandelen	fietsen
vraag	57.731	30.735
aanbod	54.122	38.120
tekort	5.435	61
% niet geaccommodeerde vraag	9,8	0,2
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		862
EHS		1.313
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		604
opgave bij 100% droge natuur		906
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		9.058

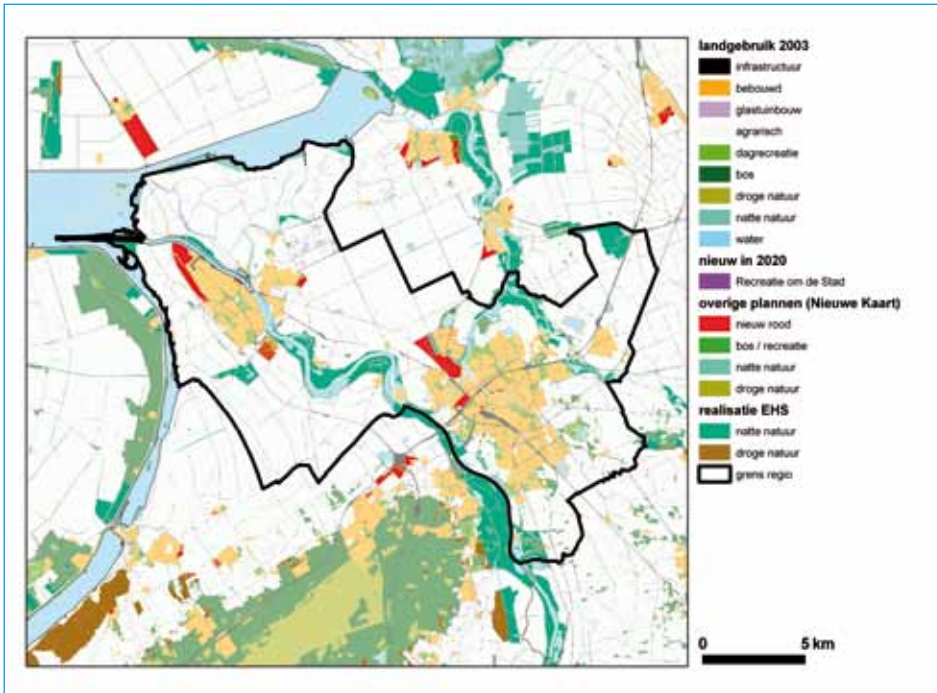
³³ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.23.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

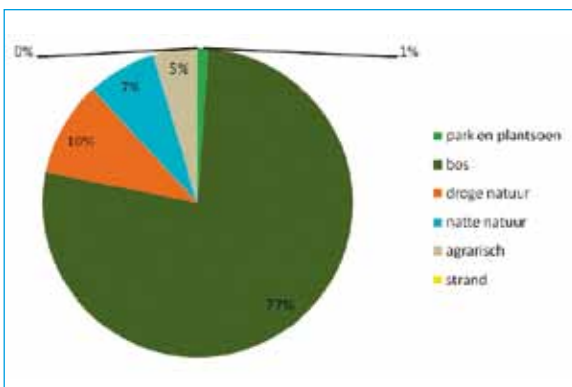

4.24 Zwolle - Kampen

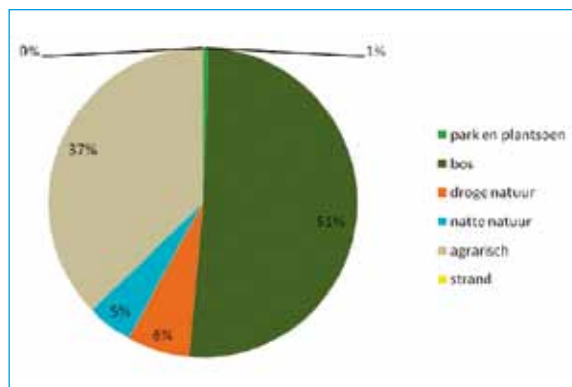
Kaart 4.24 Overzicht aanbod Zwolle - Kampen

Figuur 4.24.1 Samenstelling beschikbaar aanbod wandelen

Figuur 4.24.2 Samenstelling beschikbaar aanbod fietsen

Het aanbod in de regio Zwolle - Kampen bestaat voor een groot deel uit bos: voor wandelen is dat meer dan driekwart; voor fietsen is dat helft. Dit bos is echter, met name voor wandelaars, zeer moeilijk bereikbaar door barrières. Dit geldt zowel voor de noordoostkant van de Veluwe (IJssel) als de oostkant van Flevoland (Veluwemeer). Ook het Zwarte Meer / Zwarte water is een belangrijke barrière. Hierdoor komt de regio tamelijk geïsoleerd te liggen en moet het aanbod voor een groot deel vanuit de regio zelf komen.

Daar aanbod binnen de regiogrenzen is beperkt en bestaat voornamelijk uit open agrarisch gebied dat redelijk, maar niet optimaal toegankelijk is. Het geheel aan concrete groenplannen is niet groot: minder dan 90 hectare. Wel is er ruim 1.400 hectare EHS te realiseren, voornamelijk langs de IJssel.

Het tekort voor wandelen is relatief hoog, met name rondom Zwolle. De barrièrewerking speelt hierbij de hoofdrol. Wegnemen van alle barrières (dat wil zeggen: minimaal elke kilometer een recreatieve verbinding) zou het tekort met 80% terugdringen. Fietsers hebben minder last van de barrières. Zij zijn eerder bereid een omweg te maken om

zodoende een brug of veerpont te bereiken. Het tekort voor fietsen is dan ook laag. Wegnemen van alle barrières resulteert in een overschot aan aanbod voor fietsers.

Voor het terugdringen van het tekort in de regio Zwolle - Kampen is het dus zaak om kritisch te kijken naar de barrières. Hiermee kan een deel worden opgelost zonder dat daar extra groen voor nodig is. Het is aan te bevelen om meer recreatieve verbindingen (pontjes of bruggen) te realiseren dan er nu zijn.

Daarnaast dient het aanbod binnen de regio te worden uitgebreid. Dit kan in beperkte mate door het beter toegankelijk maken van het agrarisch gebied. Hiermee is niet het hele tekort aan recreatieve ruimte terug te dringen. Aanleg van vlakgroen heeft meer effect op het terugdringen van de tekorten.

Op basis van de bevolkingsamenstelling wijken de motieven waarom de inwoners van de regio Zwolle-Kampen het groen bezoeken af van het landelijk gemiddelde³⁴. De motieven 'genieten van de mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen' zijn minder te verwachten dan het landelijke gemiddelde. De sociale motieven 'samenzijn met bekenden', 'mensen ontmoeten' en vooral 'gezellige drukte opzoeken' zijn vaker te verwachten dan het landelijke gemiddelde.

De soorten groen die de inwoners van de regio Zwolle-Kampen noodzakelijk achten zijn op basis van de bevolkingsamenstelling vergeleken met het landelijk gemiddelde. Bos, stadspark, waterpartijen en kinderboerderijen zijn vaker te verwachten dan landelijk gemiddeld. Voor recreatiegebieden en natuurgebieden (anders dan bos) is de index vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

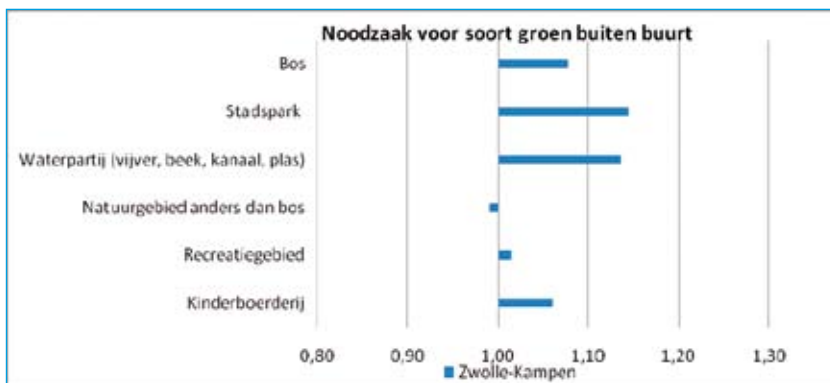
De voorkeur voor bos komt overeen met de beoordeling van typen groen in het WoOn 2006 (MNP 2007). Bos- en natuurgebieden krijgen daarin van de bewoners van de G31 gemiddeld een 7,4 als waardering, tegen 6,9 voor parken en recreatiegebieden. Het landelijk gebied en open water krijgen gemiddeld een 7,0 als waardering van de bewoners van de grote steden.

Tabel 4.24 Gegevens Zwolle - Kampen

Bevolking (aantal inwoners)		
inwoners 2020		177.433
ontwikkeling 2006 - 2020		+ 9,3%
vraag en aanbod (dagtochten normdag)	wandelen	fietsen
vraag	24.748	13.355
aanbod	17.618	24.553
tekort	10.039	406
% niet geaccommodeerde vraag	38,8	3,3
Groenopgave (hectares)		
RodS		-
overige plannen		88
EHS		1.404
Berekende restopgave (hectares)		
opgave bij 100% vlakgroen		1.115
opgave bij 100% droge natuur		1.673
opgave bij 100% ontsluiten agrarisch gebied		16.732

³⁴ Voor de uitleg van de methode van de Groenmodule en de landelijke gemiddelden: zie paragraaf 3.2 en 3.3.

Figuur 4.24.3 Motieven en noodzaak groen buiten buurt

5 Conclusies en aanbevelingen

De vier doelstellingen van dit onderzoek zijn:

- De kwantitatieve opgave aan recreatief groen voor 2020 per regio concreet maken
- Door kwalitatieve segmentering aan vraag- en aanbodzijde aangeven welk type recreatief groen aansluit op te onderscheiden doelgroepen
- Per regio de gekwantificeerde opgave uit te splitsen naar opgaven voor verschillende typen recreatief groen
- Aanbevelingen te doen over de mogelijkheden de opgaven voor recreatief groen op te nemen in de integrale verstedelijkingsafspraken

De eerste drie doelstellingen zijn in de hoofdstukken 2, 3 en 4 (per regio) aan bod gekomen en door middel van tabellen, figuren en kaarten gepresenteerd. De conclusies hiervan komen in de volgende paragraaf aan bod.

De vierde doelstelling komt in de vorm van beleidsaanbevelingen (5.2) aan bod. Tenslotte geven wij een aantal onderzoeks-aanbevelingen (5.3) die het onderzoek naar de vraag en het aanbod van groen in de toekomst kunnen verbeteren.

5.1 Conclusies

Dit onderzoek heeft als doelstellingen ondermeer om de kwantitatieve opgave aan recreatief groen voor 2020 per regio concreet maken en deze uit te splitsen naar opgaven voor verschillende typen recreatief groen. De resultaten van deze analyses zijn in de hoofdstukken 2, 3 en 4 gepresenteerd. Hieruit zijn de volgende zes conclusies te trekken:

1. Het merendeel van de stedelijke regio's heeft een kwantitatief tekort aan groen in 2020
2. De groene opgaven om deze tekorten weg te werken zijn in een aantal regio's zeer hoog, met name in het westen van het land
3. Ruimtelijke barrières veroorzaken een deel van de tekorten aan groen
4. Recreanten zoeken het groen vooral op voor rust en het genieten van de natuur, maar sociale motieven om groen te bezoeken zijn in de stedelijke regio's wel sterker dan het landelijk gemiddelde
5. De maatschappelijke gevolgen van de tekorten aan groen zijn slechts deels bekend

1 Merendeel van de stedelijke regio's heeft kwantitatief tekort aan groen in 2020

Van de 24 onderzochte regio's zijn er slechts twee (Venlo en Emmen) waar voor 2020 volgens de berekeningen geen enkel kwantitatief tekort aan groene ruimte om te recreëren te verwachten is. Daarnaast zijn er regio's waar een zeer beperkt of beperkt tekort aan ruimte om te recreëren te verwachten is.

Al langer is bekend dat de recreatieve tekorten in de Randstad het hoogst zijn, zeker in absolute zin (aantal recreanten waar modelmatig gezien geen plaats voor is). De tekorten in de stedelijke regio's in de Randstad zijn zowel voor wandelen als voor fietsen hoog. Als we kijken naar relatieve cijfers (het percentage niet geacommodeerde vraag) zijn er echter ook regio's daarbuiten die relatief hoog scoren, zoals Leeuwarden, Zwolle-Kampen en Zeeland. Hierbij merken we expliciet op dat dit *relatieve* tekorten zijn. Het tekort is het deel van de vraag dat (op de normdag) niet binnen het aanbod een plek kan vinden. In absolute zin (het aantal totaal dagtochten dat binnen het aanbod geen plek kan vinden) is het tekort dan niet altijd hoog.

In een aantal regio's zijn de tekorten voor wandelen hoger dan voor fietsen. Dit komt doordat wandelen als activiteit vaker ondernomen wordt, en ook omdat wandelaars wat betreft opvangcapaciteit meer afhankelijk zijn van bos en natuurgebieden. Deze gebieden kennen de hoogste opvangcapaciteit voor wandelen, daar kunnen per hectare de meeste wandelaars recreëren. Fietsers kunnen vaker in het agrarisch gebied terecht. Dit speelt met name in de regio's buiten de Randstad; daar is over het algemeen veel agrarische grond beschikbaar, die de vraag voor fietsers gemakkelijk aan kan.

2 De groene opgaven om de tekorten weg te werken zijn in een aantal regio's zeer hoog, met name in het westen van het land
De berekende tekorten per regio hebben we vertaald naar een groenopgave in hectares, waarbij drie scenario's van grondgebruik zijn aangegeven voor de invulling daarvan (zie daarvoor tabel 5.1). De drie typen grondgebruik vlakgroen³⁵, natuur en goed ontsloten agrarisch gebied kunnen alle drie bijdragen aan het vergroten van de recreatieve capaciteit, en daarmee het verlagen van de tekorten. Het scenario 'beter ontsluiten van het agrarisch gebied' berekent opgaven die voor de meeste regio's vele tienduizenden hectares omvatten. Ook wanneer de invulling geheel uit bos bestaat zijn de opgaven voor 2020 in een heel aantal regio's zeer hoog. Met name voor de regio's in de Randstad is de groenopgave groter dan kan worden gerealiseerd. De fysieke ruimte en de financiën hiervoor ontbreken.

Tabel 5.1 Aanvullende groenopgave per stedelijke regio voor 2020

Regio	Vlaktgroen (ha)	Natuur (ha)	Ontsluiting agrarisch gebied (ha)
Alkmaar	965	1.447	14.472
Amersfoort	134	201	2.010
Arnhem-Nijmegen	1.046	1.569	15.688
Breda-Tilburg	544	817	8.165
BRU	4.312	6.469	64.687
Drechtsteden	4.335	6.743	38.187
Emmen	-	-	-
Flevoland	304	472	1.125
Groningen-Assen	1.020	1.530	15.303
Haaglanden	24.319	37.829	181.492
Haarlem	3.487	5.424	6.102
Hilversum	1.316	2.048	2.304
Leeuwarden	1.179	1.769	17.690
Holland Rijnland	4.981	7.748	41.668
SRA	25.389	39.494	239.357
SRE	63	95	947
SRR	19.143	29.777	185.020
Stedendriehoek	2	4	37
Twente	10	16	157
Venlo	-	-	-
Waalbos	477	715	7.152
Zeeland	663	995	9.948
Zuid_Limburg	604	906	9.058
Zwolle_Kampen	1.115	1.673	16.732

3 Ruimtelijke barrières veroorzaken een deel van de tekorten aan groen

In enkele regio's zijn fysieke barrières van snelwegen en grote rivieren een belangrijke oorzaak van de tekorten. Dit is vooral in Zwolle - Kampen en in de Drechtsteden het geval. In het eerste geval is barrièrewerking zelfs voor 80% verantwoordelijk voor het berekende tekort. Oplossingen liggen hier niet slechts in het aanleggen van meer groen, maar ook in het realiseren van recreatieve verbindingen (pontjes, bruggen).

³⁵ De term 'vlakgroen' wordt gehanteerd voor bos, of recreatiegebied met de opvangcapaciteit (voor wandelen en fietsen) van bos.

4 Sociale motieven belangrijker in de stedelijke regio's dan landelijk gezien

De kwalitatieve analyses tonen aan dat bewoners van de stedelijke regio's meer dan de gemiddelde Nederlander met een sociaal motief het groen opzoeken. De motieven genieten van een mooie omgeving, lekker buiten zijn of tot rust te komen in de stedelijke regio's minder vaak voor. Samen zijn met bekenden, om mensen te ontmoeten en de gezellige drukte op te zoeken juist iets vaker. Het gaat hierbij wel om kleine afwijkingen ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde. Ook voor de bewoners van de stedelijke regio's zijn de drie natuurgerichte motieven de belangrijkste motieven. Die 'sociale component' zien we ook terug als we kijken naar het type groen dat de voorkeur geniet. Voor alle stedelijke regio's geldt dat de behoefte aan stadsparken en kinderboerderijen hoger is dan het landelijk gemiddelde. Daarnaast zijn waterpartijen en bos relatief meer gewenst. De behoefte aan natuurgebieden is in de stedelijke regio's juist wat lager dan die van de gemiddelde Nederlander. Het onderscheid tussen de stedelijke regio's onderling is gering. Stadsparken scoren in de Randstad nog wat hoger dan daarbuiten.

5 Maatschappelijke consequenties van recreatieve tekorten slechts deels bekend

De maatschappelijke consequenties van de tekorten aan recreatieve ruimte zijn niet binnen dit project onderzocht. Omdat het wel een punt van aandacht is dat raakt aan de thema's binnen dit onderzoek geven we hier een kort overzicht van enkele bekende resultaten uit eerder onderzoek.

Vooraf in de Randstad, waar de tekorten aan recreatief groen het hoogste zijn, zijn de inwoners relatief vaker ontevreden over het groen dan in de rest van Nederland. De Nederlandse bevolking is echter als geheel niet ontevreden over de *hoeveelheid* groen. Ruim 80% van de bevolking is wél tevreden met de hoeveelheid. Vergeleken met andere aspecten van tevredenheid met het groen om de stad zijn Nederlanders veel minder tevreden op aspecten als *stilte, diversiteit aanbod en het ontbreken van drukte*. Afgezet ten opzichte van andere factoren zijn Nederlanders wel minder tevreden over landschap en groen dan over hun woning, de woonomgeving en gezondheid.

De mogelijke negatieve gevolgen van een tekortschietend recreatieaanbod zijn eerder onder andere benoemd door Alterra³⁶ (2004) en het Kenniscentrum Recreatie (2008). Samengevat zijn de maatschappelijke consequenties van tekorten aan recreatie ruimte die Alterra in 2004 noemde:

- verminderde tevredenheid met recreatiemogelijkheden in en nabij de woonomgeving
- vergrote recreatiemobiliteit (per auto)
- verminderde deelname aan recreatie: de hoeveelheid groene recreatiemogelijkheden heeft weinig tot geen invloed op hoe vaak men recreëert, maar wel op hoe vaak men dit in een groene omgeving doet)
- verminderde gezondheid³⁷

Kenniscentrum Recreatie³⁸ deed in 2008 onderzoek waarbij Nederland was opgedeeld in gebieden naar 5 klassen recreatietekorten van hoog naar laag. Daaruit bleek dat de tekorten aan recreatief groen doorwerken in het gedrag. In gebieden met zeer grote tekorten: gaan mensen minder vaak fietsen en wandelen, zijn mensen minder tevreden over de hoeveelheid en de kwaliteit van de woonomgeving en zeggen ze vaker dat het te druk is.

5.2 Beleidsaanbevelingen

Volgend uit de conclusies doen we de volgende aanbevelingen voor beleid. Waar mogelijk is aangegeven welke overheidspartijen deze aanbevelingen op dienen te pakken. De beleidsaanbevelingen zijn samengevat:

1. Uitvoering lopende afspraken nodig om tekorten niet verder op te laten lopen
2. Ontwikkel aanvullende beleidskaders voor groen na 2013
3. Kwaliteit van recreatief groen verdient meer aandacht
4. Verschillende leefstijlen en recreatiemotieven vragen om een divers en gevarieerd groenaanbod, met een duidelijke identiteit

³⁶ Alterra 2004, Analyses ten behoeve van een Groene Recreatiebalans voor Amsterdam

³⁷ Actueel onderzoek toont aan dat de hoeveelheid groen in de woonomgeving positief is geassocieerd met de ervaren gezondheid van bewoners, in zowel stedelijke als plattelandsgebieden. In een weinig groene omgeving is de kans groter dat een bewoner zijn gezondheid als minder goed beoordeeld dan in een wel groene omgeving. Bron: Vitamin G: Green environments - Healthy environments, J. Maas (2009) Utrecht: NIVEL

³⁸ Kenniscentrum Recreatie (2008) Tekorten aan recreatiemogelijkheden: model of werkelijkheid? Den Haag: Kenniscentrum Recreatie

1 Uitvoering lopende afspraken is nodig om tekorten niet verder op te laten lopen

Om de kwantitatieve en kwalitatieve tekorten aan groen niet verder op te laten lopen is het van belang dat de groenplannen die er nu liggen voor de periode tot 2013/2015 en in mindere mate voor na 2015 daadwerkelijk worden gerealiseerd. Dit betekent het uitvoeren van de gehele hectareopgave uit verschillende groenprogramma's; zoals Recreatie om de Stad, de Ecologische Hoofdstructuur en verschillende provinciale, regionale en gemeentelijke groenplannen. De prognoses voor bevolkingsgroei betekenen dat er ook nieuwe vraag naar recreatieve ruimte ontstaat, een deel van de nieuwe groene hectares is daarmee te beschouwen als compensatie voor die nieuwe inwoners.

2 Ontwikkel aanvullende beleidskader voor groen na 2013

In de modelberekeningen die voor dit onderzoek zijn uitgevoerd, is rekening gehouden met alle op dit moment bekende plannen. De resulterende tekorten van recreatief groen zijn hoog (zie conclusie 2). Het ontwikkelen van aanvullende beleidskaders voor groenaanleg in 2013-2020 kan betekenen dat de tekorten in 2020 minder hoog uitvallen dan de modelberekeningen. De ontwikkeling van recreatief groen verdient in meerdere regio's een volwaardige plek in de gebiedsagenda's die rijk en regio's gezamenlijk vaststellen. Het ligt voor de hand om in ieder geval in de regio's waar hoge recreatieve tekorten bestaan aandacht te besteden aan de inpassing van groene plannen in de afsprakenkaders. De aanleg van groengebieden met een hoge opvangcapaciteit, dichtbij de woongebieden, is hier aan te bevelen. Dit is bij uitstek een integrale opgave, en dus onderwerp van integrale afspraken tussen rijk en regio's.

3 Kwaliteit van recreatief groen verdient meer aandacht

Naast voldoende groen in hectares is de kwaliteit van groen een aspect waar in het beleid aandacht voor moet zijn. De opgaven die in de conclusies van dit onderzoek zijn benoemd hebben een sterk kwantitatief karakter. Met name in de het westen van het land worden de kwalitatief hoogwaardige gebieden intensief gebruikt door recreanten. De kwalitatief mindere gebieden hebben echter te maken met een lager gebruik. Dit pleit ervoor dat de inrichting van de groene ruimte juist in die gebieden waar de vraag hoog en het aanbod in oppervlakte relatief laag is, optimaal dient te zijn om grote aantallen recreanten op te vangen. Optimaal, zowel qua gebruikswaarde (o.a. paddichtheid), als qua belevingswaarde (landschappelijk mooi) en attractiewaarde (o.a. voorzieningenniveau). Er dient aandacht te zijn voor afwisseling en diversiteit binnen groengebieden en tussen groengebieden *onderling*.

4 Verschillende leefstijlen en recreatiemotieven vragen om een divers en gevarieerd groenaanbod, met een duidelijke identiteit

Mensen hebben verschillende motieven om groen en natuur op te zoeken. De één wil er rust vinden, de ander juist gezellige drukte. Verschillende groene gebieden (natuurgebieden, recreatieterreinen, bossen, landgoederen, agrarisch gebied) hebben verschillende functies en spreken daarmee verschillende leefstijlen en recreatiemotieven aan. De diversiteit hiervan is juist een kwaliteit. Eén van de conclusies van dit onderzoek is dat sociale motieven (samenzijn met bekenden, mensen ontmoeten, gezellige drukte om me heen) in de stedelijke regio's relatief sterker aanwezig zijn dan in de rest van het land. Maar ook de bewoners van de stedelijke regio's bezoeken het groen voornamelijk met de motieven 'genieten van een mooie omgeving', 'lekker buiten zijn' en 'tot rust komen'. In regionale visievorming, planontwikkeling én bij de (her)inrichting van groengebieden is het aan te bevelen met deze verschillen in voorkeuren rekening te houden. Het rijk, de provincies en regio's hebben binnen hun huidige taken en instrumenten de mogelijkheden hier gezamenlijke visies op te ontwikkelen.

5.3 Onderzoeksaanbevelingen

De tekorten aan ruimte voor recreatie zijn in deze studie berekend met behulp van het model BRAM. Aan dit model ligt een aantal uitgangspunten ten grondslag. Deze uitgangspunten zijn mede bepalend voor de uitkomsten van de modelberekeningen. In de huidige situatie leiden de berekeningen tot uitkomsten die nuttig zijn als input voor een discussie over het te voeren beleid, maar de berekeningen zijn niet één op één in beleid te vertalen.

De berekende opgaven zijn erg hoog en er bestaat bij beleidsmakers soms twijfel over een aantal uitgangspunten van het model. Reden om deze uitgangspunten nog eens kritisch te beschouwen.

Wij doen de volgende vijf onderzoeksaanbevelingen:

1. Onderzoek aspecten van druktebeleving
2. Herijk de opvangcapaciteiten op basis van dichtheid van wegen en paden
3. Betrek een leefstijlen- of recreatiemotieven benadering in de vraag

4. Neem meer kwaliteitsaspecten van groengebieden op
5. Verrijk de vraag - aanbod analyses met andere recreatievormen

1 Onderzoek aspecten van druktebeleving

De gehanteerde capaciteitsnormen voor BRAM zijn gebaseerd op het type grondgebruik en de openheid van het landschap. De beleving van drukte en de zichtbaarheid van medegebruikers zijn hierin normatief meegenomen: bos heeft een hogere opvangcapaciteit dan agrarisch gebied, terwijl de capaciteit van kleinschalig besloten agrarisch gebied weer groter is dan die van open gebieden.

Uit de praktijk blijkt echter dat het begrip 'opvangcapaciteit' vooral modelmatige waarde heeft. Het betekent niet dat een gebied 'vol' is als deze capaciteit wordt bereikt. De verwachting is wel dat de gebruikers van dit groen minder tevreden zijn wanneer de opvangcapaciteit wordt overschreden. Het 'ontbreken van drukte' is van de zeven kwaliteitsaspecten van het groen om de stad het aspect waarop Nederlanders het minst tevreden zijn (MNP 2007). De vraag is nu in welke mate deze mindere tevredenheid acceptabel is. Hoeveel recreanten kunnen er per hectare nu werkelijk terecht voordat er 'een probleem' is? Hierbij kunnen ook regionale verschillen spelen: waar in de ene regio een capaciteitsoverschrijding als 'te druk' wordt ervaren door de recreant, kan deze in een andere regio wel worden geaccepteerd.

De onderzoeksaanbeveling is om uit te zoeken of druktebeleving per regio verschillend is en of als gevolg hiervan in het model per regio afwijkende capaciteitsnormen zijn te hanteren. Hebben de inwoners van bepaalde regio's of gemeenten een hogere acceptatie van drukte en zijn hierdoor in het model hogere opvangcapaciteiten toe te kennen aan bepaalde typen grondgebruik?

2 Herijk de opvangcapaciteiten op basis van dichtheid van wegen en paden

Zoals bij aanbeveling 1 al aangegeven zijn de opvangcapaciteiten voor BRAM voornamelijk gebaseerd op het type grondgebruik en de openheid van het landschap. Alleen bij landbouwgebieden is, op basis van verouderde gegevens, onderscheid gemaakt naar dichtheid van wegen en paden in het gebied. Deze padendichtheid is echter van groot belang bij het inschatten van de juiste opvangcapaciteit, en dat geldt net zo goed voor bos- of natuurgebieden als voor landbouwgebieden. Een bos met een hoge dichtheid aan wandelpaden kan bijvoorbeeld meer wandelaars herbergen dan een bos met weinig paden. Dit in tegenstelling tot de huidige benadering, waarin elk bos dezelfde capaciteit krijgt toegewezen. Het is wenselijk om deze verschillen binnen landgebruikstypen door te vertalen naar het aanbod voor BRAM.

De aanbeveling is om een landelijke analyse uit te voeren naar de dichtheid aan wegen en paden voor fietsen en wandelen, en het resultaat te verwerken in een nieuwe aanbodkaart. Dit levert niet alleen een nauwkeurigere aanbodkaart op, maar de resultaten kunnen ook worden gebruikt als houvast voor de vertaling naar beleidsopgaven omdat de nieuwe analyse een bredere differentiatie aan groentypen oplevert.

Een apart aandachtspunt hierbij vormt de wandelingen en fietstochten in stedelijk gebied. Hiermee wordt in de huidige analyses geen rekening gehouden. In het model wordt geen capaciteit toegekend aan niet-groene openbare ruimte in bebouwd gebied, terwijl daar wel gewandeld en gefietst wordt.

3 Betrek een leefstijlen- of recreatiemotieven benadering in de vraag

In het model BRAM worden statistieken over de deelname aan wandelen en fietsen gekoppeld aan sociaal-demografische kenmerken. Hierdoor vinden we bijvoorbeeld in buurten waar veel ouderen of relatief veel allochtonen wonen, lagere deelnamepercentages voor wandelen en fietsen dan in buurten waar die groepen minder vertegenwoordigd zijn. In dit project is gebruik gemaakt van gegevens uit de Groenmodule. Uit dit onderzoek bleek dat de voorkeuren voor typen groen en de motieven om het groen te bezoeken afwijken op basis van sociaaldemografische kenmerken. Uit ander onderzoek van Motivaction blijkt dat de zogenaamde Mentality-benadering aanzienlijk meer onderscheid biedt tussen steden of regio's dan een benadering met sociaal-demografische kenmerken. Zo blijkt bijvoorbeeld dat in Amsterdam andere Mentality-groepen (leefstijlen) oververtegenwoordigd zijn dan in Rotterdam. Het implementeren van een leefstijlbenadering zoals Mentality in BRAM zal tot een betrouwbaarder beeld leiden van de vraag naar recreatiegroen.

4 Neem meer kwaliteitsaspecten van groengebieden op

BRAM is een model voor kwantitatieve vraag-aanbod analyses. Kwalitatieve verschillen tussen typen grondgebruik zijn verwerkt in de zin van algemene aantrekkelijkheid en beleving van drukte en zichtbaarheid van medegebruikers. Deze bepalen de toegekende opvangcapaciteiten en worden daarmee dus weer vertaald naar kwantitatieve normen. Er zijn echter ook kwalitatieve aspecten die vooralsnog niet in vraag-aanbod analyses worden meegenomen. Voorbeelden zijn de aanwezigheid van recreatie- en horecavoorzieningen, bereikbaarheid, bekendheid, de cultuurhistorische waarde, de biodiversiteit en de afwisseling met andere landschappen. Om tot een goede invulling van de groenopgave te komen is het aan te bevelen ook deze kwalitatieve aspecten een plek te geven en te bekijken of het mogelijk is deze in BRAM te integreren.

5 Verrijk de vraag-aanbod analyses met andere recreatievormen

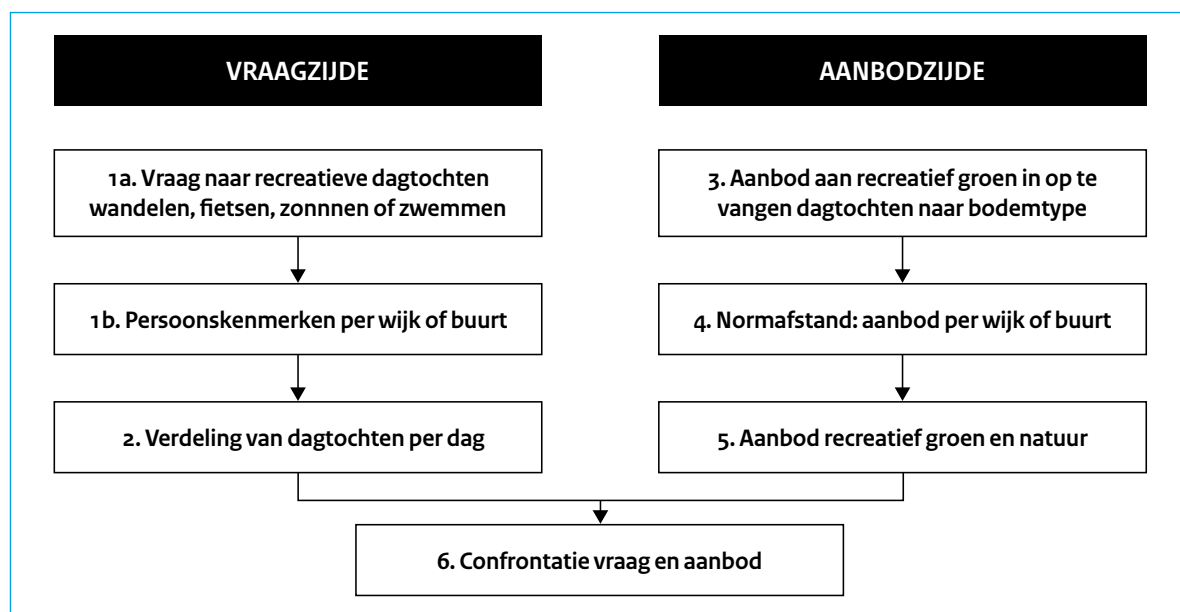
In het gehanteerde model BRAM zijn de recreatieactiviteiten wandelen en fietsen opgenomen. Weliswaar zijn dit de twee meest beoefende recreatievormen in Nederland, maar ze leveren uiteraard geen compleet beeld op. Naast wandelen en fietsen zijn er tal van andere routegebonden (skaten, paardrijden, waterrecreatie) en stationaire recreatievormen (spelen, zitten, liggen, zonnen) die in de groen-blauwe ruimte worden beoefend. Ook de mogelijkheden om vrijetijdsactiviteiten te combineren zijn niet in het huidige model verwerkt: wandelen en fietsen worden in BRAM gescheiden geanalyseerd. Er vindt dus geen integrale analyse van alle vrijetijdsactiviteiten in de openbare ruimte plaats. De aanbeveling is om de vraag-aanbod analyses te verrijken met andere recreatievormen om zo de diverse vraag van de Nederlandse bevolking ook ruimtelijk te analyseren.

Bijlage

Model BRAM

Het Kenniscentrum Recreatie heeft het vraag-aanbodmodel BRAM ontwikkeld waarmee we tekorten aan recreatiegroen voor wandelen en fietsen kunnen berekenen. Het tekort wordt berekend door vraag en aanbod met elkaar te vergelijken (zie figuur 1). Een tekort doet zich voor wanneer de vraag op een bepaalde dag het aanbod overschrijdt. Bij de toekenning van de recreatievraag aan aanbodlocaties houden we rekening met mogelijke barrières die verhinderen dat recreanten het aanwezige groen kunnen bereiken.

Figuur 1 Schema BRAM wandelen en fietsen

Vraag

Bij het bepalen van de omvang van de vraag naar wandelen en fietsen vanuit de woonomgeving houden we rekening met de volgende aspecten:

- Recreatievraag: De vraag naar wandelen en fietsen berekenen we op basis van het aantal wandel- en fietstochten dat er in geheel Nederland wordt ondernomen. Dit landelijke cijfer zetten we om in een lokale vraag per wijk/buurt door te corrigeren voor de bevolkingsomvang, leeftijd en etniciteit.
- Persoonskenmerken: leeftijd en etniciteit, omdat bepaalde bevolkingsgroepen meer wandelen en fietsen dan andere. De bevolkingscijfers komen uit het CBS Wijk- en Buurtregister (CBS 2004), de deelnamecijfers uit CVTO 2007.
- Verdeling dagtochten over het jaar. Het aantal dagtochten is niet het hele jaar door gelijk. Factoren als 'het weer' en de dag in de week hebben een grote invloed op de behoefte om te recreëren. Op een zonnige zomerdag in het weekend wordt meer gewandeld en gefietst dan op een regenachtige maandag in november. De vraag is dus niet het hele jaar door even hoog. BRAM houdt hier bij het bepalen van de tekorten rekening mee.

Aanbod

De ruimtelijke mogelijkheden om te wandelen en fietsen worden bepaald door de twee factoren: grondgebruik en normafstand.

- Grondgebruik: de opvangcapaciteit van verschillende typen groen bepaalt in de eerste plaats hoeveel recreanten per hectare kunnen recreëren (Alterra 2005). De opvangcapaciteit is afhankelijk van het grondgebruik, de mate van ontsluiting (het aantal wegen en paden) en de openheid van het landschap (een besloten gebied heeft een hogere opvangcapaciteit dan een open gebied). Tabel A.1 geeft een overzicht van de opvangcapaciteiten per landgebruikstype.
- Normafstand: Deze afstand bepaalt of iemand vanuit de woning bij een groengebied kan komen. Uit onderzoek blijkt dat 80% van de wandeltochten binnen tien kilometer van de woning plaats vindt. Voor fietsen geldt dat 90% van de dagtochten binnen vijftien kilometer rond de eigen woning plaats vindt. De afstanden 10 en 15 kilometer hanteren wij daarom als normafstanden voor wandelen en fietsen: wij analyseren of er binnen tien, respectievelijk vijftien, kilometer van de wijk voldoende groen aanwezig is.

Tabel 1 Capaciteitsnormen per landgebruikstype voor wandelen en fietsen, dagtochten per hectare per dag

Categorie van aanbod	Capaciteitsnorm	
	wandelen	fietsen
Nat natuurlijk terrein	3	1
Droog natuurlijk terrein	6	2
Agrarisch gebied hoog ontsloten en besloten	0,6	1,8
Agrarisch gebied hoog ontsloten en open	0,3	0,9
Agrarisch gebied gemiddeld ontsloten en besloten	0,2	1,0
Agrarisch gebied gemiddeld ontsloten en open	0,1	0,5
Agrarisch gebied laag ontsloten en besloten	0	0,4
Agrarisch gebied laag ontsloten en open	0	0,2
Bos	9	3
Strand	8	0
Strandbaden	8	0
Parken en plantsoenen	8	2

Bron: De Vries en Hoogerwerf (2004)

Barrièrewerking

Een wandelaar of fietser kan niet altijd gemakkelijk het spoor of een snelweg oversteken. In ons model houden wij rekening met barrièrewerking als gevolg van snelwegen, spoorwegen en vaarwegen. Het gaat bij een goede analyse immers niet alleen om de hoeveelheid groen, maar ook om de bereikbaarheid van dat groen. Een barrière werkt twee kanten op: stedelingen kunnen door barrières het groen buiten de stad slecht bereiken. Dit betekent dus ook dat het groen buiten de stad minder zal worden gebruikt. Het tekort in het buitengebied wordt daardoor juist lager. De bewoners van het landelijk gebied ' profiteren ' hierdoor van de aanwezigheid van barrières.

Bronnen

- **Alterra (2004)**, Analyses ten behoeve van een Groene recreatiebalans voor Amsterdam. AVANAR als instrument voor het monitoren van vraag en aanbodverhoudingen voor basalen openluchtrecreatieve activiteiten. Alterra-rapport 988.
- **Kenniscentrum Recreatie (2008)** Tekorten aan recreatiemogelijkheden: model of werkelijkheid? Den Haag: Kenniscentrum Recreatie
- **Maas, J. (2009) Vitamin G: Green environments - Healthy environments.** Utrecht: NIVEL, proefschrift J. Maas
- **MNP (2007) Belevingswaardemonitor Nota ruimte 2006**, Nulmeting landschap en groen in en om de stad. Bilthoven: Milieu- en Natuurplanbureau.

